

Raport Think Tanku UEW – Impakt Dolny Śląsk

Przymusowa restrukturyzacja banków

Doświadczenia wybranych krajów

Wiktoria Drzygaluk

Studentka studiów magisterskich na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu na kierunku finanse i rachunkowość, specjalizująca się w obszarach bankowości, ubezpieczeń i doradztwa finansowego oraz analityki finansowej. Ukończyła studia licencjackie na tym samym kierunku. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się na zagadnieniach związanych z bankowością, stabilnością systemu finansowego oraz analizą danych w kontekście sektora finansowego. Laureatka konkursu organizowanego przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny, dotyczącego problematyki stabilności systemu finansowego. Tematem nagrodzonej pracy była: „Przymusowa restrukturyzacja banków w świetle doświadczeń wybranych krajów”, w której podjęta analizę mechanizmów restrukturyzacji i ich wpływu na bezpieczeństwo sektora bankowego.

Spis treści

Cel raportu.....	5
Główne pytania analizy	5
Kryteria doboru banków.....	5
Restrukturyzacja banków do 2014 roku	7
Definicja banku i przyczyny problemów bankowych	7
Narzędzia umożliwiające „naprawę” banku	9
Formy pomocy publicznej dla banków w okresie kryzysu	10
Przebieg procesu restrukturyzacji banku	10
Przyczyny niepowodzenia działań restrukturyzacyjnych	12
Przymusowa restrukturyzacja banku (<i>resolution</i>) po 2014 roku	13
Zasadność wszczęcia przymusowej restrukturyzacji	13
Cele przymusowej restrukturyzacji.....	13
Narzędzia przymusowej restrukturyzacji	14
Przebieg procesu <i>resolution</i>	16
Podobieństwa i różnice między restrukturyzacją a restrukturyzacją przymusową <i>resolution</i>	16
Przypadki banków w Polsce	17
Getin Noble Bank	17
Podkarpacki Bank Spółdzielczy w Sanoku	20
Idea Bank SA oraz BS w Przemkowie jako przykłady banków poddanych przymusowej restrukturyzacji z wykorzystaniem narzędzia przejęcia przedsiębiorstwa	24
Idea Bank SA.....	24
Bank Spółdzielczy w Przemkowie	27
Konkluzja dotycząca przebiegu przymusowych restrukturyzacji w Polsce.....	30
Banki działające za granicą.....	32
Banca delle Marche oraz Banca Popolare dell'Etruria e del Lazio jako przykłady banków poddanych przymusowej restrukturyzacji z wykorzystaniem narzędzia instytucji pomostowej	32
Banca Popolare dell'Etruria e del Lazio	36
Banco Popular Español oraz MKB Bank jako przykłady banków poddanych przymusowej restrukturyzacji z wykorzystaniem narzędzia przejęcia przedsiębiorstwa	39
Konkluzja dotycząca przebiegu przymusowych restrukturyzacji za granicą	45
Porównanie doświadczeń polskich i zagranicznych	47
Zakończenie.....	49
Bibliografia.....	51

| Cel raportu

Celem raportu jest przybliżenie instytucji przymusowej restrukturyzacji (*resolution*), która funkcjonuje w obecnej formie od 2014 roku, oraz wskazanie zasadności jej stosowania na podstawie wybranych przypadków. Uwagę skupiono na bankach:

- polskich,
- włoskich,
- węgierskich,
- hiszpańskich.

Przymusowa restrukturyzacja – *resolution* – wprowadzona w 2014 roku w Unii Europejskiej pod nazwą dyrektywy: Bank Recovery and Resolution Directive (BRRD) (Dyrektywa 2014/59/UE).

W raporcie dokonano oceny zasadności wykorzystania *resolution* w badanych podmiotach. W toku przeprowadzanego badania zasadność przymusowej restrukturyzacji nie została stwierdzona w trzech spośród ośmiu przypadków.

Wykonywane badanie miało charakter badania praktycznego i jakościowego. Podział wynikał z zakresu badania, a więc eksploracji specjalnie wyselekcjonowanych przypadków oraz opracowywaniu zarówno zagadnienia teoretycznego, jak i przedstawienia przebiegu przymusowej restrukturyzacji na rzeczywistych przykładach.

Główne pytania analizy

Czy racjonalne było zastosowanie instytucji przymusowej restrukturyzacji?

Czy doświadczenia polskie różnią się od doświadczeń zagranicznych?

Czy efekty wykorzystania przymusowej restrukturyzacji pokrywają się z ogólnie zakładanymi celami tego procesu?

W ramach badania analizie zostały poddane wszystkie banki w Polsce restrukturyzowane po 2014 roku, cztery przypadki: Getin Noble Banku SA, Idea Banku SA, BS w Przemkowie oraz PBS w Sanoku. Ich restrukturyzacje trwały od początku 2020 roku do chwili obecnej, ponieważ kwestia Getin Noble Banku SA wciąż jest w toku.

Wśród banków zagranicznych uwaga zostanie skupiona na czterech bankach, których dobór opierał się m.in. na spełnieniu bardzo istotnego założenia, jakim jest to samo narzędzie przymusowej restrukturyzacji. Spełnienie tego warunku było konieczne, by móc w sposób miarodajny porównywać banki polskie i zagraniczne. W związku z powyższym, poddane analizie zostały następujące banki: Banca Marche i Banca Popolare dell'Etruria e del Lazio – banki włoskie, Banco Popular – bank hiszpański oraz MKB Bank – bank węgierski. Restrukturyzacje tych banków zostały rozpoczęte w latach 2014–2017.

Kryteria doboru banków

- **kryterium wielkościowe** – należy szczególną uwagę zwrócić na wielkość danego banku: jaki typ banku został poddany przymusowej restrukturyzacji? Czy był on bankiem komercyjnym o działalności i zasięgu krajowym, czy też małym bankiem spółdzielczym? Rozróżnienie banków na podstawie tego kryterium ma na celu wstępne określenie, czy upadek bądź likwidacja tego banku miałyby rzeczywiście tak ogromny wpływ na zachwianie stabilności systemu finansowego. W sytuacji, kiedy odpowiedź na to pytanie byłaby przecząca, a więc kondycja nie byłaby zagrożona, należy zadać sobie kolejne pytanie – o cel zastosowania instytucji przymusowej restrukturyzacji i jej zasadność;
- **kryterium czasowe** – jest istotnym czynnikiem rozpatrywanym w niniejszym badaniu. Jego kluczowość wynika m.in. z faktu, że instytucja przymusowej restrukturyzacji jest stosunkowo nowa, gdyż funkcjonuje od 2014 roku. W związku z powyższym można zakładać, że banki, które były podda-

ne *resolution* krótko po wprowadzeniu dyrektywy BRRD (Dyrektywa 2014/59/UE), w 2014 roku niekoniecznie spełniały założenia niezbędne do zastosowania tej instytucji. Wynikać mogło to z chęci przetestowania *resolution*, np. mniej na znaczących podmiotach, które nie zachwiałyby stabilności systemu finansowego w razie niepowodzenia;

- **kryterium przyczynowe** – ma ono wskazać, dlaczego dany bank został oddany do restrukturyzacji. Najczęstszym powodem jest niewypłacalność, jednak należy odpowiedzieć na pytania: „co doprowadziło do złej sytuacji tego podmiotu?”, „czy były to czynniki zewnętrzne, czy wewnętrzne?”. Znaalezienie odpowiedzi na powyższe pytania jest kluczowe dla określenia zasadności wykorzystania instytucji przymusowej restrukturyzacji. Wynika to z faktu, iż pogorszenie się kondycji danego banku ze względu na niekompetentność zarządzających bądź też nieodpowiednio prowadzoną politykę kredytową wzbudza znacząco większe wątpliwości co do sensu ratowania tego podmiotu aniżeli w sytuacji, kiedy dany bank znalazł się w tak niekorzystnej sytuacji nie ze swojej winy. Taka sytuacja jest też niejednokrotnie dużo trudniejsza dla podmiotu nadzorującego przymusową restrukturyzację, ponieważ jeśli pojawia się czynnik zewnętrzny, który doprowadził do tak złej sytuacji tego banku, może on wywołać równie poważne skutki dla innego.

| Restrukturyzacja banków do 2014 roku

Definicja banku i przyczyny problemów bankowych

Bank to instytucja finansowa, której głównym celem działalności jest oferowanie produktów i usług bankowych, a także innych instrumentów, które obarczone są ryzykiem. Celem działalności banku jest kupno i sprzedaż ryzyka i zarządzanie nim w dążeniu do generowania wyniku finansowego oraz wzrostu wartości banku.

M. Gabryś (2009, s. 363)

Ze względu na różnorodne problemy, które można zaobserwować, warto jest zastosować podział czynników sprzyjających upadłości banku. Problemy banków można mianowicie analizować w kategoriach zewnętrznych oraz wewnętrznych. Na czynniki zewnętrzne bank nie ma możliwości oddziaływać, natomiast czynniki wewnętrzne są najczęściej podyktowane błędami wewnątrz banku, na które ma on bezpośredni wpływ.

Tabela 1. Czynniki zewnętrzne wpływające na upadłość banków

Czynnik zewnętrzny	Składowe czynnika	Konsekwencja wystąpienia czynnika
Pogarszające się czynniki makroekonomiczne	Fluktuacje stóp procentowych, stopy inflacji, kursu walutowego	Ze względu na możliwe wystąpienie pogarszających się czynników ryzyko złej kondycji całego sektora bankowego ogranicza możliwości implementacji rozwiązań rynkowych.
	Recesja	
	Załamanie cen aktywów	
Regulacje bankowe	Zbyt restrykcyjne wymogi	Bardzo duża liczba wymogów, które bank musi spełnić, może doprowadzić do zmniejszenia ich innowacyjności i elastyczności w działaniu. Taka sytuacja ma wpływ na osłabienie ich pozycji na rynku.
	Deregulacja	Występuje możliwość podejmowania przez banki zbyt dużego ryzyka, które będzie identyfikowane dopiero w momencie interwencji.
Otoczenie instytucjonalne sektora bankowego Niewłaściwy nadzór	Pobłażliwość nadzorcza	Ze względu na lekceważenie pewnych jasnych sygnałów wysyłanych przez bank ujawnienie problemów banku może nastąpić za późno.
Konkurencja	Wzrost konkurencji między bankami	Poprzez dążenie do utrzymania pozycji na rynku banki mogą skupić się na działaniach masowych, co może prowadzić do problemów z płynnością.
	Zmonopolizowany system bankowy	Może wystąpić ryzyko braku możliwości zastosowania rozwiązań rynkowych.
Ingerencje polityczne	Wprowadzenie preferencyjnych warunków kredytowania dla konkretnej grupy podmiotów	Państwo może w pewien sposób ingerować w politykę banku, co może zakłócić jego działanie oraz podejmowanie działań restrukturyzacyjnych.

Źródło: (Kościńska, 2018).

Tabela 2. Czynniki wewnętrzne wpływające na upadłość banków

Czynnik wewnętrzny	Składowe czynnika	Konsekwencja wystąpienia czynnika
Błędy w zarządzaniu	Niewłaściwa polityka kredytowa	Skutkiem niewłaściwej polityki kredytowej może być udzielenie zbyt dużej liczby kredytów, przy których istnieje ryzyko niespłacenia, czego skutkiem będzie zwiększenie potrzeb kapitałowych.
	Błędy w zarządzaniu płynnością	Ze względu na pełnioną przez banki funkcję transformacji terminów ^a może dojść do sytuacji, kiedy płynność zostanie utracona.
	Nadmierna ekspansja, niewłaściwe strategie	Występuje ryzyko związane z wielkością oraz zakresem działalności banku. Problem może się wtedy rozprzestrzenić.
	Błędy personalne	Związane są z pojedynczymi pracownikami, ich błędy mogą doprowadzić do poważnych strat.
Niedociągnięcia w kwestii adekwatności kapitałowej	Zbyt niski poziom kapitałów	Zbyt niski poziom kapitałów daje jasny znak, że w danym banku występuje problem i należy wstąpić odpowiednie kroki.
	Zbyt niska jakość kapitałów	W sytuacji spełnienia wymogów kapitałowych pod względem ilościowym kwestia jakości nie daje pewnej podstawy do interwencji.
Innowacje finansowe	Skomplikowany charakter instrumentów	Zwiększa ryzyko zarażania.
	Wykorzystywanie instrumentów w celach spekulacyjnych	Zwiększa ryzyko zarażania.
Polityka wynagrodzeń	Uzależnienie wynagrodzeń od wyników pracowników	W sytuacji wystąpienia uzależnienia wynagrodzeń od wyników może dojść do sytuacji, kiedy klienci nie będą odpowiednio weryfikowani, co wpłynie na zwiększenie ryzyka dla banku (np. kredytowego) bądź też proponowanie im produktów, które nie spełniają ich oczekiwań.
Oszustwa i korupcja	Nieuczciwe bądź nielegalne praktyki stosowane przez pracowników	Mogą narażać bank na straty wymagające szybkiego i zdecydowanego działania.
Rozmiary banku	Podejmowanie większego ryzyka przez duże banki	Zwiększenie ryzyka zarażenia wynikającego z zasięgu działalności.

^a Banki przyjmują środki z terminami zwrotu (np. krótkoterminowe depozyty) odmiennymi od tych, na jakie same udostępniają środki (np. długoterminowe kredyty). Cały ten proces nazywany jest transformacją terminów.

Źródło: (Kościńska, 2018).

Zaklasyfikowanie poszczególnych czynników do kategorii czynników wewnętrznych lub zewnętrznych jest bardzo istotne, ponieważ ze względu na ich charakter możliwe jest określenie dalszych działań organów nadzorczych. W sytuacji kiedy czynnik ma charakter zewnętrzny, dotyka on najczęściej wielu banków w jednym momencie, co skutkuje znaczącym problemem we wszczęciu jakichkolwiek interwencji. Natomiast w przypadku wystąpienia czynników wewnętrznych możliwe jest rozpoczęcie działań, ponieważ dany problem dotyka tylko jednego banku i nie wystąpi on równocześnie w innym (jeśli nie pojawi się efekt zarażania). Można więc stwierdzić, że korzystniej jest, kiedy w banku pojawi się problem o charakterze wewnętrznym, ponieważ wówczas bank można poddać restrukturyzacji (Kościńska, 2018, s. 19–21).

Narzędzia umożliwiające „naprawę” banku

W celu przedstawienia w jak najlepszy sposób narzędzi służących do ratowania banku, trzeba wskazać na (Iwanicz-Drozdowska, 2015, s. 25):

- „systemowe bądź selektywne zastosowanie narzędzi restrukturyzacyjnych,
- wykorzystywanie narzędzi umożliwiających pozostanie banku na rynku (w całości bądź w części),
- wydzielenie z banku <<złych>> aktywów”.

Zważając na wyżej podany podział, wśród instrumentów systemowych można wyróżnić:

- **wsparcie płynnościowe** – polega na udostępnieniu przez bank centralny bankom środków płynnych, jeśli takowych potrzebują. Skorzystanie z takiej pomocy wiąże się z wymogiem przedstawienia odpowiedniego zabezpieczenia. Wsparcie płynnościowe bardzo dobrze się sprawdza w momencie, kiedy banki będące w trudnej sytuacji nie ufają sobie wzajemnie, a co za tym idzie – nie pożyczają sobie również środków;
- **działania rządu w formie pakietów bądź programów** – polegają na ogłaszaniu przez władzę możliwości udzielenia wsparcia finansowego, jeśli dany bank go potrzebuje. Warunkiem otrzymania takiej pomocy jest spełnienie określonych przez rząd warunków. Do tej pory taka forma pomocy była przeprowadzana w niektórych krajach europejskich (np. we Francji i w Danii) (Iwanicz-Drozdowska, 2015, s. 25).

Wśród **instrumentów o charakterze selektywnym** wyróżnia się (Iwanicz-Drozdowska, 2015, s. 25):

- dokapitalizowanie,
- nacjonalizację.

Możliwość pozostania banku na rynku występuje, „kiedy jego restrukturyzacja jest ekonomicznie (lub/i politycznie) uzasadniona” (Iwanicz-Drozdowska, 2015, s. 25). Taka sytuacja występuje, gdy bank zagrożony upadłością jest duży i jego upadłość mogłaby sprawić wiele problemów zarówno instytucji gwarantującej depozyty w danym kraju, jak i Skarbowi Państwa. Do narzędzi służących pozostaniu banku na rynku zalicza się takie, jak: „dokapitalizowanie (bądź nacjonalizację), gwarantowanie emisji obligacji, gwarancje na aktywa lub/i zobowiązania, pożyczka, wydzielenie <<złych>> aktywów, sprzedaż określonych jednostek biznesowych w celu poprawy wyniku finansowego i zmniejszenia skali działalności danej instytucji, jak również pokrycie strat nie tylko z kapitałów właścicieli, ale także ze środków określonej grupy wierzycieli (*bail-in*)” (Iwanicz-Drozdowska, 2015, s. 25).

Występuje także ewentualność zniknięcia banku z rynku, co może być przeprowadzane samodzielnie przez bank bądź też przez powołaną do tego instytucję. Likwidacji banku towarzyszy sprzedaż wybranych składników majątku, np. sieci oddziałów wraz z rachunkami klientów, portfela kredytowego (Iwanicz-Drozdowska, 2015, s. 26). Poza powyżej wymienionymi instrumentami, występuje również przejęcie banku przez bank „zdrowy”, bądź też jest możliwość stworzenia „szpitala” składającego się z banków „chorych”. Pomoc będzie udzielana wszystkim bankom znajdującym się w tejże instytucji poprzez wsparcie banków „zdrowych” (Iwanicz-Drozdowska, 2015, s. 25–26). Jak wskazują Wyczański oraz Gołajewska (1995, s. 77), w sytuacji przejęcia banku przez bank „zdrowy” występuje możliwość skorzystania z pomocy NBP dla banku przejmującego, obejmującej m.in.: udzielenie specjalnego kredytu refinansowego bądź lombardowego, zdyskontowanie weksli wystawionych na okres do 1 roku z prawem do ich prolongowania, udzielenie gwarancji dla emisji obligacji albo objęcie emisji obligacji, objęcie akcji emitowanych przez przejęty bank, czasowe uchylenia obowiązku odprowadzania rezerw obowiązkowych od depozytów przejętego banku.

Wydzielenie z banku „złych” aktywów może przebiegać na dwa sposoby (Iwanicz-Drozdowska, 2015, s. 26):

- 1) poprzez przeniesienie portfela kredytowego do innej instytucji, która będzie od teraz nim zarządzała. Wydzielenie z banku „złych” aktywów jest niemożliwe, jeżeli instytucja, która ma nimi zarządzać nie otrzyma wsparcia kapitałowego oraz nie zostanie jej zapewnione finansowanie;
- 2) poprzez podzielenie banku na część „dobrą” oraz „złą”. Część „dobra” wciąż będzie mogła funkcjonować na rynku dzięki wcześniej udzielonemu wsparciu finansowemu, jednak dąży się do jej sprzedaży, natomiast część „zła” powinna zostać zlikwidowana bądź postawiona w stan upadłości. Część „dobra” ma przejąć zobowiązania (w tym depozyty gwarantowane), które mają być ratowane. W części „złej” znajdują się pozostałe zobowiązania i „złe” aktywa.

Formy pomocy publicznej dla banków w okresie kryzysu

Ze względu na to, że w większość działań restrukturyzacyjnych były angażowane instytucje publiczne, warto jest szerzej omówić formy pomocy państwa, jaka była udzielana. Iwanicz-Drozdowska (2015, s. 50–55) wymienia:

- gwarancje dotyczące zobowiązań instytucji finansowych,
- dokapitalizowanie instytucji finansowych,
- pomoc związaną z aktywami o obniżonej wartości,
- pomoc na likwidację.

Przebieg procesu restrukturyzacji banku

Restrukturyzacja banku jest procesem bardzo istotnym dla systemu finansowego. Z tego powodu kwestia postępowania naprawczego banku była niejednokrotnie podejmowana w literaturze. Chcąc przedstawić ujęcie procesu naprawczego banku z perspektywy przed wprowadzeniem przymusowej restrukturyzacji, w niniejszej pracy odwołano się do publikacji D. Daniluka (1996), w której to autor opisuje przebieg tego procesu i przesłanki do wszczęcia restrukturyzacji na podstawie Ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. Prawo bankowe (Ustawa z dnia 31 stycznia 1989 r. ...). W związku z powyższym przywołany artykuł 104 nie jest tożsamy z artykułem 104 w ustawie Prawo bankowe z 1997 r. (Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. ...), obowiązującym obecnie, informacje o postępowaniu naprawczym można zaś znaleźć w rozdziale 12 w art. 142–146.

Zgodnie ze wspomnianym wcześniej artykułem 104 Prawa bankowego (Ustawa z dnia 31 stycznia 1989 r.):

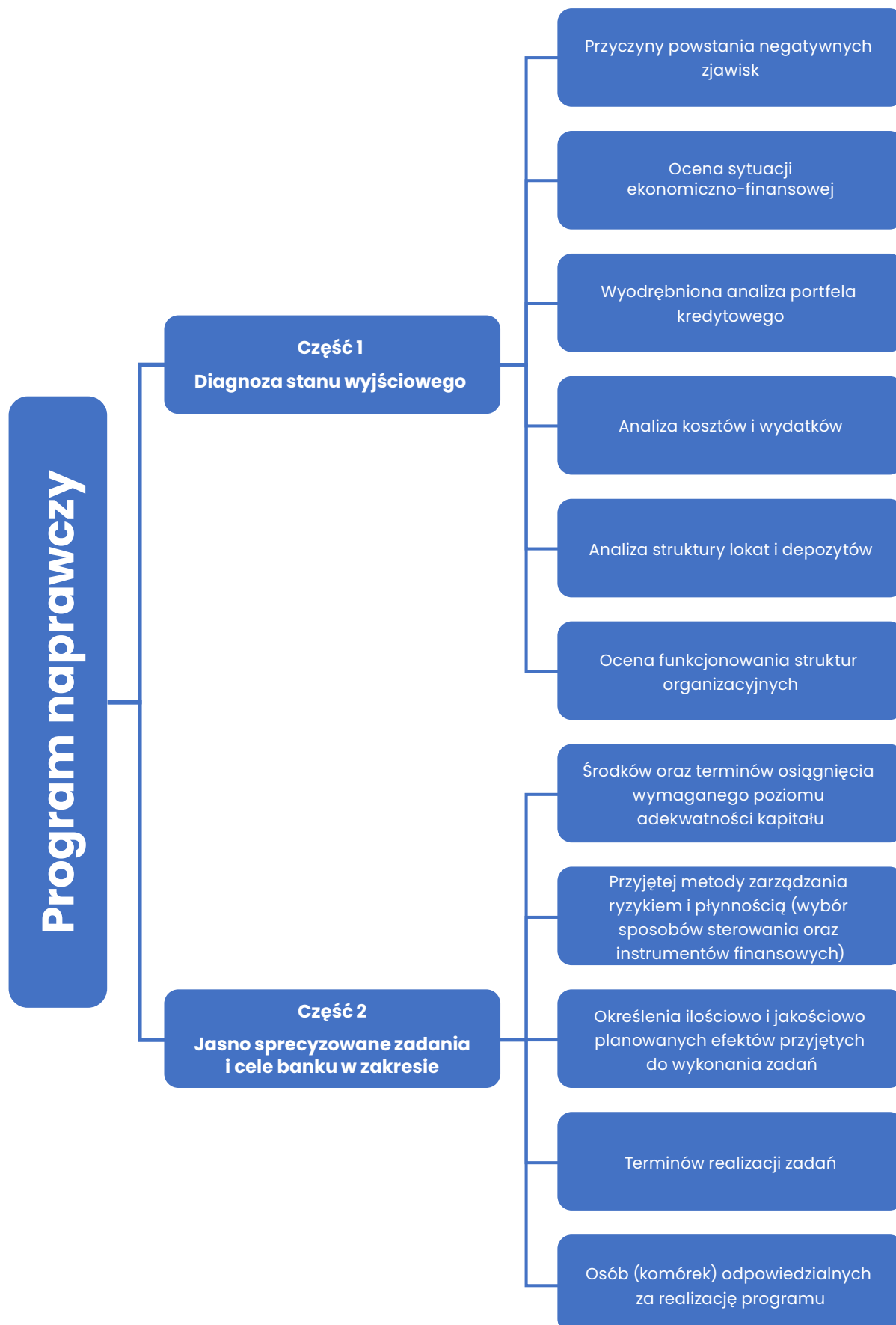
„1. W razie powstania straty bądź groźby jej nastąpienia albo powstania niebezpieczeństwa niewypłacalności, zarząd banku niezwłocznie zawiadamia o tym Prezesa Narodowego Banku Polskiego oraz wszczyna postępowanie uzdrawiające.

2. Zarząd banku jest obowiązany w ciągu jednego miesiąca od daty powstania podstawy wszczęcia postępowania uzdrawiającego przedstawić Prezesowi Narodowego Banku Polskiego program tego postępowania.

3. Prezes Narodowego Banku Polskiego może zobowiązać zarząd banku do wszczęcia postępowania uzdrawiającego, jeżeli wymaga tego wzgląd na bezpieczeństwo lokat i wkładów lub gdy zarząd banku nie podejmie działań określonych w ust. 1”.

Artykuł ten informuje, że podstawową przesłanką do wszczęcia procesu naprawczego banku jest powstanie w banku straty bądź ryzyka jej wystąpienia. Daje to szeroką podstawę do rozpoczęcia działań restrukturyzacyjnych. Dodatkowo w sytuacji zaniedbania swoich obowiązków przez zarząd banku Prezes NBP może go zobowiązać do wszczęcia postępowania. Zdarzyć się może również sytuacja, w której dochodzi do samoistnego wydania odpowiedniej decyzji, jeśli występuje zagrożenie bezpieczeństwa lokat i wkładów w banku (Daniluk, 1996, s. 57). Obowiązek wszczęcia postępowania restrukturyzacyjnego leży więc po stronie władz samego banku, a dopiero później ma być podjęte przez bank centralny (Daniluk, 1996, s. 57).

Władze banku powinny zatem przygotować program naprawczy, na podstawie którego podejmowane będą dalsze decyzje i śledzone będą efekty wdrażania programu. Stworzenie takiego planu pozwala również na weryfikację dotychczasowej władzy banku oraz jej profesjonalizmu. W sytuacji wystąpienia oceny negatywnej najczęściej jest wprowadzany zarząd komisaryczny. Aby zatem uniknąć negatywnych skutków obecnej kondycji banku, program naprawczy powinien być realistyczny i wymierny, by mógł być rozpatrzony pozytywnie i aby wystąpiła możliwość jego wdrożenia. Najczęściej składa się on z dwóch części (Daniluk, 1996, s. 58):

Rys. 1. Budowa programu naprawczego

Źródło: na podstawie (Daniluk, 1996, s. 58).

Wyżej podany plan powinien zostać przedstawiony Prezesowi NBP w ciągu jednego miesiąca od daty powstania przyczyny wszczęcia przymusowej restrukturyzacji. Jeżeli władze banku nie wywiążą się ze swojego obowiązku bądź też plan, który przedstawią, nie będzie dawał pozytywnych rokowań na poprawę sytuacji banku, wówczas Prezes NBP może wprowadzić zarząd komisaryczny lub kuratora (Dąniluk, 1996, s. 57–58).

Przyczyny niepowodzenia działań restrukturyzacyjnych

W sytuacji, kiedy dochodzi do zidentyfikowania problemów finansowych banku, możliwe jest rozpoczęcie jego naprawy (sanacji) za pomocą narzędzi wymienionych we wcześniejszej części pracy. W sytuacji, kiedy taka naprawa nie przyniosła oczekiwanych rezultatów, rozpoczyna się proces jego likwidacji bądź też procedura upadłościowa banku (Iwanicz-Drozdowska, 2015, s. 42–43). Poniżej wymieniono przyczyny niepowodzenia działań restrukturyzacyjnych.

- brak regulacji ze strony UE w czasach przed kryzysem,
- niedopasowanie procedury upadłościowej do specyfiki przedsiębiorstwa, jakim jest bank,
- brak odpowiednich narzędzi i uprawnień regulacyjno-prawnych do restrukturyzacji banku,
- wszelkie opóźnienia wiązały się z ryzykiem zwiększenia efektu zarażania i paniką bankową,
- utrata zaufania przez deponentów w momencie podjęcia odpowiednich działań ze względu na brak przejrzystości sposobu likwidacji banku,
- transgraniczny wymiar bankowości UE – w różnych krajach stosowane były odmienne rozwiązania i sposoby postępowania, różne były także reżimy prawne,
- zróżnicowane kwoty gwarantowane ze strony systemów gwarantowania depozytów w zależności od kraju,
- brak ram udzielania pomocy publicznej bankom w UE.

| Przymusowa restrukturyzacja banku (*resolution*) po 2014 roku

Zasadność wszczęcia przymusowej restrukturyzacji

Niezależnie od tego, czy poruszano temat restrukturyzacji banku, czy też przymusowej restrukturyzacji, czynniki wpływające na pogarszającą się sytuację banków były takie same. W związku z powyższym, okoliczności wpływające na złą sytuację tej instytucji nie będą kolejny raz przytaczane, ponieważ zarówno czynniki zewnętrzne, jak i wewnętrzne zostały przedstawione wcześniej.

Przechodząc do kwestii sensowności wszczęcia procesu przymusowej restrukturyzacji, warto podkreślić, że poza zasadnością od strony prawnej, należy *resolution* analizować także od strony racjonalności, tj. pod względem tego, czy decyzja o jej wszczęciu w danej sytuacji jest konieczna i sensowna.

Skupiając się na warunkach koniecznych do zastosowania przymusowej restrukturyzacji, powinno się podkreślić, że bank musi spełnić kilka warunków jednocześnie, by móc otrzymać pomoc. W art. 101 ust. 7 wymieniane są następujące warunki (Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. ...):

- podmiot krajowy jest zagrożony upadłością,
- nie występują uzasadnione przesłanki wskazujące, że działania podmiotu krajowego lub systemu ochrony instytucjonalnej lub działania nadzorcze, w tym środki wczesnej interwencji, pozwolą we właściwym czasie usunąć zagrożenie upadłością,
- działania wobec podmiotu krajowego są konieczne w interesie publicznym.

Należy podkreślić, że w art. 101 ust. 3 ww. ustawy podana została również informacja ściśle określająca warunki, które musi spełnić podmiot, by był on uznany za zagrożony upadłością. Wyróżnia się następujące powody (Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. ...):

- wystąpienie przesłanki uznania, że nie będzie on spełniał warunków prowadzenia działalności w stopniu uzasadniającym uchylene albo cofnięcie zezwolenia na utworzenie banku, albo prowadzenie działalności maklerskiej przez firmę inwestycyjną;
- aktywa podmiotu nie wystarczają na zaspokojenie jego zobowiązań albo występują przesłanki uznania, że aktywa podmiotu nie wystarczają na zaspokojenie jego zobowiązań;
- podmiot nie reguluje swoich wymagalnych zobowiązań albo występują przesłanki uznania, że nie będzie ich regulował;
- kontynuacja działalności podmiotu wymaga zaangażowania nadzwyczajnych środków publicznych.

Poza zasadnością związaną ze spełnieniem uregulowań prawnych podanych powyżej, ważna jest również zasadność oparta na racjonalności. Po zapoznaniu się z różnymi definicjami autorka stwierdza, że racjonalność to świadome i spójne działanie ludzkie podejmowane po dokładnej analizie. Działanie to ma na celu maksymalizację korzyści przy możliwych do poniesienia nakładach bądź też przy ich minimalizacji. **Oznacza to, że przesłanki, na których skupia się uwagę podczas podejmowania decyzji dotyczącej przymusowej restrukturyzacji, powinny wybiegać poza ramy prawne, a decyzja powinna być analizowana również pod względem sensowności jej podjęcia.**

Cele przymusowej restrukturyzacji:

- 1) proces przymusowej restrukturyzacji powinien pomóc w umożliwieniu kontynuacji funkcji rozliczeniowych banków, ponieważ funkcje te mogą wiązać się z odgrywaniem przez daną instytucję ważnej roli pośrednika w płatnościach (Iwańczuk-Kaliska, 2016, s. 17),
- 2) uniknięcie zachwiania stabilności finansowej,
- 3) ochrona finansów publicznych poprzez ograniczenie ich użycia do minimum,
- 4) ochrona depozytów, które powinny być gwarantowane przez odpowiedni organ, oraz ochrona inwestorów,
- 5) ochrona środków i aktywów klientów (Miklaszewska, 2018, s. 57).

Realizacja jednego celu może wywołać niejako reakcję łańcuchową, ponieważ jeśli uda się zapewnić kontynuację funkcji krytycznej oraz ochronę środków deponentów i klientów zagrożonej instytu-

cji finansowej, możliwe jest także zachowanie w dłuższej perspektywie stabilności finansowej i ochrona środków publicznych, ponieważ nie jest konieczne udzielanie wsparcia finansowego instytucji zagrożonej upadłością (Iwanicz-Drozdowska, 2015, s. 122-123).

Narzędzia przymusowej restrukturyzacji

Spełnienie przez dany bank przesłanek obligujących odpowiedni organ do wszczęcia *resolution* pozwala na przejście do kolejnego kroku, jakim jest wybór odpowiednich narzędzi w celach restrukturyzacyjnych. Zgodnie z dyrektywą BRRD (Dyrektywa 2014/59/UE) można skorzystać z następujących narzędzi (Miklaszewska, 2018, s. 58):

- zbycie działalności (*sale of business*),
- utworzenie instytucji pomostowej/banku pomostowego (*bridge institution*),
- wydzielenie aktywów (*asset separation*),
- „mechanizm konwersji (umorzenia) długu (*bail-in*)”.

Przejęcie przedsiębiorstwa (*sale of business*)

Narzędzie sprzedaży przedsiębiorstwa uznaje się za podstawowe rozwiązanie, ponieważ dopiero w momencie, gdy skorzystanie z niego nie jest możliwe, używa się innego instrumentu. Jego działanie opiera się na przeniesieniu do podmiotu przejmującego z sektora prywatnego całości lub części przedsiębiorstwa bankowego. Największą trudność w przypadku tego narzędzia sprawia znalezienie potencjalnego nabywcy przy zachowaniu przejrzystości, otwartości i bez dyskryminacji, w możliwie jak najwyższej cenie do osiągnięcia. Zakłada się, że najważniejsze są interesy klientów, natomiast sytuacja wierzycieli nie powinna być gorsza niż w przypadku potencjalnej utraty wartości banku. By wykorzystać narzędzie przejęcia przedsiębiorstwa, podmiot odpowiedzialny za prawidłowy przebieg *resolution* musi mieć odpowiednie „uprawnienia do transferu akcji bądź innych instrumentów właścicielskich, a także wszystkich lub wyszczególnionych aktywów, praw lub zobowiązań banku poddanego procedurze *resolution* do nowego nabywcy” (Szczepańska i in., 2015, s. 29).

Instytucja pomostowa (*bridge institution*)

Utworzenie instytucji pomostowej traktowane jest jako alternatywa dla przejęcia przedsiębiorstwa. Skorzystanie z narzędzia wiąże się z utworzeniem nowej instytucji – banku pomostowego, do którego przenoszone są wszystkie aktywa i zobowiązania podmiotu znajdującego się w przymusowej restrukturyzacji. Bank pomostowy należy do podmiotu publicznego bądź jest przez takowy nadzorowany. Zakłada się, że instytucja pomostowa działa w ograniczonym (dwuletnim) horyzoncie czasowym, jednak w wyjątkowych sytuacjach (tj. w razie problemów ze znalezieniem potencjalnego nabywcy lub niemożności wcześniejszej likwidacji) możliwe jest przedłużenie jej funkcjonowania. Skorzystanie z niej wydłuża czas na wycenę i możliwość znalezienia potencjalnego nabywcy bądź też jego uporządkowaną likwidację (Iwanicz-Drozdowska, 2015, s. 131; Szczepańska i in., 2015, s. 33).

Wydzielenie aktywów (*asset separation*)

Wydzielenie aktywów polega na przeniesieniu aktywów bądź praw i zobowiązań do innej instytucji, która ma nimi zarządzać w taki sposób, by zmaksymalizować ich wartość do momentu, aż bank nie zostanie sprzedany bądź poddany procesowi likwidacji (Iwanicz-Drozdowska, 2015, s. 131; Szczepańska i in., 2015, s. 34-35). Podmiot, do którego przeniesione zostają „złe aktywa”, nazywany jest „złym bankiem” i dąży przede wszystkim do odzyskania maksymalnej kwoty środków pieniężnych z wcześniej udzielonych instrumentów dłużnych. Podobnie jak w przypadku banku pomostowego w omawianym narzędziu spółka, która zarządza wydzielonymi aktywami, jest prawnie zależna od organu publicznego. Narzędzie wydzielenia aktywów wpływa korzystnie na bilans banku, ponieważ jest on oczyszczony, co może mieć pozytywny wpływ na działanie innego narzędzia *resolution* wykorzystywanego łącznie z *asset separation*, czego efektem końcowym jest ograniczenie kosztów całego procesu (Iwanicz-Drozdowska, 2015, s. 131; Szczepańska i in., 2015, s. 34-35).

Umorzenie lub konwersja długu (*bail-in*)

Narzędzie *bail-in* jest najbardziej kontrowersyjne spośród wszystkich narzędzi przymusowej restrukturyzacji, co wynika z głębokiej ingerencji w prawa właścicielskie. Celem jego zastosowania jest „przywrócenie właściwego poziomu kapitału instytucji tak, aby umożliwić kontynuowanie działalności” oraz „pokrycie strat, eliminacja lub ograniczenie kosztów pomocy publicznej i zwiększenie dyscypliny rynkowej” (Iwanicz-Drozdowska, 2015, s. 131). Sytuacja ta ma miejsce w przypadku dokapitalizowania, minimalizacji strat i przywrócenia zaufania publicznego. Jeśli organy nie podejmą decyzji o ratowaniu banku, będzie on stopniowo wycofywany z rynku w sposób uporządkowany (Iwanicz-Drozdowska, 2015, s. 131; Szczepańska i in., 2015, s. 35–40).

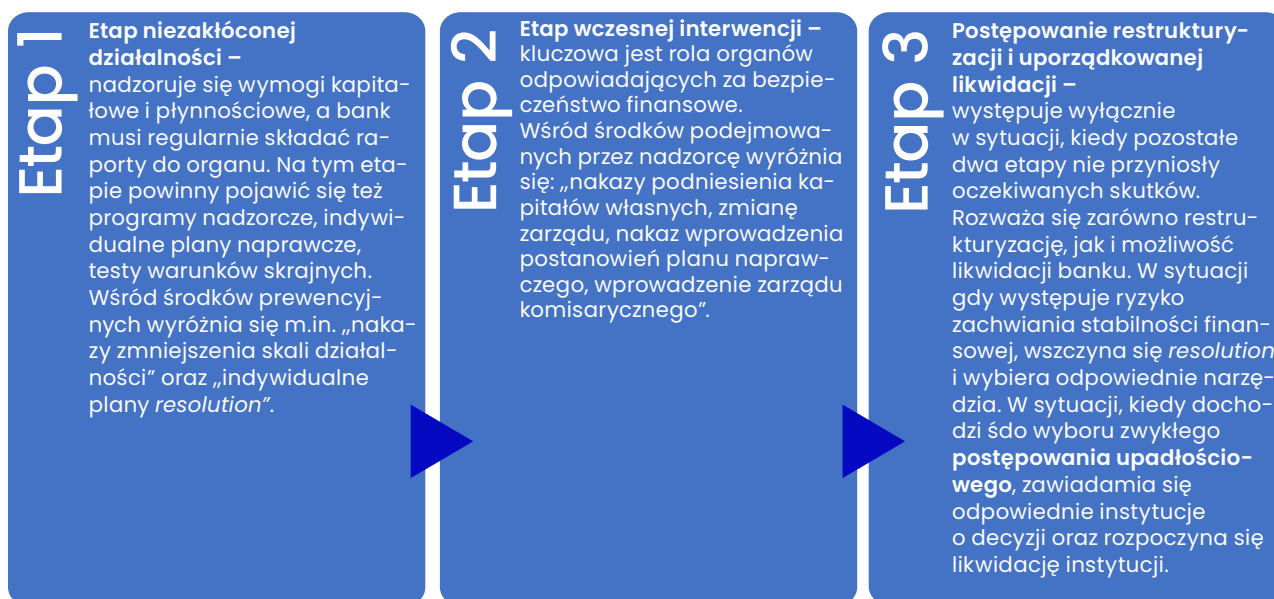
Zastosowanie któregośkolwiek z ww. narzędzi nie wymaga zgody akcjonariuszy bądź wierzycieli, co wiąże się z usprawnieniem przebiegu całego procesu.

Warto dodać, że poza narzędziami przymusowej restrukturyzacji dyrektywy BRRD (Dyrektywa 2014/59/UE) występują także narzędzia rządowe służące stabilizacji sytuacji banków. Ich wykorzystanie może nastąpić w sytuacjach nadzwyczajnych, np. kiedy jest zagrożona stabilność finansowa. Dodatkowo musi zostać stwierdzone, że wykorzystanie narzędzi *resolution* nie zapobiegnie negatywnym skutkom. Do narzędzi rządowych należą (Szczepańska i in., 2015, s. 28):

- rekapitalizacja,
- tymczasowa nacjonalizacja.

I Przebieg procesu *resolution*

Zgodnie z dyrektywą BRRD (Dyrektywa 2014/59/UE) *resolution* może przebiegać na kilka sposobów, jednak składają się one z 3 etapów (Iwanicz-Drozdowska, 2015, s. 128-130):

Rys. 2. Przebieg *resolution*

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Iwanicz-Drozdowska, 2015, s. 128-130).

I Podobieństwa i różnice między restrukturyzacją a restrukturyzacją przymusową (*resolution*)

Tabela 3. Podobieństwa oraz różnice między procesem *resolution* a restrukturyzacją banku

<i>Resolution</i>	Restrukturyzacja banku
Podobieństwa	
• cel: ratowanie przedsiębiorstwa, jakim jest bank, by uniknąć zachwiania stabilności finansowej, • czynniki wpływające na złą sytuację banków, przez które zostają one poddane procesowi restrukturyzacji, • istotna jest szybkość zdiagnozowania danego problemu, • proces restrukturyzacji jest zestandaryzowany.	
Różnice	
Regulowane przez prawo unijne	Regulowane przez prawo krajowe
Istnieją specjalnie powołane instytucje mające nadzorować cały przebieg procesu <i>resolution</i> – w Polsce jest to BFG	Nie było specjalnie powołanych organów, których celem było kontrolowanie banku, czuwał nad tym NBP
Zastosowanie <i>resolution</i> ma na celu ograniczenie wydatków publicznych	Restrukturyzacja przewidywała pomoc głównie opierającą się na finansach publicznych
Istnieją ściśle uregulowane narzędzia, za pomocą których bank jest restrukturyzowany	Nie było wyspecjalizowanych narzędzi, za pomocą których można było ratować bank
Poziom gwarancji jest taki sam we wszystkich krajach UE – wynosi 100 tys. euro	Poziom gwarancji był na różnych poziomach, każdy kraj ustalał go indywidualnie
Ściśle określone warunki, jakie musi spełnić bank, by być restrukturyzowanym	Bank kwalifikował się do procesu restrukturyzacji, jeśli wystąpiło ryzyko poniesienia straty bądź jeśli strata wystąpiła

Źródło: opracowanie własne.

| Przypadki banków w Polsce

Getin Noble Bank

Krótki rys historyczny

Getin Bank powstał w 2004 roku, kiedy to doszło do przekształcenia Getin Holding Górnośląskiego Banku Gospodarczego. Krótko po tym przekształceniu Getin Bank przejął Bank Przemysłowy w Łodzi, a rok później zakupił Wschodni Bank Cukrownictwa. Inwestycja ta okazała się bardzo trafna, ponieważ oddziały Wschodniego Banku Cukrownictwa zostały włączone w marcu 2006 roku do sieci sprzedaży Getin Banku, a dzięki posiadanej licencji bankowej oraz kapitałom spółki możliwe było stworzenie Noble Banku, który jako pierwsza instytucja finansowa w Polsce specjalizował się w usługach *private banking*. Noble Bank funkcjonował jako odrębny od Getin Noble, jednak w 2009 roku podjęto decyzję o fuzji obu banków (należących do grupy Leszka Czarneckiego). Decyzja ta była podyktowana chęcią ograniczenia kosztów finansowych banków, a zarazem lepszym wykorzystaniem dostępnych zasobów. Istotną kwestią była jednak chęć zachowania niejako odrębności banków, ponieważ Getin Bank odpowiadał za pion bankowości detalicznej, natomiast Noble Bank wciąż miał pozostać do dyspozycji najzamożniejszej grupy klientów. W styczniu 2010 roku oficjalnie powstał Getin Noble Bank, który stał się wówczas jednym z dziesięciu największych banków w Polsce, a dwa lata później (1 czerwca 2012 roku) doszło do prawnego połączenia Get Banku SA z Getin Noble Bankiem SA (*O Nas – Getin Noble Bank*).

Przyczyny wszczęcia przymusowej restrukturyzacji Getin Noble Banku SA

Zgodnie z informacjami podanymi przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny przymusowa restrukturyzacja została wszczęta wobec Getin Noble Banku SA ze względu na spełnienie wszystkich trzech przesłanek, które obligują BFG do przeprowadzenia *resolution*. Są nimi odpowiednio (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2022a, s. 1):

- zagrożenie upadłością,
- chęć ochrony interesu publicznego – ryzyko zachwiania stabilności sektora finansowego, chęć minimalizacji zaangażowania środków publicznych oraz konieczność pełnienia funkcji krytycznych.
- brak przesłanek, by działania nadzorcze, w tym środki wczesnej interwencji, działania Getin Noble lub systemu ochrony instytucjonalnej pozwoliły we właściwym czasie usunąć zagrożenie upadłością.

Bankowy Fundusz Gwarancyjny podał także do informacji wysokość ujemnych kapitałów własnych, które wynosiły -3,6 mld zł, co oznaczało, że bank nie byłby w stanie pokryć swoich zobowiązań. Podkreślono również, że od 2016 roku Getin Noble Bank wciąż notował straty roczne – aż 29 kwietnia 2022 roku, gdy podał informację o zaistnieniu zagrożenia upadłością. BFG podkreślił, że wszelkie działania przez niego podjęte prowadzone są zgodnie z ustaleniami KNF, Ministrem Finansów oraz NBP. Informacja o wszczęciu *resolution* dotarła także do Komisji Europejskiej oraz Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2022a, s. 1-2).

Czynnikami zewnętrznymi, przez które bank znalazł się w sytuacji zagrażającej stabilności finansowej całego sektora finansowego, były:

- postawa właściciela Getin Noble Banku – Leszka Czarneckiego, który był bierny pomimo zobowiązania się do złożenia pisemnego oświadczenia dot. zapewnienia płynności banku i utrzymania wskaźników wypłacalności na wystarczająco wysokim poziomie (*Komunikat KNF...*, 2023);
- kontrowersje dotyczące Leszka Czarneckiego związane m.in. z Idea Bankiem SA, którego również był właścicielem, oraz w związku z oszustwami GetBack, o które był on podejrzany. Całkowita szkoda klientów Idea Banku SA szacowana była na kwotę 227 milionów złotych (*Sąd uchylił...*, 2023). Dodatkowo właściciel Getin Noble Banku SA ujawnił nagrania z rozmów z szefem KNF, podczas których ten informował go o „planie Zdzisława” i złożył mu propozycję korupcyjną, którą Czarnecki odrzucił. Informacja ta miała ogromny wpływ na sytuację banku, ponieważ zaraz po ukazaniu się tej informacji ludzie w panice wypłacali swoje środki w obawie przed ich utratą. Pogorszenie się tej sytu-

acji prezes GNB Artur Klimczak określał jako czynnik zewnętrzny, na który sam bank nie miał wpływu, ponieważ wszelkie zadania realizował sprawnie (Zatoński, 2018). Komisja Europejska w komunikacie prasowym podała, że w ciągu niespełna trzech tygodni w wyniku paniki w 2018 roku wycofano około 10,7 mld zł (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2022b, s. 1);

- wybuch pandemii COVID-19 w 2020 roku, która miała ogromny wpływ na polską gospodarkę i wysokość inflacji;
- wybuch wojny w Ukrainie w lutym 2022 roku, która znacząco wpłynęła na stan polskiej gospodarki, co również widać było w sektorze bankowym. Ludzie ze strachu przed eskalacją konfliktu wypłacali pieniądze, co miało ogromne znaczenie dla banków.

Zła kondycja finansowa banku nie wynikała jednak wyłącznie z czynników zewnętrznych, ale wystąpiła również ze względu na:

- agresywną sprzedaż, która dla Getin Noble Banku była charakterystyczna. Model biznesowy podmiotu skupiał się na sprzedaży kredytów, które zaczęły się w pewnym momencie „psuć” (np. nie były spłacane na czas), co doprowadziło do rosnących rezerw oraz pogarszających się wyników;
- udzielone kredyty walutowe (Boczoń, 2022).

Wszystkie powyższe informacje skłaniają do przemyśleń, że sytuacja Getin Noble Banku była dużo bardziej zawiła, aniżeli podawał Bankowy Fundusz Gwarancyjny. Niejasna przeszłość i zachowania Leszka Czarneckiego oraz wiele domniemań oszustw, które były powiązane z bankami, nad którymi sprawował pieczę, sprawiły, że sytuacja Getin Noble Banku była zła. Bez wątpliwości niepodjęcie jakichkolwiek działań ze strony Bankowego Funduszu Gwarancyjnego doprowadziłoby do zachwiania stabilności finansowej, ponieważ Getin Noble Bank miał bardzo duże udziały w rynku – wciąż znajdował się wśród 10 banków o największej liczbie kont złotówkowych w Polsce (Bankier.pl, 2020, s. 14). Dodatkowo bank świetnie prezentował się na tle pozostałych w badaniu jakości, które zostało opublikowane w 2021 roku. Getin Noble Bank zajął pierwsze miejsce drugi rok z rzędu (Nowacki, 2021), co świadczy o zadowoleniu klientów z jego usług oraz o popularności tego podmiotu. Argumentem, który również poświadcza istotność Getin Noble Banku w polskim sektorze bankowym, jest informacja podana w Komunikacie Komisji Europejskiej (2022b, s. 1) w sprawie zatwierdzenia środków wsparcia, gdzie wprost podkreślona jest informacja, iż Getin Noble Bank znajdował się wśród 10 największych banków w Polsce, a łączna wielkość jego aktywów wynosiła około 44 mld zł. Kwestia ujemnych kapitałów własnych również wydaje się oczywistą przesłanką wszczęcia przymusowej restrukturyzacji, ponieważ ich wielkość wskazywała na duże zagrożenie upadłością. Wątpliwości budzi podpunkt trzeci, gdzie mowa jest o wszczęciu wszelkich działań nadzorczych. KNF podała jednak w komunikacie, że Leszek Czarnecki odmówił podjęcia jakichkolwiek działań, które mogłyby uchronić Getin Noble Bank od upadku. Takie zachowanie spotkało się z nałożeniem kary w wysokości 20 mln zł.

Przebieg procesu przymusowej restrukturyzacji Getin Noble Banku SA

Decyzja w sprawie przymusowej restrukturyzacji została wydana 29 września 2022 roku, natomiast samo *resolution* zostało wszczęte już następnego dnia. Postanowiono, że narzędziem, które zostanie wykorzystane, będzie bank pomostowy, do którego 3 października 2022 roku przeniesiono przedsiębiorstwo Getin Noble. Akcjonariuszami instytucji pomostowej był nie tylko BFG, ale także System Ochrony Banków Komercyjnych (SOBK), utworzony przez osiem największych banków komercyjnych w Polsce. Przeniesione przedsiębiorstwo Getin Noble obejmowało ogół praw majątkowych zgodnie ze stanem na dzień wszczęcia przymusowej restrukturyzacji, tj. 30 września 2022 roku. Zgodnie z decyzją do instytucji pomostowej przeniesiono „wszystkie depozyty klientów Getin Noble, a także kredyty w złotych. Wśród wyłączeń znajdują się m.in. prawa majątkowe i zobowiązania dotyczące umów kredytów hipotecznych denominowanych w walucie obcej lub indeksowanych kursem waluty obcej wraz z roszczeniami z nich wynikającymi” (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2022b, s. 1).

Utworzenie instytucji pomostowej VeloBank SA nieszczególnie wpłynęło na klientów Getin Noble Banku, ponieważ wciąż mogli oni w sposób bezproblemowy korzystać ze wszystkich oferowanych im usług i produktów, m.in. otwartych kont, posiadanych na nich oszczędności oraz kart kredytowych bądź debetowych. Wszelkie wykonywane transakcje obsługiwane były na bieżąco, bankowość internetowa

oraz mobilna również dziś jest dostępna, tak samo jak możliwość bezproblemowego korzystania z placówek. Zmianie nie uległy również numery rachunków ani strony logowania czy też hasła, dzięki czemu klienci tak naprawdę nie musieli podejmować żadnych dodatkowych działań.

Do instytucji pomostowej przeniesiono również wszystkie kredyty w złotych, które mają być spłacane jak dotychczas. W Getin Noble pozostały kredyty hipoteczne denominowane w walutach obcych lub indeksowane kursem waluty obcej, jednak w żaden sposób nie wpływa to na sposób ich spłaty, ponieważ odbywa się ona na dotychczasowych warunkach i na dotychczasowe numery rachunków. Zupełnie inaczej wygląda sytuacja akcjonariuszy i wierzycieli, których akcje oraz wyemitowane przez Getin Noble obligacje zostały umorzone. Łącznie umorzono 1 044 553 267 akcji o wartości 2 851 630 418,91 zł oraz 705 733 sztuk obligacji o wartości 705 733 000 zł (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2022a, s. 5–6).

Przeprowadzenie procesu *resolution* wiązało się z nakładami finansowymi w łącznej wysokości 10,34 mld zł. Kwota ta przeznaczona została na bezzwrotne wsparcie, przy czym 6,87 mld zł pochodziło z funduszu przymusowej restrukturyzacji oraz systemu gwarantowania depozytów, za które odpowiada BFG. Pozostałe 3,47 mld zł pochodziło ze środków Systemu Ochrony Banków Komercyjnych (SOBK), które miały być przekazane na pokrycie reszty strat. Sam SOBK zadeklarował się również do tymczasowego objęcia 49% akcji VeloBanku. Oznacza to, że pomoc państwa równa jest środkom pochodzącym z Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, natomiast 3,47 mld zł, które było dobrowolnym wsparciem, nie kwalifikuje się jako pomoc państwa (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2022b, s. 1–2).

30 czerwca 2023 roku BFG ogłosił rozpoczęcie procesu sprzedaży 100% wyemitowanych oraz istniejących akcji w kapitale zakładowym VeloBanku SA. Zgodnie z zamieszczonymi w ogłoszeniu informacjami VeloBank odnotowywał bardzo dobre wyniki – w ciągu pierwszych 7 miesięcy otwarto w VeloBanku prawie 110 tysięcy nowych rachunków, a wartość depozytów w pierwszym kwartale 2023 roku wzrosła o prawie 5 miliardów złotych. Dodatkowo zgodnie ze stanem „na grudzień 2022 roku VeloBank był 9 bankiem w Polsce pod względem wolumenu pożyczek brutto” (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2023b). Natomiast 20 lipca 2023 roku Sąd Rejonowy w Warszawie wydał oświadczenie, że zgodnie z wnioskiem BFG ogłoszono upadłość Getin Noble Banku SA, co oznacza, że nie ma już podstaw „do zawieszania postępowania z GNB jako podmiotu restrukturyzacji” (*Informacja dotycząca upadłości Getin Noble Bank S.A. BFG, b.d.*).

Zgodnie z procedurą 27 października 2023 roku BFG doręczył VeloBankowi decyzję o wydzieleniu praw majątkowych z VeloBanku oraz przeniesieniu ich do Podmiotu Zarządzającego Aktywami SA, co było uznane za procedurę konieczną dla sprawnej sprzedaży 100% akcji banku pomostowego. Decyzja nie wywiera jakiegokolwiek wpływu na klientów banku czy też działalność tego podmiotu (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2023a).

Podsumowanie przymusowej restrukturyzacji Getin Noble Banku SA

Zła kondycja finansowa wywołana problemami zarówno wewnętrznymi, jak i zewnętrznymi doprowadziła do sytuacji, kiedy to jeden z największych polskich banków komercyjnych stanął na skraju upadłości. Taki stan rzeczy mógłby wywrzeć ogromny wpływ na stabilność sektora finansowego oraz nagłą panikę społeczeństwa. Kontrowersje wzbudza postawa właściciela banku, który nie wywiązał się ze swoich zobowiązań dotyczących utrzymania banku w dobrej kondycji finansowej. Z tego względu wątpliwe wydaje się spełnienie trzeciej przesłanki obligującej BFG do wszczęcia *resolution*. Niemniej decyzja organu nadzorującego o rozpoczęciu procesu przymusowej restrukturyzacji wydaje się jak najbardziej zasadna, ponieważ upadek tak znaczącego banku mógłby wywołać duże poruszenie na rynku oraz zachwianie stabilności.

Sam przebieg również był prawidłowy – uzyskano wszystkie niezbędne zgody do wszczęcia *resolution* oraz zrobiono to w bardzo krótkim czasie, co jest kluczowe w postępowaniu restrukturyzacyjnym. W ciągu niespełna roku VeloBank osiągnął bardzo dobre wyniki na rynku, a już w czerwcu ogłoszono informację o jego sprzedaży. 29 marca 2024 roku BFG podał informację przedwstępną o umowie sprzedaży akcji VeloBanku SA. Umowa została podpisana przez spółkę zależną od Cerberus Capital Management. Zaoferowano w niej kwotę 1075 mln zł, przy czym 375 mln ma zostać przeznaczonych na nabycie akcji podmiotu, a 700 mln zł na jego dokapitalizowanie niezbędne do spełnienia wymogów ka-

piłałowych banku. Finalizacja transakcji przewidziana jest na połowę 2024 roku, ponieważ dotychczas firma uzyskuje niezbędne zgody, m.in. z KNF oraz Komisji Europejskiej. Zawarcie ww. umowy przez BFG kończy z powodzeniem kolejny etap *resolution* (*Informacja o przedwstępnej umowie sprzedaży akcji VeloBank S.A. BFG, 2024*).

Zaledwie 20 dni po podaniu informacji o sprzedaży banku pomostowego ogłoszono upadłość Getin Noble Banku. W trakcie przeprowadzania przymusowej restrukturyzacji wciąż były pełnione funkcje krytyczne, zachowano stabilność finansową, minimalizowano wykorzystanie środków publicznych oraz zapewniono ochronę środków deponentów do sumy gwarantowanej przez BFG.

Można więc stwierdzić, że restrukturyzacja Getin Noble Banku SA. była właściwą decyzją i instytucja przymusowej restrukturyzacji spełniła swoje założenia.

Podkarpacki Bank Spółdzielczy w Sanoku

Krótki rys historyczny

Historia PBS w Sanoku sięga XIX wieku, kiedy to w 1871 roku powstało powiatowe Towarzystwo Zaliczkowe w Sanoku. Przez ponad wiek nie wystąpiły żadne zmiany, aż do 1992 roku, kiedy doszło do zmian ustrojowych w Polsce i Bank Spółdzielczy w Sanoku odłączył się od Banku Gospodarki Żywnościowej. Kapitał własny banku wynosił wówczas 360 tys. zł. Zaledwie rok później postanowiono rozpocząć realizację pięcioletniego planu naprawczego. W 1997 roku rada nadzorcza wraz z zarządem podjęły decyzję o połączeniu okolicznych banków spółdzielczych z Bankiem Spółdzielczym w Sanoku. Taka decyzja wpłynęła na zwiększenie liczby jednostek bankowych do 27. Kolejne fuzje nastąpiły 1 stycznia 2000 roku, w związku z czym BS w Sanoku zmienił swoją nazwę na Podkarpacki Bank Spółdzielczy w Sanoku. Od tamtej pory niewiele mówiono o PBS w Sanoku, choć stanowił on drugi największy bank spółdzielczy w Polsce. W 2001 roku świętowano jego 130-lecie, a w 2011 roku – 140-lecie. Rok 2016 można było uznać za moment wpływający na dalsze losy banku, ponieważ Lesław Wojtas – prezes zarządu – złożył rezygnację z pełnienia dotychczasowej funkcji, a jego stanowisko zostało powierzone dr inż. Monice Krawczyk. W tym samym czasie w banku przyjęto nowy program postępowania naprawczego. W roku 2020, a więc kiedy wszczęto przymusową restrukturyzację banku, dysponował on 78 placówkami bankowymi i należał do Związku Banków Polskich (ZBP) (*Podkarpacki Bank Spółdzielczy, b.d.*).

Z pewnością charakterystycznymi cechami Podkarpackiego Banku Spółdzielczego w Sanoku były: sięgająca XIX wieku historia banku oraz jego wielkość. Choć PBS w Sanoku to bank spółdzielczy, w roku 2020 był on drugim największym tego typu bankiem w Polsce. Jego wielkość bez wątpienia wyróżniała go na tle pozostałych banków spółdzielczych.

Przyczyny wszczęcia *resolution* w PBS w Sanoku

Procedurę przymusowej restrukturyzacji wszczęto – zgodnie z informacjami z Bankowego Funduszu Gwarancyjnego – ze względu na spełnienie trzech przesłanek, które obligują Fundusz do podjęcia kroków. W Podkarpackim Banku Spółdzielczym w Sanoku (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2020a, s. 1):

- 1) nie było przesłanek, by działania nadzorcze bądź działania PBS pozwoliły na wystarczająco wczesne usunięcie zagrożenia upadłością,
- 2) wystąpiło zagrożenie upadłością,
- 3) chciano chronić interes publiczny, w tym m.in. konieczne było zapewnienie ciągłości funkcji krytycznych, ochrona środków publicznych oraz zachowanie stabilności finansowej.

W związku ze spełnieniem, zdaniem BFG, ww. przesłanek wszczęto przymusową restrukturyzację. Dodatkowo PBS w Sanoku obsługiwał 34 jednostki samorządu terytorialnego, które posiadały w tym banku zdeponowane środki. Utrzymywanie tych środków uznano za tzw. funkcję krytyczną banku, czyli funkcję, której zaprzestanie mogłoby mieć istotny negatywny wpływ na stabilność finansową. W celu zachowania ciągłości pełnienia tej funkcji fundusz postanowił podjąć działania, bez których środki nieobjęte już gwarancjami BFG zostałyby w pełni przez JST utracone (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2020a, s. 1).

Bankowy Fundusz Gwarancyjny podkreśla również, że zgodnie z raportem półrocznym „suma bilansowa banku na koniec czerwca 2019 roku wynosiła 2,8 mld zł, a współczynnik Tier I w ciągu 12 miesięcy obniżył się z 7,56% do 0,32%, podczas gdy minimalny wymóg to 6%” (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2020a, s. 1). Oszacowano także wartości aktywów oraz pasywów banku przez podmiot niezależny, które wykazało „że aktywa PBS nie wystarczają na zaspokojenie jego zobowiązań” (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2020a, s. 1).

Decyzja Funduszu nie wzbudza większych wątpliwości w kwestii podjętej decyzji. PBS w Sanoku był bankiem spółdzielczym, a więc nie odnotowywał on dużych udziałów w rynku. Jednak w momencie wszczęcia procedury *resolution* klasyfikował się jako drugi największy bank spółdzielczy w Polsce. Jego upadłość być może nie byłaby tak znacząca, gdyby nie kwestia bardzo dużej ilości zdeponowanych środków JST. Kwestia ta w tak dużym stopniu wpłynęła na znaczenie tego banku, że decyzja o jego ratowaniu wydawała się niemalże oczywista. PBS wprowadzał już wcześniej plany naprawcze, co świadczy o jego problemach występujących w przeszłości. Ze względu na brak dostępu do pełnego oszacowania wykonanego przez firmę PwC brak jest również informacji na temat np. niepracujących kredytów, które bank miał w swoim portfelu. Można jednak przypuszczać, że kredytobiorców, którzy opóźniali się ze spłatą swoich zobowiązań bądź ich nie regulowali, było wielu, co doprowadziło PBS w Sanoku do złej sytuacji finansowej. Zgodnie z wynikami oszacowania drugiego kapitały własne były równe –182,8 mln zł (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2019).

Brak jest przesłanek do określenia czynników zewnętrznych, które mogłyby w tamtym czasie znacząco wpłynąć na podmiot. Sytuacji banku nie można powiązać z wybuchem pandemii COVID-19, ponieważ tę ogłoszono w Polsce dopiero 20 marca 2020 roku. Autorka przypuszcza zatem, że przyczyny złej sytuacji PBS wynikają wyłącznie z czynników wewnętrznych, na które podmiot miał wpływ – złe zarządzanie podmiotem oraz nieodpowiednia akcja kredytowa znacząco oddziaływały na sytuację PBS w Sanoku.

Zgodnie z podanymi przez BFG informacjami bank spełniał wszystkie przesłanki, które były konieczne do ratowania banku, jednak należy podkreślić, że wciąż był to bank spółdzielczy, który nie miał tak istotnego udziału w sektorze bankowym. Skłaniać można się ku stwierdzeniu, że przymusowa restrukturyzacja była tam podjęta wyłącznie ze względu na ulokowane fundusze JST, które istotnie przekraczały poziom gwarantowanych środków BFG.

Warto dodać, że przymusowa restrukturyzacja w Polsce po 2014 roku, a więc po wprowadzeniu dyrektywy BRRD (Dyrektywa 2014/59/UE), bardzo długo nie była przeprowadzana. To właśnie PBS był pierwszym bankiem jej poddanym, co może wiązać się z chęcią sprawdzenia działania *resolution* na podmiocie mniejszym, nie posiadającym tak dużego udziału w rynku. Taki zabieg mógł mieć na celu minimalizację ryzyka zachwiania stabilności finansowej w przypadku, kiedy postępowanie naprawcze nie przyniosłoby oczekiwanych efektów.

Należy stwierdzić, że wystąpiła tu swego rodzaju racjonalność w zastosowaniu instytucji przymusowej restrukturyzacji, ponieważ choć był to bank niemający tak znaczącego wpływu w sektorze bankowym, to zakres jego działalności jak na bank spółdzielczy był duży. Spełniono wszystkie przesłanki, które obligują BFG do wszczęcia przymusowej restrukturyzacji. Możliwość sprawdzenia działania przymusowej restrukturyzacji na małym podmiocie również w pewien sposób skłania do stwierdzenia, że wystąpiła zasadność wszczęcia przymusowej restrukturyzacji. Pozwoliło to na zapoznanie się z mechanizmem jej działania oraz wyciągnięcie pewnych wniosków na przyszłość, jeśli wykorzystanie jej okazałoby się kolejny raz niezbędne.

Należy jednak podkreślić, że ostatni z przytoczonych argumentów nie powinien przeważać ponad warunkami, które dany bank powinien spełnić, by BFG podjęło kroki w kierunku wszczęcia *resolution*.

Przebieg procesu przymusowej restrukturyzacji na przykładzie PBS w Sanoku

15 stycznia 2020 roku BFG wydał decyzję o wszczęciu przymusowej restrukturyzacji w PBS w Sanoku oraz o „umorzeniu instrumentów kapitałowych PBS, zastosowaniu instrumentu przymusowej restrukturyzacji w postaci instytucji pomostowej i powołaniu administratora Podkarpackiego Banku Spółdzielczego oraz decyzję o zawieszeniu działalności PBS” (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2020a, s. 1). Sama re-

strukturyzacja została wszczęta 17 stycznia 2020 roku, a 3 dni później wydzielona część banku została przeniesiona do instytucji pomostowej – Banku Nowego BFG SA. Zgodnie z informacjami BFG do banku pomostowego przeniesiono (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2020a, s. 2):

- „przedsiębiorstwo PBS, obejmujące ogół aktywów z wyłączeniem posiadanych przez PBS akcji i udziałów w spółkach prawa handlowego oraz środków pieniężnych w wysokości niezbędnej do pokrycia kosztów działania podmiotu w restrukturyzacji (spółdzielni PBS) oraz zobowiązań PBS wobec organów podatkowych i zobowiązań z tytułu ubezpieczeń społecznych”,
- ogół zobowiązań z działalności PBS,
- środki gwarantowane łącznie z odsetkami,
- „środki klientów detalicznych, osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą, mikropodsiębiorców i MŚP, które przekraczały limit gwarancji, jednak bez uwzględniania odsetek jeszcze nieskapitalizowanych na koncie”.

Pozostałe środki oraz zobowiązania miały być przeniesione w pewnej części w zależności od relacji pomiędzy ujemnym kapitałem własnym wynoszącym –182,8 mln zł a wartością umorzonych obligacji i udziałów członkowskich oraz „zobowiązań z tytułu nieskapitalizowanych odsetek od kwot środków przekraczających limit gwarancji BFG i środków nieobjętych ochroną gwarancyjną, do kwoty tych pozostałych środków” (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2020d, s. 2). Bankowy Fundusz Gwarancyjny podkreślił również, że w części zostaną przeniesione środki dużych firm oraz 34 jednostek samorządu terytorialnego, które posiadały w tym podmiocie znaczną sumę kapitałów (Interpelacja nr 12527..., 2020). Jak podkreśla Fundusz, nie było możliwości przeniesienia całości środków, ponieważ część z nich musiała pozostać w podmiocie w celu pokrycia strat. BFG zwraca uwagę na to, że jest to sytuacja korzystniejsza aniżeli upadłość banku, ponieważ w takiej sytuacji JST straciłoby wszystkie środki, które nie były objęte gwarancjami BFG. Podobnie sytuacja prezentowała się w przypadku dużych firm, które posiadały w PBS w Sanoku środki powyżej limitu gwarancyjnego (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2020d, s. 2).

Zgodnie z zamysłem przymusowej restrukturyzacji obligacje zostały umorzone na poczet pokrycia strat PBS w Sanoku, co oznacza, że obligatariusze stracili zainwestowane środki. Liczba umorzonych obligacji wynosiła 769 068 szt. o łącznej wartości 99 406 800 zł (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2020d, s. 2).

BFG w swoim komunikacie zwrócił szczególną uwagę na obsługę klienta, ponieważ ze względu na przeniesienie działalności PBS w Sanoku do instytucji pomostowej obsługa klientów miała być tymczasowo zawieszona – korzystanie z bankowości internetowej, mobilnej, oddziałów banku czy też z bankomatów nie było możliwe. Przerwa miała trwać – zgodnie z zapowiedziami – do 21 stycznia 2020 roku (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2020a, s. 3). Oznacza to, że od 21 stycznia 2020 roku klienci mieli nie odczuwać skutków przymusowej restrukturyzacji, ponieważ – tak jak dotychczas – mieli prawo do korzystania z rachunków na niezmienionych zasadach. Cała sytuacja wywołała jednak oburzenie społeczeństwa, które posiadało środki w PBS w Sanoku. Kiedy tylko 21 stycznia pojawiła się możliwość skorzystania z oferty banku, wiele osób postanowiło wypłacić swoje pieniądze w obawie przed ich utratą (*Pieniądze Mieszkańców Podkarpacia...*, 2021).

Skutkami wprowadzenia w PBS w Sanoku przymusowej restrukturyzacji były m.in. zawieszenie kompetencji rady nadzorczej, rozwiązanie zarządu banku, wygaśnięcie mandatów członków zarządu oraz zawieszenie działalności PBS (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2020a, s. 3).

Od 2014 roku, a więc od momentu ukazania się dyrektywy BRRD (Dyrektywa 2014/59/UE), była to pierwsza restrukturyzacja przeprowadzana na polskim banku, co wzbudziło wiele emocji w ludziach w obawie przed utratą oszczędności. Ze względu na to oraz na brak wystarczającej wiedzy nt. przebiegu przymusowej restrukturyzacji i procedur jej towarzyszących, trudna do zrozumienia była utrata funduszy, które wykaczały poza sumę gwarancyjną 100 tys. euro. Aż 82 mln zł utraciły 34 JST oraz duże firmy, co spotkało się z protestami i walką o odzyskanie funduszy. Samorządowcy interweniowali m.in. „u premiera, w Najwyższej Izbie Kontroli czy u ministra sprawiedliwości”, a także składali liczne pozwy sądowe, co zakończyło się przyznaniem rekompensaty przez Ministerstwo Finansów w kwocie bliskiej 63 mln zł (*Pieniądze mieszkańców Podkarpacia...*, 2021).

W związku z wieloma wątpliwościami wykazywanymi przez społeczność posiadającą oszczędności w banku pojawiły się sprzeciwy wobec obecnego stanu rzeczy. Twierdzono, że posunięcia BFG były zastraszaniem dla przedstawicieli banku, ponieważ – zgodnie z oświadczeniem rady nadzorczej będącej w zawieszeniu – wciąż były prowadzone działania mające na celu poprawę sytuacji kapitałowej banku zgodnie z Programem postępowania naprawczego oraz w konsultacji z KNF. Dodatkowo podkreślano, że w 2019 roku wystąpił dodatni wynik finansowy, który po zweryfikowaniu przez KNF miał być przedmiotem wniosku „o wydanie zezwolenia na jego zaliczenie do kapitału podstawowego Tier I, który do dnia wydania decyzji BFG nie został rozpatrzony, pomimo że to działanie było również wcześniej uzgadniane z przedstawicielami KNF” (*Rada Nadzorcza PBS...*, 2020). Rada nadzorcza tłumaczyła swoje stanowisko stwierdzeniem, że Bankowy Fundusz Gwarancyjny zlecił oszacowanie wartości aktywów i pasywów spółce, która nie była firmą audytorską, a KNF również mierzyła się z problemami w ostatnich latach (mowa o sytuacji szefa KNF w 2018 roku, który to miał ofertę korupcyjną dla Leszka Czarneckiego). W związku ze wszystkimi wątpliwościami rada nadzorcza będąca w zawieszeniu „podjęła uchwały o wniesieniu skargi na ww. decyzje do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie za pośrednictwem BFG” (*Rada Nadzorcza PBS...*, 2020). W związku z pojawieniem się oświadczenia własnym oświadczeniem postanowił odpowiedzieć Urząd Komisji Nadzoru Finansowego (UKNF), w którym podkreślił, że KNF nie widziała jakichkolwiek skutków działań naprawczych i wystąpiło zagrożenie środków znajdujących się w banku, a możliwość podjęcia działań przez BFG była wskazana w sprawozdaniu już w 2018 roku (*Rada Nadzorcza PBS...*, 2020).

We wrześniu 2022 roku NSA podtrzymał wyrok WSA z 4 grudnia 2020 roku, co w konsekwencji oznacza, że „decyzja administracyjna Funduszu w przedmiocie wszczęcia przymusowej restrukturyzacji PBS w Sanoku została wydana zgodnie z prawem” (*Przymusowa restrukturyzacja wobec PBS w Sanoku...*, 2022). Wyrok NSA zakończył postępowanie sądowo-administracyjne. W międzyczasie doszło do ogłoszenia upadłości PBS w Sanoku w 2020 roku oraz sprzedaży Banku Nowego BFG SA w 2021 roku. Głównym nabywcą banku został Wielkopolski Bank Spółdzielczy, znany również pod nazwą neoBank. Objął on 72% akcji, natomiast pozostałe 28% zostało nabyte przez inne podmioty. Transakcja nie wpłynęła w żaden sposób na klientów banku, nie musieli oni również podejmować żadnych dodatkowych działań (*Jest nowy właściciel...*, 2021).

Podsumowanie przymusowej restrukturyzacji PBS w Sanoku

Przebieg procesu przymusowej restrukturyzacji w Podkarpackim Banku Spółdzielczym wzbudził wiele kontrowersji. Z jednej strony, sytuacja ta była uwarunkowana nowym doświadczeniem i brakiem wiedzy ludzi dotyczącej instytucji przymusowej restrukturyzacji. Z drugiej strony, zaistniały wątpliwości co do poprawności i zasadności zastosowania *resolution*, zostały one jednak rozwiązane przez wyrok NSA, który potwierdził działanie BFG zgodnie z prawem. Niemniej jednak można uznać, że działania podjęte przez Fundusz zostały zakończone sukcesem – ogłoszono upadłość PBS oraz sprzedano instytucję pomostową. W międzyczasie wciąż dochowywano pełnienia funkcji krytycznych przez bank, zachowano stabilność finansową, ograniczono użycie finansów publicznych do minimum oraz zapewniono ochronę depozytów klientów do sumy gwarantowanej przez BFG.

Warto podkreślić, że dookoła PBS w Sanoku nie występowało dotychczas wiele kontrowersji. O złej sytuacji banku świadczyły ujemne kapitały własne oraz zbyt niski współczynnik Tier I.

Decyzja BFG w sprawie podjęcia decyzji o wszczęciu przymusowej restrukturyzacji może zostać uznana za zasadną, ponieważ bank spełnił wszystkie 3 wymagane przesłanki oraz dodatkowo sprawdzono działanie *resolution* na podmiocie, który nie wywrze znaczącego wpływu na stabilność systemu finansowego.

Idea Bank SA oraz BS w Przemkowie jako przykłady banków poddanych przymusowej restrukturyzacji z wykorzystaniem narzędzia przejęcia przedsiębiorstwa

Przypadki Idea Banku SA oraz BS w Przemkowie znacząco różnią się od Getin Noble Banku SA oraz PBS w Sanoku ze względu na rodzaj narzędzia wykorzystanego w celu zrestrukturyzowania tych podmiotów. W związku z powyższym będą one analizowane odrębnie i porównywane ze sobą, by w dalszej części pracy móc zestawzić ich przebieg *resolution* z bankami zagranicznymi.

Idea Bank SA

Krótki rys historyczny

Działalność Idea Banku rozpoczęła się w 2010 roku dzięki skorzystaniu z licencji GMAC Banku Polskiego SA, który został zakupiony przez Getin Holding. Głównymi odbiorcami usług byli przedsiębiorcy, osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą oraz mikro- i małe przedsiębiorstwa. Bank oferował również usługi dodatkowe, m.in. doradztwo dotyczące finansowania działalności, sposobów inwestowania kapitału czy też obsługi księgowej. Zaledwie rok później przejął oddziały Allianz Bank Polska SA, który to w tym samym roku został zakupiony przez Getin Holding. Również w tym samym roku Idea Bank rozpoczął swoją działalność w Ukrainie, jednak nie jako spółka-córka Idea Banku w Polsce ani też jeden z jego oddziałów. Idea Bank Ukraine funkcjonował jako odrębny podmiot, jednak pod tym samym szyldem i z tym samym właścicielem co Idea Bank w Polsce. W 2013 roku podmiot poszerzył swoją działalność o usługi bankowości prywatnej „pod marką handlową Lion’s Bank. Markę zamknięto w 2018” (*Idea Bank – najnowsze informacje...*, b.d.). Bank zadebiutował w 2015 roku na GPW, na której notowano go do 2020 roku. Ważnym aspektem jest również sprzedaż obligacji GetBack, w której pośredniczył w latach 2017–2018, a która zostanie umówiona w dalszej części pracy.

W styczniu 2019 roku pojawiła się informacja o planie połączenia Idea Banku z Getin Noble Bankiem, przy czym to Idea Bank miał być podmiotem przejmującym, co oznacza, że GNB byłby rozwiązany bez postępowania likwidacyjnego (*Idea Bank – Najnowsze Informacje...*, b.d.). Takowe działanie nigdy nie doszło do skutku, ponieważ Komisja Nadzoru Finansowego nie wydała odpowiedniego zezwolenia, powołując się na art. 124 ust. 2 ustawy Prawo bankowe (Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. ...), który brzmi:

„Komisja Nadzoru Finansowego odmawia wydania zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, jeżeli połączenie prowadziłoby do naruszenia przepisów prawa, interesów klientów banku biorącego udział w połączeniu lub zagrażałoby bezpieczeństwu środków gromadzonych w tym banku”.

Decyzja KNF wynikała z nieuzupełnienia przez wnioskodawców materiału dowodowego, mimo ponawianych wezwań organu. Wśród wymaganych dokumentów znajdowały się:

- zaktualizowane dane i projekcje finansowe dla banku, który miał powstać w ramach połączenia Getin Noble Banku oraz Idea Banku,
- dokumenty poświadczające spełnianie wymogów kapitałowych wynikających z przepisów prawa.

Dodatkowo swoją decyzję KNF popierała brakiem wiążących ofert dotyczących inwestora, który miał uczestniczyć w tym procesie i dokapitalizować nowo powstały podmiot (*KNF nie zgodziła się...*, 2019).

Przyczyny wdrożenia przymusowej restrukturyzacji Idea Banku SA

Wśród przyczyn wszczęcia *resolution* w Idea Banku SA Bankowy Fundusz Gwarancyjny wyróżnił (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2020b, s. 1):

- 1) wystąpienie zagrożenia upadłością,
- 2) brak wystąpienia przesłanek, by działania nadzorcze bądź działania podmiotu pozwoliły we właściwym czasie usunąć zagrożenie upadłością,
- 3) ochronę interesu publicznego rozumianego jako zachowanie stabilności sektora finansowego i ograniczenie zaangażowania funduszy publicznych.

Fundusz podał również informację, że aktywa banku nie wystarczają na pokrycie jego zobowiązań, a kapitały własne wynosiły –482,8 mln zł. Słuszność podjętej decyzji Bankowy Fundusz Gwarancyjny popierał również wynikami Idea Banku w raporcie po III kwartale 2020 roku, gdzie na bardzo niskim poziomie był m.in. współczynnik wypłacalności, który wynosił 2,5%, a minimalny próg to 10,5% (Bankowy Fundusz Gwarancyjny..., 2020b, s. 1).

Dodatkowo w oświadczeniu Prezesa Zarządu BFG znajduje się informacja dotycząca alternatywy w postaci upadłości banku. Taki stan rzeczy wiązałby się ze stratą dla Funduszu w wysokości co najmniej 1 mld złotych, co z kolei przełożyłoby się na znaczący wzrost składek dla banków w kolejnych latach. Podkreślono również, że informacje o zagrożeniu upadłością zarząd banku przekazał KNF już w marcu 2019 roku (*Oświadczenie Prezesa Zarządu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego...*, 2021).

Fundusz podkreśla zgodność prowadzenia wszelkich działań BFG w porozumieniu z KNF, Ministrem Finansów i NBP, a ponadto to, że Komisja Europejska i Europejski Urząd Nadzoru Bankowego są na bieżąco informowani o ich przebiegu (Bankowy Fundusz Gwarancyjny..., 2020b, s. 1).

Wśród przyczyn złej kondycji finansowej banku, a w efekcie również wszczęcia przymusowej restrukturyzacji można wyróżnić (*Idea Bank – historia problemów...*, 2021):

1. Śledztwo w sprawie obligacji GetBack – Idea Bank był głównym dystrybutorem, jednocześnie nie mając potrzebnych zezwoleń. Dodatkowo ze względu na podejrzenie popełnienia przestępstwa przez byłych członków zarządu Idea Bank złożył zawiadomienie do prokuratury. Efektem końcowym było nałożenie przez UOKiK obowiązku wypłaty rekompensat konsumentom, którzy zakupili obligacje GetBack za pośrednictwem banku oraz nałożenie kary na Idea Bank w wysokości 17,3 mln zł. Kara w wysokości 10 mln zł została na bank nałożona również przez KNF.
2. Propozycja korupcyjna szefa KNF złożona Leszkowi Czarneckiemu. Wiązały się z tym problemy płynnościowe wynikające z odpływu depozytów z Idea Banku oraz Getin Noble Banku.

Zarówno pierwsza, jak i druga sytuacja wpłynęły znacząco na ilość zdeponowanych w banku środków. Po ukazaniu się informacji na ww. tematy ludzie tracili zaufanie do banku, co skutkowało pogarszaniem się ich sytuacji finansowej, a ostatecznie – wszczęciem przymusowej restrukturyzacji. Kwestia obligacji GetBack może być uznana za czynnik wewnętrzny, ponieważ była to niejako decyzja banku w sprawie dystrybucji danego produktu, natomiast sytuacja z propozycją korupcyjną może być zakwalifikowana jako czynnik zewnętrzny, ponieważ instytucja banku nie miała wpływu na przebieg wydarzeń.

Dodatkowo, tak jak w przypadku Getin Noble Banku, wątpliwości budzi postać Leszka Czarneckiego, którego łączono z wieloma niejasnymi sytuacjami, co przesądzało na jego niekorzyść.

Wśród przyczyn kłopotów finansowych Idea Banku wyróżnia się – tak jak w przypadku Getin Noble Banku – agresywny model biznesowy, m.in. agresywną sprzedaż kredytów, ubezpieczeń i produktów inwestycyjnych. W trakcie rozmowy z przewodniczącym KNF Leszek Czarnecki powiedział: „Nie ukrywam swoich problemów i to jest cena agresywnego zdobywania rynku” (*KNF: fakty i mity...*, 2021). Agresywną politykę danego banku również należy zakwalifikować do czynników wewnętrznych, na które bank miał wpływ.

Przypadek Idea Banku wzbudza wiele wątpliwości w kwestii zasadności wykorzystania przymusowej restrukturyzacji – przynajmniej w kwestii przyczyn. Z jednej strony, podmiot mógł uchronić się przed złą sytuacją poprzez stosowanie racjonalnej polityki oraz dokładnym analizowaniem dystrybuowanych produktów. Na czynniki zewnętrzne nie miał on znaczącego wpływu, jednak zdaniem autorki to przyczyny endogeniczne bardziej istotnie oddziaływały na sytuację podmiotu aniżeli przyczyny egzogeniczne. Z drugiej strony, pojawiła się przesłanka zagrożenia interesu publicznego, w tym chęci zminimalizowania udziału funduszy publicznych, które dzięki decyzji o wszczęciu przymusowej restrukturyzacji zostały zaangażowane w mniejszej kwocie.

Przebieg *resolution* w Idea Banku SA

Sytuacja w przypadku Idea Banku była odmienna aniżeli w przypadku Getin Noble Banku oraz PBS w Sanoku, co wynika z zupełnie innego narzędzia zastosowanego do wszczęcia przymusowej restrukturyzacji. W przypadku GNB oraz PBS utworzone zostały nowe instytucje pomostowe, które najpóźniej w ciągu dwóch lat miały zostać sprzedane. *Resolution* w Idea Banku, choć zostało wszczęte z końcem 2020 roku, rozpoczęło się dużo wcześniej. Już w lipcu bądź sierpniu BFG wysyłał zapytania ofertowe w sprawie przejęcia tego podmiotu bez podawania jego nazwy. Oferta została skierowana do banków znajdujących się na liście uzgodnionej z Urzędem Komisji Nadzoru Finansowego, tj. do 6 największych banków krajowych, jednak tylko Bank Pekao SA odpowiedział na zapytanie pozytywnie. Szczegóły dotyczące Idea Banku zostały ujawnione dopiero po podpisaniu umowy o zachowaniu poufności, by Bank Pekao mógł przeprowadzić proces badawczy w celu sprawdzenia potencjalnie przejętego podmiotu (Godusławski, 2021). W związku z podjęciem decyzji o przejęciu przedsiębiorstwa Idea Banku wszystkie depozyty oraz kredyty zostały przeniesione do Banku Pekao, a klienci Idea Banku stali się od tej pory klientami banku przejmującego. Dodatkowo, w związku z decyzją o przejęciu, Bank Pekao miał otrzymać 193 mln złotych dotacji z BFG w ramach pokrycia różnic między przejmowanymi zobowiązaniami Idea Banku i wartością przejmowanych praw majątkowych tego banku (*Pekao przejął Idea Bank...*, 2021).

Decyzja dotycząca wszczęcia *resolution* w Idea Banku została wydana 30 grudnia 2020 roku, natomiast przymusowa restrukturyzacja została wszczęta 31 grudnia 2020 roku. BFG w swoim komunikacie zadeklarował skorzystanie z narzędzia „przejęcie przedsiębiorstwa”. Idea Bank miał zostać przejęty 3 stycznia 2021 roku przez Bank Pekao SA zgodnie ze stanem na dzień wszczęcia *resolution* z wyłączeniem praw majątkowych oraz zobowiązań banku wskazanych przez BFG w wydanej przez Fundusz decyzji. Wśród wyłączeń znalazły się m.in. (Bankowy Fundusz Gwarancyjny..., 2020b, s. 1): „roszczenia dotyczące dystrybucji obligacji GetBack, certyfikatów inwestycyjnych emitowanych przez Lartiq, czy ubezpieczeń na życie z UFK”. Działalność podmiotu nie została zawieszona, co oznacza, że wszystkie produkty w niej pozostające są aktywne.

Wszczęcie przymusowej restrukturyzacji wiązało się z przeniesieniem wszystkich depozytów oraz kredytów do banku przejmującego. W związku z tym klienci nie musieli podejmować dodatkowych działań: numery rachunków bankowych, loginy oraz hasła do kont pozostawały takie same, jednak od momentu przejęcia przedsiębiorstwa stali się oni klientami Banku Pekao SA i pod szyldem tego banku prowadzili odtąd swoje rachunki bankowe. Nie wystąpiły także przeszkody w korzystaniu – tak jak dotychczas – z kart, aplikacji mobilnej i bankowości internetowej czy też oddziałów banku. Poza przerwą techniczną trwającą zaledwie 8 godzin wszystkie transakcje i operacje realizowano na bieżąco (Bankowy Fundusz Gwarancyjny..., 2020b, s. 2).

Inaczej kształtowała się sytuacja akcjonariuszy oraz wierzycieli z tytułu obligacji podporządkowanych, których akcje oraz obligacje banku zostały umorzone. Łączna liczba umorzonych akcji wynosiła 78 401 981 sztuk, a ich wartość 156 803 962 zł. Umorzonych obligacji było znacznie mniej, ponieważ ich liczba wynosiła 141 505 sztuk o wartości 56 140 000 zł. Straty akcjonariuszy i obligatariuszy są znaczące, jednak dużo mniejsze aniżeli w przypadku Getin Noble Bank, który również klasyfikowany jest jako bank komercyjny (Bankowy Fundusz Gwarancyjny..., 2020b, s. 4–5). Dodatkowo bardzo stratną grupą byli obligatariusze GetBack, którzy ze względu na wprowadzenie przymusowej restrukturyzacji praktycznie nie mogli dochodzić swoich roszczeń, a szanse na pokrycie poniesionych przez nich strat z pozostałego majątku banku były bardzo małe (Kurkliński i Sz wajkowski, 2021, s. 114).

Znaczące skutki odczuł sam Idea Bank, ponieważ od momentu wszczęcia przymusowej restrukturyzacji na Fundusz przeszło prawo do podejmowania uchwał i decyzji, kompetencje rady nadzorczej zawieszono, zarząd uległ rozwiązaniu, a mandaty jego członków uległy wygaśnięciu (Bankowy Fundusz Gwarancyjny..., 2020b, s. 2).

Przebieg przymusowej restrukturyzacji Idea Banku nie był zakłócony przez jakiegokolwiek czynniki, choć Leszek Czarnecki zapowiadał odwołanie się od decyzji Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, ponieważ twierdził, że takowe działanie jest „jawnym pogwałceniem prawa”. Decyzję swoją popierał stwier-

dzeniem, że działania BFG oraz KNF interpretuje jako realizację „planu Zdzisława”, o którym mówił mu szef KNF podczas składania oferty korupcyjnej (*Leszek Czarnecki zapowiada odwołanie...*, 2020).

Ostatecznie 26 lipca 2022 roku Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie „wydał i ogłosił postanowienie o ogłoszeniu upadłości Idea Banku SA, zgodnie z wnioskiem BFG”. Taka sytuacja wiąże się z brakiem podstaw do zawieszania postępowania w sprawach z udziałem banku jako z podmiotem w restrukturyzacji (*Informacja dotycząca upadłości...*, 2022).

Podsumowanie przebiegu *resolution* w Idea Banku SA

Proces przymusowej restrukturyzacji przebiegał w Idea Banku SA bez większych problemów. Trwał on od około lipca 2020 roku do momentu ogłoszenia upadłości banku, a więc do 26 lipca 2022 roku. W międzyczasie pojawił się ogromny sprzeciw głównego akcjonariusza Leszka Czarneckiego, jednak jego poglądy i opór nie wpłynęły w żaden sposób na przebieg procesu.

Zaobserwować można było wiele czynników zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych, które doprowadziły do złej sytuacji finansowej banku. Z jednej strony, wystąpiło zagrożenie upadłością banku i podjęcie takich działań pozwoliło na zminimalizowanie zaangażowania środków publicznych, z drugiej jednak strony, ogromne zaniedbania ze strony banku podważają zasadność wszczęcia przymusowej restrukturyzacji.

Niemniej jednak, biorąc pod uwagę wszystkie kwestie, które mogły mieć wpływ na przymusową restrukturyzację, można uznać, że jej wszczęcie było zasadne, choć tak jak i w przypadku PBS w Sanoku takowe posunięcie wzbudza swego rodzaju wątpliwości. Na złą kondycję finansową banku wpływ miały czynniki, na które bank miał wpływ, oraz takie, którym w żaden sposób nie mógł zapobiec, jak np. rozmowa Leszka Czarneckiego z szefem KNF czy też ogólnie zła sytuacja w gospodarce wywołana pandemią. Dodatkowo bank działał w całej Polsce i choć skierowany był głównie do przedsiębiorców, to miał dosyć duży udział w rynku, a więc jego upadek mógł wpłynąć na zachwianie stabilności finansowej sektora bankowego.

Bank Spółdzielczy w Przemkowie

Krótki rys historyczny

Historia Banku Spółdzielczego w Przemkowie nie należała do szczególnie bogatych. W grudniu 1972 roku na bazie Oddziału Banku Spółdzielczego w Niegosławicach powołano Spółdzielnię Oszczędnościowo-Pożyczkową w Przemkowie. Bank jako samodzielny podmiot funkcjonował od 1 kwietnia 1973 roku. W latach 1998–2013 BS w Przemkowie rozwijał się, uruchomiono bowiem w tym czasie 11 placówek – było to osiem filii i trzy punkty obsługi klienta (*Bankowy Fundusz Gwarancyjny*, 2020c, s. 11).

Bank w swojej historii odnotował zarówno złe, jak i dobre momenty. Janina Pilarek – ówczesna prezes BS w Przemkowie – podkreśla, że bank mierzył się z poważnymi problemami po zmianach ustrojowych w 1989 roku i wystąpiło zagrożenie jego upadkiem bądź utratą samodzielności. Wynikało to z wielu niedogodności, z którymi banki spółdzielcze musiały się mierzyć, m.in. takich jak brak odpowiednich kapitałów, kadr, ogromna inflacja, niewypłacalność klientów. W związku z powyższym konieczne było ratowanie banku i przygotowanie programu naprawczego, który udało się stworzyć na lata 1995–1997 i który był konsekwentnie realizowany. Zaledwie rok po zakończeniu programu naprawczego KNF wprowadziła wysokość minimalnych funduszy własnych. Do końca 2002 roku miały one wynieść 300 tys. euro, do końca 2005 roku 500 tys. euro, a do końca 2007 roku – 1 mln euro. Była to bardzo trudna sytuacja dla banku, który tak naprawdę dopiero zakończył program naprawczy i chciał się rozwijać. Dzięki dużym staraniom banku udało się osiągnąć wszystkie progi kapitałowe bez pomocy BFG (*Uratowały bank...*, b.d.).

Poza trudnymi dla banku momentami pojawiały się również chwile, w których bank naprawdę dobrze prosperował. W 2006 roku zajął I miejsce w konkursie „Gepardy Biznesu” w kategorii „Najdynamiczniejszy Bank Spółdzielczy”. Zaledwie 3 lata później otrzymał 2 kolejne nagrody wyróżniające go na tle banków spółdzielczych. Zdobył wiele wyróżnień oraz nagród, łącznie było ich około 15 (*Uratowały Bank...*, b.d.).

Brak było bogatych źródeł na temat Banku Spółdzielczego w Przemkowie, które mogłyby przybliżyć jego dzieje na przełomie lat. Pewna część informacji, które mogłyby służyć jako rys historyczny, celowo została umieszczona w następnym podrozdziale, w którym przedstawione zostaną przyczyny złej sytuacji banku.

Przyczyny wszczęcia przymusowej restrukturyzacji BS w Przemkowie

Zgodnie z informacjami podanymi przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny w BS w Przemkowie postanowiono wszcząć restrukturyzację ze względu na wystąpienie (*BS Przemków*, 2020):

- 1) zagrożenia upadłością, przy jednoczesnym uniknięciu negatywnych konsekwencji dla klientów banku,
- 2) braku szans na samodzielną sanację i brak przesłanek, by działania nadzorcze banku pozwoliły we właściwym czasie usunąć zagrożenie związane z upadłością,

W Raporcie z oszacowania 3 (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2020e) ukazana została również informacja o ujemnych kapitałach własnych: w wysokości -111 725 384 zł. Przytoczone straty powstawały w latach 2003–2018 za sprawą prezesa oraz członków zarządu.

Zła sytuacja finansowa banku wynikała z czynników wewnętrznych, takich jak wadliwa polityka kredytowa i niewłaściwa organizacja pracy. Zgodnie z ustaleniami ww. osoby dopuściły się nadużycia udzielonych im uprawnień i niedopełnienia powierzonych im obowiązków. Zawierane były kredyty w imieniu banku, jednak bez dokładnej analizy sytuacji kredytobiorców i poręczycieli (*Zatrzymanie w śledztwie...*, 2021).

W trakcie trwania śledztwa ustalono, że księgi rachunkowe były prowadzone niezgodnie z ustawą o rachunkowości, gdzie podawane były niemające pokrycia w rzeczywistości dane, dzięki czemu BS w Przemkowie wykazywał lepsze wyniki finansowe. Wobec wszystkich osób, które przyczyniły się do znacznego pogorszenia sytuacji finansowej banku, wyciągnięto odpowiednie konsekwencje i zastosowano środki zapobiegawcze. Grozi im do 10 lat więzienia (*Zatrzymanie w śledztwie...*, 2021).

Poza czynnikami wewnętrznymi, które przyczyniły się do pogorszenia sytuacji banku, pojawił się również czynnik zewnętrzny, który mógł oddziaływać – choć nie tak znacząco – na kondycję finansową banku. W marcu 2020 roku ogłoszono w Polsce pandemię, która miała ogromny wpływ na całą gospodarkę. Jednak w przypadku BS w Przemkowie – jak podkreśla Bankowy Fundusz Gwarancyjny – była ona bardzo zła już przed pojawieniem się koronawirusa (*BS Przemków*, 2020). Dodatkowo wszczęcie przymusowej restrukturyzacji BS w Przemkowie nastąpiło w kwietniu roku 2020, co oznacza, że pandemia nie mogła wywrzeć odpowiednio dużego wpływu na podmiot, by dostrzec w niej czynnik zewnętrzny, który wpłynął na złą sytuację banku.

Ze względu na małe znaczenie banku dla sektora finansowego można założyć, że przeprowadzenie na nim przymusowej restrukturyzacji miało na celu m.in. sprawdzenie działania *resolution* w obecnej formie. Był to drugi w Polsce bank, który został temu procesowi poddany, nieszczególnie istotny z punktu widzenia sektora finansowego. Nie wystąpiło tu również szczególne zagrożenie interesu publicznego, ponieważ tak jak w pozostałych przypadkach umorzono udziały, a środki depozytariuszy zostały w całości przeniesione do banku przejmującego.

Przebieg *resolution* w Banku Spółdzielczym w Przemkowie

Rozpoczęcie przymusowej restrukturyzacji BS w Przemkowie datuje się na 30 kwietnia 2020 roku za pomocą narzędzia „przejęcie przedsiębiorstwa”. Zaledwie 2 dni później – 2 maja 2020 roku – przedsiębiorstwo banku zostało przejęte wraz z jego zobowiązaniami z uwzględnieniem wyłączeń wskazanych w decyzji Funduszu. Podmiotem przejmującym był SGB-Bank SA. Wśród przejętych składowych wyróżnia się (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2020c, s. 2–3):

- przedsiębiorstwo podmiotu, włącznie z prawami majątkowymi według stanu na 30 kwietnia 2020 roku,
- zobowiązania podmiotu,
- zezwolenia, koncesje i ulgi, które zostały przyznane podmiotowi.

Wśród wyłączeń znajdowały się (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2020c, s. 53):

- „wszelkie prawa wynikające z umowy o świadczenie obsługi prawnej zawartej w dniu 8 stycznia 2019 roku pomiędzy Bankiem a adwokatem Patrykiem Filipiakiem oraz adwokatem Michałem Babiczem;
- wszelkie prawa wynikające z umowy zawartej 7 stycznia 2014 roku pomiędzy Bankiem a Alicją Szewczyk-Kulczyńską, prowadzącą działalność gospodarczą pod firmą Kancelaria Radcy Prawnego i Doradcy Podatkowego z siedzibą w Polkowicach”.

Cały proces przymusowej restrukturyzacji przeprowadzany był we współpracy Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z NBP, Ministerstwem Finansów oraz KNF (BS Przemków, 2020).

SGB-Bank SA w ramach przejęcia BS w Przemkowie otrzymał 81 mln złotych w ramach wsparcia ze strony Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. W podmiocie restrukturyzowanym pozostawiono środki w wysokości 660 tys. złotych, które przeznaczone miały być na jego likwidację (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2020c, s. 53).

W chwili przejęcia BS w Przemkowie przez SGB-Bank SA podmiot stał się oddziałem banku przejmującego. Oznacza to, że dotychczasowi klienci BS w Przemkowie stali się klientami SGB-Banku, zmienił się dla nich jedynie szyld banku. Klienci podmiotu znajdującego się w restrukturyzacji nie musieli podejmować żadnych dodatkowych działań związanych z procesem *resolution*. Ich środki objęte są gwarancjami BFG i przeniesione zostały w całości w sposób bezpieczny i automatyczny do SGB-Banku. Zmianie nie ulegają również numery kont, loginy, hasła czy też obsługa klienta w placówce. Warunki spłaty kredytów wciąż pozostają na dotychczasowych zasadach spłaty (Pytania i odpowiedzi..., 2020).

Zmianie uległa sytuacja udziałowców BS w Przemkowie, których udziały członkowskie zostały umorzone. Łącznie umorzono udziały członków podmiotu w restrukturyzacji w wysokości 1 231 000 zł oraz pożyczkę podporządkowaną Europejskiego Funduszu Rozwoju Wsi Polskiej (EFRWP) w kwocie 3 012 000 zł (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2020c, s. 17).

Pojawiło się wiele zmian dla podmiotu przejmowanego – od momentu wszczęcia przymusowej restrukturyzacji Bankowy Fundusz Gwarancyjny miał prawo do podejmowania uchwał i decyzji. Kompetencje rady nadzorczej zostały zawieszone, zarząd uległ rozwiązaniu, a mandaty jego członków wygasły. Kompetencje pozostałych organów BS w Przemkowie również zostały zawieszone (Bankowy Fundusz Gwarancyjny, 2020c, s. 4).

Sam proces przebiegł bezproblemowo – nie pojawiły się większe sprzeciwy w sprawie przyjęcia podmiotu do restrukturyzacji. Jedynie w tle podnoszona była sprawa osób, które doprowadziły do bardzo złej sytuacji banku, za co mieli oni zostać odpowiednio ukarani.

Podsumowanie przebiegu *resolution* w BS w Przemkowie

Przypadek BS w Przemkowie wyróżniał się na tle pozostałych banków poddanych przymusowej restrukturyzacji. Posiadał on najmniejszą kwotę ujemnych kapitałów własnych, a zakres informacji na temat banku był bardzo ograniczony przed wszczęciem przymusowej restrukturyzacji. W przypadku samego podmiotu można mieć również wątpliwości co do spełnienia jednej z trzech przesłanek obligujących BFG do wszczęcia *resolution*, mianowicie wystąpienia zagrożenia interesu publicznego. Podmiot nie był istotny dla sektora bankowego, a środki deponentów zostały w całości przeniesione do banku przejmującego, co oznacza, że wysokość depozytów w banku nie była bardzo wysoka.

W związku z niespełnieniem 1 z 3 przesłanek, które determinują wszczęcie przymusowej restrukturyzacji, oraz wystąpieniem wyłącznie czynników wewnętrznych wpływających na złą kondycję finansową banku należy stwierdzić, że zastosowanie *resolution* nie było zasadne. Ze względu na czas, w którym bank został poddany przymusowej restrukturyzacji, można domniemywać, że chciano drugi raz przeprowadzić tę procedurę na małym podmiocie, który w razie ewentualnego niepowodzenia nie wywrze znaczącego wpływu na sektor finansowy. Jak podkreślano w przypadku PBS w Sanoku – nie może być to jednak jedyna przesłanka, która warunkuje zasadność wszczęcia przymusowej restrukturyzacji.

| Konkluzja dotycząca przebiegu przymusowych restrukturyzacji w Polsce

Przymusowa restrukturyzacja w Polsce przeprowadzana była w czterech bankach: Getin Noble Banku SA, Idea Banku SA, PBS w Sanoku oraz BS w Przemkowie. Dwa podmioty były bankami komercyjnymi, natomiast pozostałe dwa – bankami spółdzielczymi. Oznacza to, że w Polsce nie wystąpiła zależność między wielkością danego podmiotu a decyzją o wszczęciu przymusowej restrukturyzacji.

Procesy *resolution* przeprowadzane na polskich podmiotach miały początek w styczniu 2020 roku, natomiast ostatnia – do tej pory – wszczęta restrukturyzacja miała miejsce we wrześniu 2022 roku.

Występowały różnice między przyczynami wszczęcia *resolution*, jednak w trzech z czterech przypadków (poza BS w Przemkowie) spełniono wszystkie trzy przesłanki obligujące Bankowy Fundusz Gwarancyjny do rozpoczęcia przymusowej restrukturyzacji, tj.:

- 1) wystąpiło zagrożenie upadłością,
- 2) pojawiło się zagrożenie interesu publicznego, np. zachwianie stabilności sektora finansowego i minimalizacja zaangażowania środków publicznych,
- 3) wystąpił brak przesłanek, by działania nadzorcze, w tym środki wczesnej interwencji, działania banku lub systemu ochrony instytucjonalnej, pozwoliły we właściwym czasie usunąć zagrożenie upadłością.

W sytuacji BS w Przemkowie nie została spełniona przesłanka druga, tj. pojawienie się zagrożenia interesu publicznego.

Wśród banków komercyjnych przyczynami złej kondycji finansowej były czynniki zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne, natomiast w bankach spółdzielczych wystąpiły wyłącznie czynniki wewnętrzne. Oznacza to, że w Polsce źródło przyczyn pogorszenia się sytuacji banku nie miało wpływu na decyzję dotyczącą wszczęcia przymusowej restrukturyzacji.

Znaczące różnice występowały w wysokości ujemnych kapitałów własnych, których rozpiętość sięgała od –111,7 mln zł do –3,6 mld zł. Było to powiązane z wielkością danego banku, jego charakterem oraz obszarem działania.

Przebieg procesów różnił się w każdym z banków. Wynikało to z okoliczności, przez które bank został zakwalifikowany do procesu, momentu rozpoczęcia oraz sprawności przeprowadzonych działań. Największe kontrowersje powstały w przypadku Getin Noble Banku oraz Idea Banku, natomiast dużo mniejsze poruszenie wzbudziły Podkarpacki Bank Spółdzielczy w Sanoku oraz Bank Spółdzielczy w Przemkowie. Wynika to z zasięgu działania oraz wielkości danego podmiotu, ale także ze spraw, w które dany bank był zamieszany.

Zasadność wszczęcia przymusowej restrukturyzacji stwierdzana była na podstawie trzech kryteriów: wielkościowego, przyczynowego oraz czasowego.

A. Kryterium wielkościowe

Jak już wspomniano, dwa banki były bankami komercyjnymi, o zasięgu krajowym, co utwierdza w przekonaniu, że wszczęcie działań jest zasadne. Wątpliwości wzbudzać może natomiast kwestia dwóch banków spółdzielczych, których upadłość nie wywarłaby tak znaczącego wpływu na stabilność sektora finansowego jak upadek Getin Noble Banku czy też Idea Banku. Należy jednak podkreślić, że PBS w Sanoku, choć był bankiem spółdzielczym, to plasował się na drugim miejscu pod względem wielkości banków spółdzielczych, co wpływa na rozpatrywanie jego przypadku w sposób odmienny, aniżeli BS w Przemkowie.

B. Kryterium przyczynowe

Przyczyny złej kondycji finansowej banku rozróżniane były w kategoriach czynników zewnętrznych oraz wewnętrznych. Wśród przyczyn zewnętrznych znajdowały się: pandemia koronawirusa, rozpoczęcie wojny na Ukrainie, szum medialny dookoła banku oraz wszelkie afery związane bezpośrednio z podmiotem bądź też jego właścicielem. Wśród czynników wewnętrznych wyróżniono natomiast: agresywny model biznesowy, złą politykę kredytową, niewłaściwe zarządzanie bankiem, niekompetencję nadzorujących. W Getin Noble Banku oraz Idea Banku zaistniały oba rodzaje czynników i wszczęcie przymusowej restrukturyzacji tych podmiotów nie wzbudzało w tej kwestii wątpliwości. Zakwestionować można natomiast zasadność wszczęcia przymusowej restrukturyzacji w przypadku PBS w Sanoku oraz BS w Przemkowie, gdzie wystąpiły wyłącznie czynniki wewnętrzne wpływające na złą sytuację finansową banku.

C. Kryterium czasowe

Kryterium czasowe opierało się na określeniu momentu wszczęcia przymusowej restrukturyzacji celem określenia, w jakim stopniu dany bank rzeczywiście tej restrukturyzacji wymagał, a w jakim chciano przetestować przebieg całego procesu, np. na mniejszych podmiotach. Pierwsza przymusowa restrukturyzacja analizowanych przypadków miała miejsce w styczniu 2020 roku, natomiast druga zaledwie trzy miesiące później. Oba przypadki dotyczyły banków spółdzielczych, co świadczyć może o pojawieniu się innej przesłanki aniżeli te podane przez BFG jako obligujące go do działania. Wśród takowych przesłanek znalazła się wyżej wymieniona, tj. chęć sprawdzenia przebiegu procesu na podmiocie, którego ewentualna upadłość przy niepowodzeniu nie wpłynie znacząco na sektor bankowy. Podmioty zaliczane do banków spółdzielczych mają istotnie ograniczony zasięg działania, a wielkość samego podmiotu jest znacznie mniejsza od banków komercyjnych, co utwierdza w przekonaniu, że taka motywacja mogła w przypadkach PBS w Sanoku oraz BS w Przemkowie wystąpić. Przymusowa restrukturyzacja Getin Noble Banku oraz Idea Banku nastąpiła w późniejszym czasie, co wyklucza pojawienie się tej przesłanki, tym bardziej że jakiegokolwiek sprawdzanie działania *resolution* na dużych podmiotach mogłoby mieć dużo poważniejsze skutki w przypadku niepowodzeń.

Ocena zasadności wykorzystania przymusowej restrukturyzacji opierała się na analizie powyższych czynników oraz uwzględnieniu przesłanek obligujących Bankowy Fundusz Gwarancyjny do wszczęcia *resolution*. Zgodnie z przeprowadzonym badaniem zasadne było rozpoczęcie przymusowej restrukturyzacji Getin Noble Banku SA, Idea Banku SA oraz w PBS w Sanoku.

Brak zasadności wykorzystania *resolution* wystąpił natomiast w BS w Przemkowie, gdzie nie została spełniona 1 z 3 przesłanek obligujących BFG do wszczęcia działań. Dodatkowo podmiot był najmniejszym ze wszystkich badanych, a przyczyny złej kondycji finansowej wynikały z działań samego podmiotu. Był on przymusowo restrukturyzowany jako drugi bank w Polsce, co skłania do stwierdzenia, że w większej mierze kierowano się chęcią sprawdzenia działania przymusowej restrukturyzacji w warunkach polskich aniżeli rzeczywistą potrzebą ratowania banku.

| Banki działające za granicą

Banca delle Marche oraz Banca Popolare dell'Etruria e del Lazio jako przykłady banków poddanych przymusowej restrukturyzacji z wykorzystaniem narzędzia instytucji pomostowej

W badaniu uwzględniono dwa banki włoskie, które zostały poddane przymusowej restrukturyzacji krótko po wprowadzeniu dyrektywy BRRD (Dyrektywa 2014/59/UE). W tym samym czasie we Włoszech *resolution* było przeprowadzane na czterech małych bankach, spośród których znalazły się Banca Marche oraz Banca Etruria. Ze względu na zastosowanie tego samego narzędzia przymusowej restrukturyzacji do wszystkich podmiotów (utworzenie banków pomostowych) oraz na fakt, iż każdy z nich był podmiotem małym bądź średnim (całkowity udział tych czterech banków w rynku stanowił około 1% depozytów systemowych (*Bank of Italy...*, 2015), zdecydowano, że w celu przybliżenia przebiegu procesu na podstawie doświadczeń włoskich opisane zostaną wyłącznie dwa przypadki. Wybór podmiotów poparty był liczbą dostępnych źródeł oraz wielkością banków, miały one bowiem największy udział w rynku oraz najwięcej oddziałów spośród 4 restrukturyzowanych.

Banca delle Marche

Krótki rys historyczny

Banca delle Marche został założony 2 listopada 1994 roku. Był to mały bank klasyfikowany jako spółka akcyjna. Powstał on w wyniku połączenia Cassa di Risparmio di Pesaro i Banca Carima. W kolejnych latach bank prężnie się rozwijał, co wiązało się z poszerzaniem przez niego działalności i przejmowania innych podmiotów. W 1997 roku przejął on kontrolę nad Carilo – Cassa di Risparmio di Loreto S.p.A. i Mediocredito Fondiario Centroatalia S.p.A., a zaledwie dwa lata później podpisał on umowę z brytyjską grupą ubezpieczeniową „Commercial Union”, co wpłynęło na dywersyfikację usług dla klientów. W latach 2004–2006 Banca Marche stworzył podmiot zależny, luksemburską spółkę odpowiedzialną za zarządzanie aktywami Bank Marche Gestione Internazionale Lux SA oraz Medioleasing S.p.a., która była odpowiedzialna za działalność leasingową i operacyjną. W 2009 roku Fundacja Banku Oszczędności Fano weszła w skład kapitału zakładowego Banca Marche (*Bank of Marche*, b.d.). Kiedy sytuacja banku zaczęła się pogarszać, miał on 308 oddziałów w regionie Marche, Umbrii, Emilia-Romanii, Lacjum, Abruzji i Molise. Głównie specjalizował się w kredytach dla MŚP oraz klientów detalicznych (Komisja Europejska, 2015a). Sam Banca delle Marche miał udział w sektorze bankowym wielkości 0,37% (Stopczyński, 2020, s. 90).

Przyczyny wszczęcia przymusowej restrukturyzacji Banca delle Marche

Przyczyn wszczęcia przymusowej restrukturyzacji Banca delle Marche należy szukać – tak jak w Polsce – w przeszłości banku, która doprowadziła dany podmiot do złej sytuacji. Niemniej jednak wśród głównych przyczyn wyróżniono (Banca D'Italia, 2015c, s. 1):

- 1) wystąpienie zagrożenia upadłością banku,
- 2) ochronę interesu publicznego, w tym wystąpienie zagrożenia stabilności finansowej i chęć ograniczenia wykorzystania środków publicznych,
- 3) wystąpienie braku alternatywnych środków nadzoru lub środków rynkowych, które mogłyby zostać wdrożone w odpowiednim czasie.

Warto podkreślić również, jakie wymogi musi spełnić dany bank, by był zakwalifikowany jako „zagrożony upadłością”, to bowiem właśnie ten czynnik podkreślano w przypadku Banca delle Marche. Jego łączne straty wynosiły 1445 mln euro, a deficyt finansowy 1432 mln euro (*The Resolution of Banca Delle Marche...*, 2021). W związku z powyższym na podstawie informacji Europejskiego Banku Centralnego należy stwierdzić, że podmiot zagrożony to ten, który (*Cosa significa che una banca...*, 2017):

- 1) nie spełnia już wymogów niezbędnych do posiadania zezwolenia na prowadzenie działalności,
- 2) posiada pasywa przewyższające aktywa,

- 3) ma problemy płynnościowe, nie jest zdolny do spłaty swojego zadłużenia w terminie,
- 4) wymaga zaangażowania nadzwyczajnego wsparcia finansowego.

Wśród przyczyn wszczęcia przymusowej restrukturyzacji wyróżniono również znaczenie banku w okolicy. Choć bank posiadał zaledwie 0,37% udziału we włoskim sektorze bankowym, to liczył on aż 308 oddziałów i określano go jako „największą instytucję bankową w regionie” (*Banca Marche: tutti...*, 2013). Jego udział w sektorze był największy spośród 4 banków poddanych przymusowej restrukturyzacji 22 listopada 2015 roku we Włoszech.

Skupiając się na przyczynach złej sytuacji finansowej banku, należy spojrzeć na lata wcześniejsze. Problemy w podmiocie zaczęły pojawiać się już w latach 2010–2011, jednak pierwszą poważną stratę wykazano w roku 2012 – w wysokości 526 mln euro. Zgodnie z informacjami zawartymi w sprawozdaniu finansowym banku za I półrocze 2013 roku Banca Marche odnotował stratę w wysokości 232 mln euro roku (*Bank of Marche, b.d.*). 15 października 2013 roku postanowiono objąć bank zarządem specjalnym, co było konsekwencją pojawienia się wielu nieprawidłowości w banku oraz wysokich strat finansowych. Decyzja wiązała się również z rozwiązaniem organów zarządzających. Początkowo organy miały być powołane na jeden rok, jednak przedłużono ich funkcjonowanie na drodze rozporządzenia ministerialnego z dnia 13 października 2014 roku, a na podstawie decyzji Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 października 2015 roku przedłużono ją do 15 grudnia 2015 roku (Komisja Europejska, 2015a). Rok 2015 był niezwykle istotny dla tego banku, ponieważ to właśnie wtedy postanowiono wprowadzić nowe procedury zawarte w dyrektywie BRRD (Dyrektywa 2014/59/UE), co mogło przyczynić się do efektywnego ratowania banku.

W trakcie kontroli przeprowadzanych w latach 2010–2011, mających na celu sprawdzenie różnych aspektów zarządzania, każda z nich została oceniona jako „częściowo negatywna”, a więc otrzymała 4 punkty na 6 w rosnącej negatywnej skali. Problemy finansowe, które pojawiły się w podmiocie, wiązały się w szczególności z błędami wewnętrznymi – w 2012 roku przeprowadzane były rozmowy z dyrektorami i kierownictwem, które miały na celu rozwiązanie stwierdzonych problemów. Przede wszystkim uwaga zwracana była na podniesienie wskaźnika zatrudnienia oraz podwyższenie wskaźnika kapitału, co zrobiono w 2012 roku (kwota podwyższenia wynosiła 180 mln) (*La crisi di banca delle marche*, 2016).

W trakcie prób ratowania podmiotu przeprowadzane były liczne inspekcje. Jako decydującą określono tę, która odbyła się w listopadzie 2012 roku. Miała ona na celu ocenę adekwatności rezerw na ryzyko kredytowe, a w 2013 roku rozszerzoną ją na inne rodzaje ryzyka, ponieważ uznano, że działania banku są niewystarczające. W toku wszystkich inspekcji zidentyfikowano liczne nieprawidłowości, co wiązało się z nałożeniem kar. Pierwsza z nich wynosiła 208 000 euro i w 2011 roku nałożono ją na 17 osób, natomiast druga opiewała na kwotę 4 200 000 euro i nałożono ją na 18 osób 2 lata później (*La crisi di banca...*, 2016). Bank próbowano ratować przez kilka lat, jednak ze względu na brak rezultatów podejmowanych działań postanowiono zastosować instytucję przymusowej restrukturyzacji, która została transponowana do prawa włoskiego 16 listopada 2015 roku. Zastosowanie *resolution* w Banca delle Marche oraz w trzech pozostałych bankach miało miejsce 22 listopada 2015 roku (*Bank of Italy*, 2015).

Problemy finansowe banku nie wynikały jednak wyłącznie z błędów wewnętrznych, lecz również wynikały z sytuacji w kraju. Włochy w latach 2000–2010 należały do najwolniej rozwijających się krajów świata – za nimi plasowały się jedynie Haiti i Zimbabwe. Dodatkowo na rok 2010 dług publiczny wynosił 120% PKB, co przy uwzględnieniu wielkości gospodarki stanowiło sześciokrotnie większe zadłużenie w ujęciu bezwzględnym aniżeli w Grecji, w której dług publiczny wynosił 143% PKB. Wśród głównych przyczyn takowej sytuacji wymieniano m.in. bardzo niską stopę zatrudnienia wśród ludności w wieku 15–64 lata, brak konkurencyjności włoskiej gospodarki, nieefektywne wydatkowanie środków publicznych oraz źle skonstruowany system administracyjny (Łaszek, 2011). Wszystko to sprawiło, że sytuacja kraju była zła i skutkowało to wpływem na wszystkie sektory, w tym również sektor finansowy.

Jako czynnik zewnętrzny rzutujący na sytuację banku należy również wymienić wpływ polityki oraz partii. W regionie Marche ukształtował się system partyjny, który trwale rządził w tamtym regionie. Zgodnie z informacjami podanymi przez Wall Street Italia „grupy biznesowe zakorzenione w złym rządzie kraju mogły spokojnie działać ze szkodą dla realnej gospodarki, to znaczy dla pracy przedsiębiorstw” (*Banca*

Marche: tutti, 2013). Podkreślono również znaczenie banku dla tamtejszej władzy, ponieważ jego problemy finansowe oznaczają również zachwianie dotychczasowej pozycji partii. Zalecano więc, by unikać powiązań z lokalną władzą polityczną, co do tej pory miało miejsce (*Banca Marche: tutti...*, 2013).

Złą sytuację banku należy więc analizować przez pryzmat zarówno czynników wewnętrznych, w postaci m.in. błędów zarządzających, oraz czynników zewnętrznych, które dotyczyły całego kraju. Niemniej jednak choć sytuacja we Włoszech nie należała do najkorzystniejszych, to było w sektorze wiele banków, które nie popadły w tak znaczące problemy finansowe. Należy więc podkreślić, że dużo większe znaczenie w analizie banku i przyczynach jego problemów miały czynniki wewnętrzne, a więc te, na które zarządzający mieli realny wpływ.

Przebieg *resolution* w Banca delle Marche

Decyzja o zastosowaniu przymusowej restrukturyzacji zapadła w bardzo krótkim czasie po transponowaniu do prawa włoskiego dyrektywy BRRD (Dyrektywa 2014/59/UE) – 22 listopada 2015 roku.

Podmiotem ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji został Bank Włoch (Bank of Italy, 2015).

Zastosowanie przymusowej restrukturyzacji było w tym wypadku trudnym zadaniem dla organu odpowiedzialnego za prawidłowy przebieg, ponieważ (*La Crisi di Banca delle Marche*, 2016):

1. Bank Włoch musiał po raz pierwszy zmierzyć się z restrukturyzacją banku w takiej postaci.
2. Restrukturyzacja była przeprowadzana jednocześnie na 4 bankach.

Przy restrukturyzacji banków skorzystano z narzędzia instytucji pomostowej, co wiązało się z utworzeniem banku pomostowego dla każdego podmiotu z osobna. Dodatkowo przeprowadzono „quasi *bail-in* w odniesieniu do udziałowców oraz wierzycieli podporządkowanych” (Stopczyński, 2019, s. 533). W ramach procesu *resolution* oddzielono od siebie „dobre” i „złe” części bilansu i pierwszą z nich przeniesiono do banku pomostowego (Nuova Banca delle Marche), natomiast złą – do REV – Gestione Crediti, który był współdzielony z trzema pozostałymi bankami, tj. Carichieti, Carife i Banca Etruria. Sam Banca delle Marche został zlikwidowany.

Do banku „dobrego” przeniesione zostały wszystkie aktywa bilansowe z wyłączeniem kredytów zaklasyfikowanych jako najtrudniejsze do odzyskania oraz pasywa, takie jak: rachunki bieżące, obligacje zwykłe, depozyty. Instytucją pomostową zarządzała jednostka ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji. Dążyła ona do jak najszybszej sprzedaży na możliwie najlepszych warunkach. W banku „złym” umieszczono natomiast wszelkie długi, które pozostały po absorpcji strat po umorzeniu akcji oraz obligacji podporządkowanych. Przewidziano również sprzedaż „złych” pożyczek firmom specjalizującym się w odzyskiwaniu takowych środków. W przypadku powodzenia, środki miały zostać przekazane do Funduszu (Bank of Italy, 2015).

Procedura *resolution* nie została odebrana przez deponentów jako dobre narzędzie, które pomoże w ochronie ich środków. Po zastosowaniu przymusowej restrukturyzacji zaobserwowano bardzo duży odpływ depozytów zarówno gwarantowanych, jak i tych, które wykaczały ponad gwarancję FITD. „Pod koniec procesu *resolution* poziom finansowania środkami zewnętrznymi spadł o połowę” (Stopczyński, 2019, s. 533). Takie zachowania wynikały nie tylko z obawy o własne środki i zbyt mały kapitał FITD, lecz również pojawiły się ze względu na obawy przed skutkami *resolution* oraz strach przed rozszerzeniem działania narzędzia *bail-in* na deponentów i innych wierzycieli (Stopczyński, 2019, s. 533).

Zgodnie z założeniami *resolution* państwo, a więc również podatnicy nie ponoszą żadnych kosztów związanych z tym procesem. Zapewniono również gwarancję do 100 tys. euro środków umieszczonych w banku przez deponentów oraz możliwość korzystania z usług na dotychczasowych warunkach. Koszty ratowania banku ponieśli m.in. akcjonariusze oraz obligatariusze banku (Bank of Italy, 2015). Dodatkowo akcjonariusze oraz wierzyciele stracili prawo głosu na zgromadzeniu oraz pakiety akcji (Banca D'Italia, 2015c). Spotkało się to z ogromnym niezadowoleniem, ponieważ twierdzono, że bank sprzedawał ryzykowne obligacje swoim deponentom. W związku z powyższym w maju 2016 roku ogłoszo-

no dekret, zgodnie z którym inwestorzy detaliczni obligacji czterech banków otrzymają zwrot (do kwoty 100 000 euro, tak samo jak ubezpieczenie depozytów), jeśli zakupią obligacje w dniu lub przed dniem 12 czerwca 2014 roku.

W trakcie *resolution* Banca delle Marche został objęty zarządem nadzwyczajnym i zamknięto dotychczasowe procedury administracji nadzwyczajnej. Wygasły również funkcje Nadzwyczajnych Komisarzy i Komisji ds. nadzoru. Powołano także Specjalnego Komisarza i członków Komitetu Nadzoru Banca delle Marche (Banca D'Italia, 2015c, s. 1).

W grudniu 2015 roku Minister Gospodarki i Finansów na wniosek Banku Włoch postanowił poddać Banca delle Marche przymusowej likwidacji administracyjnej, a następnie Europejski Bank Centralny na wniosek Banku Włoch nakazał cofnąć mu zezwolenie na prowadzenie działalności bankowej (Banca D'Italia, 2015b). W marcu 2016 roku ogłoszono decyzję o wchłonięciu Medioleasingu do Nuova Banca delle Marche, co 1 sierpnia tego samego roku zakończyło się sukcesem. Spółka zależna od Banca delle Marche – Focus Gestioni SGR – odpowiedzialna za zarządzanie aktywami także została objęta dobrowolną likwidacją.

W styczniu 2017 roku pojawiła się oferta UBI Banca o wartości 1 euro za Nuova Banca Marche, Nuova CariChieti i Nuova Banca Etruria. Pojawiły się jednak dodatkowe warunki ze strony składającego ofertę, dotyczące m.in. oczyszczenia bilansów tych trzech banków, nim transakcja zostanie sfinalizowana. Dodatkowo zażądano „dokapitalizowania przez Narodowy Fundusz Restrukturyzacji na kwotę 713 mln EUR”. Oferta została przyjęta 18 stycznia 2017 roku, a transakcję sfinalizowano 10 maja tego samego roku. Tym samym Nuova Banca Marche zamieniono na Banca Adriatica.

Podsumowanie przebiegu *resolution* w Banca delle Marche

Kondycja finansowa Banca delle Marche, nim zastosowano *resolution*, była zła od kilku lat. Należy jednak podkreślić, że w bardzo krótkim czasie po transponowaniu do prawa włoskiego dyrektywy BRRD (Dyrektywa 2014/59/UE) postanowiono skorzystać z nowego rozwiązania. Taka decyzja wiązała się również z nieefektywnością poprzednich rozwiązań, które przez kilka lat nie przynosiły jakichkolwiek rezultatów.

W przypadku Banca delle Marche na jego trudną sytuację wpływ miały czynniki zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne. Do najistotniejszych czynników wewnętrznych zaliczano błędy w zarządzaniu bankiem – mimo podejmowanych rozmów i działań naprawczych zarządzający nie potrafili skutecznie poprawić jego kondycji. Z kolei czynniki zewnętrzne, takie jak ogólna sytuacja gospodarcza w kraju, nie mogły być uznane za główną przyczynę problemów banku. W tym samym okresie funkcjonowało bowiem wiele podmiotów działających w podobnych warunkach, które nie były zagrożone upadłością.

Dodatkowo przeciw zasadności zastosowania *resolution* przemawiają argumenty dotyczące wpływu lokalnych sił politycznych na sytuację gospodarczą regionu. Choć bank nie miał bezpośredniego wpływu na ten czynnik, to jego uratowanie bez jednoczesnych zmian w otoczeniu zewnętrznym mogłoby doprowadzić w przyszłości do ponownego pogorszenia sytuacji.

Warto zwrócić uwagę na kwestię wielkości banku, ponieważ choć był on spółką akcyjną, to posiadał on bardzo mały udział w rynku (0,37%). Uchodził za istotny bank w tamtym regionie, jednak jego znaczenie dla całego sektora bankowego we Włoszech było znikome, co przemawia za brakiem zasadności wszczęcia przymusowej restrukturyzacji w podmiocie.

Ostatnim aspektem, przez pryzmat którego należy analizować podmiot, był czas, w którym wdrożono w nim *resolution*. Kondycja banku od lat była zła, a on sam znajdował się na skraju upadłości. Dotychczasowe rozwiązania okazały się niewystarczające i nieefektywne, co skłaniało ku przemyśleniom, że pojawiła się chęć przetestowania działania mechanizmu na mniejszym podmiocie, który w razie porażki nie będzie miał znaczącego wpływu na sektor bankowy. Decyzja o wszczęciu *resolution* zapadła bardzo szybko po transponowaniu rozwiązania do prawa włoskiego, co wzbudza pewne wątpliwości w kwestii osądu. Stwierdza się, że wszczęcie przymusowej restrukturyzacji nie było zasadne.

Skupiając uwagę wyłącznie na przesłankach, które skłoniły Bank Włoch do rozpoczęcia działań w celu ratowania Banca delle Marche, należy stwierdzić, że wszystkie przesłanki wystąpiły. W rezultacie bank

został uchroniony przed upadłością, nie skorzystano z pieniędzy podatników, powstrzymano pojawienie się zagrożenia stabilności finansowej oraz ograniczono ryzyko zakłóceń konkurencji.

Banca Popolare dell'Etruria e del Lazio

Krótki rys historyczny

Banca Etruria został założony 5 stycznia 1882 roku przez członków tokańskiej masonerii. W kolejnych latach bank przejmował inne banki, dzięki czemu jego wielkość stopniowo rosta. W 1988 roku doszło do połączenia Banca Popolare dell'Etruria i Banca Popolare dell'Alto Lazio, czego efektem końcowym był Banca Popolare dell'Etruria e del Lazio. Bank ten był bardzo istotny dla rozwoju środkowych Włoch, ponieważ działał on w takich obszarach, jak Lazio, Abruzja, Toskania, Umbria, Marche i Mediolan (*Banca Popolare dell'Etruria...*, b.d.).

Od 1998 roku akcje Banca Etruria były notowane na giełdzie, a w 2001 roku zarejestrowano jego znak towarowy. O prężnym rozwoju banku oraz jego wzroście świadczą również fakty, że 2 kwietnia 2001 roku akcje Banca Etruria włączono do indeksu FTSE Italia STAR Giełdy Papierów Wartościowych, natomiast w 2006 roku przejął on Banca Federico Del Vecchio, uznawany za historyczny prywatny bank florencki (*Banca Popolare dell'Etruria...*, b.d.).

Bank prężnie rozwijał swoją działalność – dysponował siecią 175 oddziałów, a zakres jego działalności obejmował m.in. udzielanie kredytów MŚP oraz klientom detalicznym (Komisja Europejska, 2015b).

Przyczyny wszczęcia przymusowej restrukturyzacji Banca Etruria

Decyzję o wszczęciu przymusowej restrukturyzacji podjęto równie szybko co w Banca Marche. Wpływ na decyzję miały m.in. (Banca d'Italia, 2015a, s. 1):

- 1) pojawienie się zagrożenia upadłością banku,
- 2) wystąpienie braku alternatywnych środków nadzoru lub środków rynkowych, które mogłyby zostać wdrożone w odpowiednim czasie,
- 3) ochrona interesu publicznego, w tym chęć ograniczenia wykorzystania środków publicznych oraz zapobiegnięcie zagrożeniu stabilności finansowej.

Banca Etruria również był bankiem włoskim, a więc przesłanki kwalifikujące go jako podmiot „zagrożony upadłością” są takie same jak w przypadku Banca delle Marche.

Wśród przyczyn wszczęcia *resolution* należy również wymienić jego znaczenie w regionie, miał on bowiem aż 175 oddziałów (dla porównania PBS w Sanoku miał ich zaledwie 78). Dodatkowo jego udział w sektorze bankowym wynosił 0,33% (Stopczyński, 2020, s. 90), czyli nieznacznie mniej aniżeli Banca Marche. Był on drugim w kolejności bankiem o największym udziale spośród banków poddanych *resolution* 22 listopada 2015 roku we Włoszech.

Chcąc analizować przebieg oraz przyczyny wszczęcia przymusowej restrukturyzacji, należy najpierw stwierdzić, dlaczego sytuacja banku uległa znaczącemu pogorszeniu. Kondycja finansowa banku zaczęła istotnie słabnąć w latach 2012–2013, kiedy to podczas przeprowadzonych inspekcji wyszły na jaw problemy banku dotyczące zarówno aktywów, jak i sposobu zarządzania bankiem. Jak podaje Bank Włoch, w toku przeprowadzonych kontroli ujawniono znacznie większe straty banku aniżeli zgłaszane przez Banca Etruria. Przedstawienie nieprawdziwej sytuacji banku zostało potwierdzone zarówno przez Bank Włoch, jak i przez Sąd Apelacyjny w Rzymie. Podmiot posiadał zagrożone kredyty na kwotę 187,4 mln euro, straty na poziomie 85,5 mln euro oraz straty z tytułu kredytów w wysokości 136,7 mln euro. Stwierdzono także poważne zaniedbania w sprawozdawczości dotyczące pogorszenia się stanu kredytów, przez co zmniejszyły się wpływy do budżetu. Dodatkowym aspektem, który w pewien sposób ukrył problemy finansowe banku, była sprzedaż nieruchomości inwestycyjnych na rzecz konsorcjum nabywców. Banca Etruria wynajmował od konsorcjum te nieruchomości na 24 lata, co sprawiło, że aktywa banku wzrosły o 32 mln euro (*Banca d'Italia – Domande...*, 2016).

Efektom kontroli przeprowadzanych w 2013 roku było wyjawienie nieprawidłowego działania zarządu, Dyrekcji Generalnej oraz ukazanie „ograniczonej skuteczności i niezależności kontroli wewnętrznych” (*Banca d'Italia – Domande...*, 2016). Zaledwie rok później widoczny był brak efektów wymaganego dzia-

łania ze strony banku. Ze względu na liczne straty kapitałowe oraz występujące nieprawidłowości aktywa spadły poniżej poziomu wskazanego jako wymagany w przepisach. Skutkiem takich zdarzeń było zastosowanie w listopadzie 2015 roku przymusowej restrukturyzacji, która miała pomóc w ratowaniu banku (*Banca d'Italia – Domande...*, 2016).

Ogromne znaczenie dla banku miało także podłoże polityczne, zarządzający bankiem udzielili bowiem kredytów urzędnikom na wysokich stanowiskach na łączną kwotę 186 mln euro. Środki były pożyczane ze względu na powiązania rodzinne bądź też bliskie relacje, co skutkowało powstawaniem złych długów, które były bardzo trudne do odzyskania (Graca, 2021). Dodatkowo wyróżniona może zostać swego rodzaju odpowiedzialność polityczna rozumiana jako brak odpowiednich regulacji i spójnych przepisów. Z problemami tymi system włoski boryka się od dawna, a uwidoczniły się one w znacznym stopniu po ingerencji władz europejskich w momencie podjęcia decyzji o wszczęciu przymusowej restrukturyzacji (*La Vicenda Delle Banche...*, b.d.).

Poza czynnikami wewnętrznymi, jakimi były błędy popełniane przez zarząd banku, należy również podkreślić – tak jak w przypadku Banca Marche – problem z sytuacją w kraju. Bardzo niska stopa zatrudnienia, wolny rozwój kraju, ogromne zadłużenie, brak konkurencyjności, nieefektywne wydatkowanie środków publicznych oraz źle skonstruowany system administracyjny doprowadziły do znaczącego pogarszania się sytuacji m.in. na rynku finansowym.

W przypadku Banca Etruria zaobserwowano czynniki zarówno zewnętrzne, jak i wewnętrzne wpływające na sytuację podmiotu, jednak to czynniki wewnętrzne były w tym wypadku bardziej znaczące. Choć bank nie miał bezpośredniego wpływu na sytuację gospodarczą czy system legislacyjny, błędy wynikające z nieprawidłowej akcji kredytowej, występującej wewnątrz korupcji bądź też nieodpowiednich kwalifikacji pracowników znajdowały się w zasięgu możliwych zmian. Bank, pomimo upomnień, nie potrafił rozwiązać wewnętrznych problemów, co ostatecznie doprowadziło do wszczęcia przymusowej restrukturyzacji.

Przebieg resolution w Banca Etruria

Resolution miało na celu zachowanie ciągłości pełnionych funkcji krytycznych oraz odbudowę finansową banku. Zachowane zostały dotychczasowe miejsca pracy oraz ograniczono udział środków publicznych do zera. Podkreślono, że w sytuacji, kiedy koszty operacji ratunkowej byłyby zbyt wysokie, ostatecznie zostanie ona wsparta przez włoski system bankowy ze środków wpłacanych do Funduszu Restrukturyzacji. Działanie ukierunkowane było na interes lokalnych gospodarek, ponieważ bank odgrywał znaczącą rolę w otoczeniu, w którym dotychczas funkcjonował (Bank of Italy, 2015).

Przeprowadzając restrukturyzację banku, zamierzano skorzystać z narzędzia instytucji pomostowej. „Dobry bank” znany był pod nazwą „Nuova Banca dell'Etruria e del Lazio S.p.A.” – do niego przeniesiono wszystkie aktywa bilansowe poza kredytami kwalifikowanymi jako „złe długi” oraz pasywa, m.in. depozyty, rachunki bieżące i zwykłe obligacje. Zastosowano również „quasi bail-in” w stosunku do udziałowców i wierzycieli podporządkowanych (Stopczyński, 2019, s. 533). Dobra część zarządzana była tymczasowo przez jednostki ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji. Jako priorytet ustanowiono szybką sprzedaż banku pomostowego, jednak przy zachowaniu przejrzystej rynkowej procedury. Drugą częścią był „zły bank”, który przyjął wszystkie „złe długi” oraz obligacje podporządkowane. Jego zadaniem była sprzedaż „złych” pożyczek firmom, które specjalizują się w odzyskaniu środków. Jeśli taki zabieg by się udał, dochody zostałyby zwrócone do Funduszu (Bank of Italy, 2015).

Niezbędnymi działaniami mającymi na celu prawidłowy przebieg przymusowej restrukturyzacji było zawieszenie dotychczasowego zarządu oraz zamknięcie toczącego się postępowania. Zakończyła się również kadencja Nadzwyczajnych Komisarzy oraz Komitetu Nadzoru. Powołano natomiast Specjalnego Komisarza i członków Komitetu Nadzoru odpowiedzialnych za czuwanie nad odpowiednim przebiegiem przymusowej restrukturyzacji (Banca D'Italia, 2015a, s. 1).

Zgodnie z założeniami przymusowej restrukturyzacji ochronie podlegały środki zgromadzone przez depozytariuszy do równowartości 100 tys. euro w postaci rachunków bieżących, depozytów oraz obligacji zwykłych (Bank of Italy, 2015). Podobnie jak w przypadku Banca delle Marche działania mające uchronić deponentów spotkały się w ogromnymi obawami, również w kwestii rozszerzenia działania narzędzia *bail-in*. Skutkowało to bardzo dużymi odpływami depozytów z Banca Etruria i przenoszeniem oszczędności do podmiotów wzbudzających większe zaufanie (Stopczyński, 2019, s. 533).

Straty ponieśli m.in. udziałowcy oraz wierzyciele obligacji podporządkowanych. Zawieszono ich prawa głosu na walnym zgromadzeniu i inne prawa, które wywierały jakikolwiek wpływ na bank (Banca D'Italia, 2015a, s. 1). Takowe działania są zgodne z Dyrektywą BRRD (Dyrektywa 2014/59/UE), którą transponowano do prawa włoskiego 16 listopada 2015 roku (Bank of Italy, 2015).

Zaledwie trzy tygodnie po wszczęciu przymusowej restrukturyzacji, 9 grudnia 2015 roku, Minister Gospodarki i Finansów na wniosek Banku Włoch postanowił poddać Banca Etruria przymusowej likwidacji administracyjnej, a 14 grudnia 2015 roku Europejski Bank Centralny – ponownie na wniosek Banku Włoch – nakazał cofnąć mu zezwolenie na prowadzenie działalności bankowej. Identyczna sytuacja miała miejsce w przypadku Banca delle Marche, co świadczy o bardzo zbliżonym przebiegu przymusowej restrukturyzacji obu banków (Banca D'Italia, 2015d, s. 1).

Nuova Banca dell'Etruria e del Lazio S.p.A. funkcjonował do 2017 roku, kiedy to pojawiła się oferta UBI Banca. Podmiot zaproponował kupno instytucji pomostowej za 1 euro, jednak równocześnie zażądał oczyszczenia bilansów banków, które chciał zakupić (w skład oferty wchodziło kupno m.in. Nuova Banca delle Marche), oraz ich dokapitalizowania na kwotę 713 milionów euro przez Narodowy Fundusz Restrukturyzacji. W styczniu 2017 roku ofertę przyjęto, a w maju sfinalizowano transakcję. Nuova Banca dell'Etruria e del Lazio S.p.A. zmienił nazwę na Banca Tirrenica. Połączenie przez przejęcie nastąpiło w listopadzie 2017 roku (Banca Tirrenica, b.d.).

Podsumowanie przebiegu *resolution* w Banca Etruria

Wszczęcie przymusowej restrukturyzacji było poprzedzone kilkuletnimi problemami, z którymi bank się zmagał, jednak w momencie pojawienia się nowego rozwiązania, jakim była przymusowa restrukturyzacja, decyzja została podjęta bardzo szybko.

Bank bez wątpienia był istotny w swoim regionie, o czym świadczy m.in. długość jego prosperowania na rynku. Wieloletnia tradycja oraz jego ugruntowana pozycja przez ponad wiek wzbudzały w społeczeństwie pewność co do tej instytucji. Niemniej jednak pojawiło się wiele problemów, z którymi bank musiał się mierzyć – zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Szczególnie należy przyjrzeć się przyczynom, które niszczyły bank od środka, jest to bowiem aspekt, z którym bank bezapelacyjnie mógł walczyć. Czynniki zewnętrzne odgrywały mniej istotną rolę, ponieważ sytuacja w kraju dotyczyła również innych banków, które mimo występujących problemów pozostały na rynku.

Chcąc analizować zasadność wszczęcia przymusowej restrukturyzacji w banku i opierając się na kryterium przyczynowym, należy stwierdzić, że ratowanie banku nie było zasadne. Nieodpowiednie działania zarządzających oraz pracowników mogły być korygowane, co nie miało miejsca i prowadziło do dalszego pogarszania sytuacji podmiotu.

Moment rozpoczęcia *resolution* banku jest w tym przypadku bardzo istotny, ponieważ nastąpił on zaledwie kilka dni po transponowaniu rozwiązań do prawa włoskiego. Taka sytuacja skłania ku przemyśleniom, że być może występowała inna przesłanka aniżeli ratowanie banku – chęć sprawdzenia działania przymusowej restrukturyzacji na mniejszym podmiocie, którego upadłość nie wywrze znaczącego wpływu na sektor bankowy. Dodatkowo wieloletnie próby ratowania banku nie przynosiły oczekiwanych efektów, co świadczy o braku efektywności dostępnych narzędzi. Mogła więc wystąpić chęć wypróbowania nowych rozwiązań na mniejszym podmiocie. W związku z powyższym wszczęcie *resolution* nie należy uznać za zasadne.

Ostatnim kryterium było kryterium wielkościowe, które również wzbudza wątpliwości. Z jednej strony, był to bank o wieloletniej tradycji, w formie odpowiadającej polskiemu bankowi spółdzielczemu, ponieważ „S.C.” na końcu nazwy banku oznacza „Società Cooperativa”, czyli spółka spółdzielcza. Dodatkowo po-

siadał on zaledwie 0,33% udziału w rynku, co świadczy o jego niewielkim znaczeniu dla całego sektora. Z drugiej strony, był on stosunkowo duży (posiadał 175 oddziałów) i znaczący dla tamtejszej społeczności. Niemniej w przypadku *resolution* należy brać pod uwagę cały sektor bankowy, a nie wyłącznie pewną grupę społeczną, w związku z czym bank nie spełnił również kryterium wielkościowego w kwestii zasadności.

Banco Popular Español oraz MKB Bank jako przykłady banków poddanych przymusowej restrukturyzacji z wykorzystaniem narzędzia przejęcia przedsiębiorstwa

Chcąc scharakteryzować działanie narzędzia fuzji przedsiębiorstwa w bankach zagranicznych, analizie poddano banki hiszpański oraz węgierski. Wybór podmiotów opierał się na spełnieniu przez nie kryterium czasowego, a więc podjęciu działań ratujących bank po 2014 roku. Dodatkowo pod uwagę brano była ich popularność oraz ilość dostępnych materiałów źródłowych.

Banco Popular Español

Krótki rys historyczny

Bank powstał w 1926 roku, a jego założycielem był inżynier górniczy, który kierował się myślą, że „bank ma zapewnić wszystkim, którzy korzystają z jego usług, jak najwięcej ułatwień we wszystkich sprawach gospodarczych i bankowych” (*Banco Popular Español...*, b.d.). Zmiana nazwy banku na obowiązującą obecnie nastąpiła w 1947 roku. W kolejnych latach bank skupiał się na ekspansji w kraju, dzięki czemu w ciągu czterech lat podwoił liczbę oddziałów. Takie działania trwały do 1985 roku. W późniejszym czasie bank wciąż chciał się rozwijać oraz rozszerzać zasięg swojego działania, w związku z czym w 1989 roku podpisano umowy z niemieckim Hypo-Bankiem i niderlandzkim Rabobankiem, a w 1992 roku utworzył sieć oddziałów w Portugalii. Kolejnymi przełomowymi latami dla banku były 1997 i 2000, kiedy to BPE zdecydował się na utworzenie platformy Banca Telefónica i Banca Online – w celu świadczenia usług klientom, a następnie utworzenie Bancopopular-e, gdzie klienci mogli korzystać z usług wyłącznie przez Internet. W latach dwutysięcznych wciąż skupiano się na ekspansji i przejmowaniu banków, dzięki czemu działalność była poszerzana.

Przyczyny *resolution* w Banco Popular

Zgodnie z informacjami podanymi przez Single Resolution Board wśród przyczyn wszczęcia przymusowej restrukturyzacji BPE wyróżniono (Single Resolution Board, 2017, s. 1):

- 1) wystąpienie zagrożenia upadłością;
- 2) brak przesłanek, by jakiegokolwiek działania podejmowane przez bank, środki sektora prywatnego bądź też środki nadzoru zapobiegły upadłości podmiotu w rozsądnych ramach czasowych;
- 3) wystąpienie przesłanki interesu publicznego:
 - a) konieczne było zapewnienie ciągłości funkcji krytycznych: obsługa depozytów gospodarstw domowych, MŚP oraz większych przedsiębiorstw, udzielanie kredytów MŚP oraz świadczenie wszelkich usług płatniczych,
 - b) pojawiło się ryzyko zachwiania stabilności finansowej w przypadku upadłości podmiotu.

Definicje zagrożenia upadłości banków – podobnie jak w Polsce, tak i we Włoszech – są regulowane przez ten sam podmiot, a tym samym czynniki, które kwalifikują dany bank jako „zagrożony upadłością” są dla tych krajów takie same.

Hiszpańskie prawo bankowe podkreśla jednocześnie zgodnie z art. 41 (Ustawa Nr 10/2014 z dnia 26 czerwca 2014 r. ..., 2014), że banki mają obowiązek ustalić swój kapitał wewnętrzny na takim poziomie, by „poziom funduszy własnych był wystarczający do pokrycia wszystkich rodzajów ryzyka, na które narażona jest instytucja, oraz do zapewnienia zdolności funduszy własnych instytucji do pokrycia potencjalnych strat wynikających ze scenariuszy warunków skrajnych, w tym tych określonych na podstawie nadzorczych testów warunków skrajnych, o których mowa w art. 55 ust. 5”.

Pierwsze oznaki mogące świadczyć o problemach banku można było zaobserwować już w 2014 roku, kiedy sfinalizowano sprzedaż 51% udziałów w Bancopopular-e. Kolejne wydarzenia, takie jak zamknięcie

oddziałów Citibanku za pośrednictwem Bancopopular-e (którego działalność detaliczną i karty kredytowe w Hiszpanii zakupił we wrześniu 2014 roku), podwyższenie kapitału o 2,5 mld euro w 2016 roku czy ogłoszenie restrukturyzacji zatrudnienia obejmującej 2800–3000 pracowników oraz zamknięcie 302 biur, świadczyły o znaczącym pogarszaniu się kondycji banku. Efektem było rozpoczęcie przymusowej restrukturyzacji banku w czerwcu 2017 roku (*Banco Popular Español*, b.d.).

Głównym powodem znalezienia się banku w tak złej sytuacji były problemy wewnętrzne. Bank tworzył za niskie rezerwy na „złe kredyty” w wysokości 600 mln euro i udzielał klientom nieoprocentowanych kredytów na zakup jego akcji. Dodatkowo przez wiele lat występował w banku problem z adekwatnością kapitałową. Wyjawienie informacji dotyczących nadużyć oraz nieodpowiednich praktyk sprawiło, że w banku nastąpił znaczący odpływ depozytów, który dodatkowo pogłębił problemy BPE i zmniejszył jego płynność (Ramotowski, 2017). Strata notowana na koniec 2016 roku wynosiła w podmiocie około 3,5 mld euro (*Banco Popular Español*, 2017).

Bardzo dużym obciążeniem dla banku była również konieczność utworzenia nadzwyczajnych rezerw w wysokości 5,7 mld euro ze względu na straty poniesione w 2016 roku. Tak wysokie koszty w połączeniu z obniżeniem ratingu w kolejnych tygodniach doprowadziły do stałego pogarszania się sytuacji (Graca, 2021, s. 81).

Jako znaczący problem banku wymieniono również sytuację całego sektora finansowego Hiszpanii, twierdzono bowiem, że pomimo upływu dekady od kryzysu sytuacja w kraju wciąż się nie poprawiła, a Banco Popular tylko to uwidocznił. Taki stan rzeczy wynikał m.in. ze złego zarządzania kryzysowego i udzielania wielu kredytów hipotecznych na nieruchomości (w BPE było to 36 mld euro toksycznych aktywów mieszkaniowych) (*La crisis del Banco...*, b.d.).

Należy więc podkreślić, że na sytuację Banco Popular wpływ miały czynniki zarówno zewnętrzne, jak i wewnętrzne. Pojawiły się błędy zarządcze, nieodpowiednia polityka kredytowa oraz nieprawidłowe praktyki. Takie przyczyny skłaniają ku stwierdzeniu, że wszczęcie przymusowej restrukturyzacji nie byłoby konieczne, jednak czynniki zewnętrzne były w tej sytuacji znaczące. Hiszpański sektor finansowy mierzył się z wieloletnimi problemami i podwyższanie kapitałów czy problemy w bankach były codziennością, jednak o niewypłacalności BPE zadecydowało zbyt duże angażowanie się na rynku nieruchomości.

Przebieg przymusowej restrukturyzacji Banco Popular

W czerwcu 2017 roku Jednolita Rada ds. Restrukturyzacji i Uporządkowanej Likwidacji przekazała komisji program restrukturyzacji Banco Popular. Była to pierwsza tego typu operacja na tak dużym podmiocie od ustanowienia dyrektywy BRRD (Dyrektywa 2014/59/UE). Decyzja o podjęciu działań wynikała z nierentowności banku, braku płynności oraz stałego pogarszania się sytuacji podmiotu (*The Resolution of Banco Popular*, 2017). Zadecydowano, że bank będzie restrukturyzowany za pomocą narzędzia przejęcia przedsiębiorstwa (Single Resolution Board, 2020, s. 2).

Organem odpowiedzialnym za prawidłowy przebieg przymusowej restrukturyzacji Banco Popular został FROB – władza ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji. Jego reakcja w sprawie BPE była natychmiastowa – rozpoczął on przetarg w sprawie sprzedaży banku. Zadecydowano, że Banco Popular zostanie sprzedany za 1 euro jego największemu konkurentowi – Banco Santander, który był zobligowany zagwarantować wypłacalność i płynność Banco Popular. Taki stan rzeczy wiązał się z koniecznością dokapitalizowania banku (w kwocie 7 mld euro). Tak niska cena wynikała zarówno z ogromnego wkładu, jaki nabywca musiałby ponieść w celu przejęcia banku, jak i z upływającego bardzo szybko czasu (*The Resolution of Banco Popular*, 2017). Zakładano, że inwestycja w BPE miała zwrócić się Banco Santander po 3 latach, a zwrot z inwestycji miał wynieść 13–14% (*Banco Popular Espanol kupiony przez Banco Santander*, 2017).

Podczas przeprowadzania przymusowej restrukturyzacji SRB postanowił skorzystać z możliwości umorzenia i konwersji instrumentów kapitałowych, zanim Banco Popular został przejęty przez Banco San-

tander. Takie działanie wiązało się ze stratami dla obligatariuszy oraz akcjonariuszy (Single Resolution Board, 2017, s. 1). Szkody ze strony posiadaczy instrumentów hybrydowych wiązały się z ogromnym niezadowoleniem, które spotęgowało nieobarczenie stratami posiadaczy obligacji zwykłych. Wartość tych instrumentów wręcz wzrosła, kiedy pojawiła się informacja o wszczęciu przymusowej restrukturyzacji Banco Popular. Dodatkowe kontrowersje wywołał fakt, iż posiadaczami obligacji zwykłych byli m.in. inwestorzy krajowi, natomiast instrumentów hybrydowych – inwestorzy zagraniczni. Stwierdzono, że obciążenie stratami wyłącznie drugiej grupy miało na celu przetransferowanie ich poza hiszpański system finansowy. W związku z tym wniesiono ponad 50 pozwów sądowych przeciw organom ds. *resolution* (Kowalski, 2019, s. 7).

Sam podmiot miał możliwość pełnienia kluczowych funkcji w stosunku zarówno do deponentów, jak i do MŚP. Jako funkcje krytyczne zaklasyfikowano m.in. przyjmowanie depozytów oraz udzielanie kredytów. Oznacza to, że wszczęcie *resolution* niewiele zmieniło dla klientów banku – po przeniesieniu BPE do Banco Santander wciąż mogli oni korzystać z dotychczasowych usług oferowanych przez podmiot, swoich kont oraz kart (Single Resolution Board, 2017, s. 1). Dodatkowo nie musieli podejmować żadnych dodatkowych działań w związku z restrukturyzacją (*Fin del Banco Popular. Santander extingue la marca*, 2018).

Cały proces przeprowadzany był stopniowo, co miało na celu zminimalizowanie ewentualnych przeszkód, które mogłyby wystąpić. 28 września 2018 roku zakończono przejęcie BPE, co oznaczało „integrację technologiczną prawie 1600 biur, które Popular miał w całej Hiszpanii” (*Fin Del Banco Popular...*, 2018). Oznaczało to, że Banco Popular przestał być podmiotem prawnym.

Podsumowanie przebiegu przymusowej restrukturyzacji Banco Popular

Przebieg procesu przymusowej restrukturyzacji odbył się bez większych problemów. Poza pojawieniem się kontrowersji dotyczących obligacji zwykłych i złożenia pozwów sądowych, nie wystąpiły większe zakłócenia. Czas trwania *resolution* również nie był długi, ponieważ od momentu rozpoczęcia do momentu zakończenia minął rok i 3 miesiące.

Bank bez wątpienia wyróżniał się na tle pozostałych banków, był on bowiem pierwszym tak dużym podmiotem poddanym przymusowej restrukturyzacji. Był to niejako test dla całego mechanizmu, ponieważ do tej pory przymusowa restrukturyzacja przeprowadzana była wyłącznie na mniejszych (często spółdzielczych) podmiotach, które niekoniecznie miały znaczenie dla całego sektora bankowego. Banco Popular był natomiast szóstym co do wielkości (*Banco Popular Español...*, b.d.) podmiotem na hiszpańskim rynku.

Wdrożenie *resolution* było w tym przypadku jak najbardziej zasadne – przeważa tu kwestia jego znaczenia dla stabilności systemu oraz wystąpienie interesu publicznego. Nie pojawiły się również wątpliwości dotyczące kryterium czasowego, a więc momentu, w którym w banku wdrożono przymusową restrukturyzację, ponieważ były to już 3 lata od pojawienia się nowych rozwiązań, a przesłanka w postaci „sprawdzenia działania *resolution*” miała sens wyłącznie w przypadku mniejszych podmiotów, mniej znaczących systemowo.

Kwestia przyczyn wzbudzała wątpliwości, ponieważ wystąpiło wiele błędów wewnątrz podmiotu, na które miał on wpływ, jednak sytuacja na rynku nie należała do czynników, nad którymi mógłby on zapanować. Dodatkowo w momencie przejścia zmieniały się również organy nadzorujące, co skłania ku stwierdzeniu, że wdrożenie przymusowej restrukturyzacji było zasadne.

Sama przymusowa restrukturyzacja jak najbardziej spełniła swoje założenia, ponieważ uniknięto kryzysu, nie skorzystano ze środków publicznych oraz zapewniono pełnienie funkcji krytycznych. Cały proces odbył się bez narażania podmiotów na straty większe aniżeli w przypadku likwidacji banku. Dodatkowo pozytywne zakończenie przejścia Banco Popular mogło w pozytywny sposób wpłynąć na zaufanie do instytucji państwowych, które są odpowiedzialne za bezpieczeństwo obywateli.

Krótki rys historyczny

MKB Bank został założony w 1950 roku. Celem jego utworzenia było uczestnictwo w płatnościach międzynarodowych, jednak w kolejnych latach znacząco rozwinął się zakres działalności oraz zasięg banku, ponieważ w skład oferty zaczęły wchodzić również „zarządzanie, finansowanie i realizacja złożonych transakcji handlu zagranicznego” (*History of MKB Bank*, b.d.). W latach 90. bank zaczął prężnie działać w zakresie „bankowości detalicznej, rynku pieniężnego i walutowego oraz rynku kapitałowego” (*History of MKB Bank*, b.d.).

Istotnym momentem dla banku była jego prywatyzacja, która również odbyła się w latach 90. XX wieku. W trakcie jej trwania swoje udziały w podmiocie stopniowo zwiększał Bayerische Landesbank – aż do momentu, kiedy stał się jego głównym udziałowcem. Dodatkowo MKB Bank rozszerzył swoją działalność na MŚP oraz większe grono klientów detalicznych, co wiązało się z rozwojem innych kierunków aniżeli dotychczasowe, m.in. zwiększeniem oferty kredytów hipotecznych czy finansowaniem pojazdów. W roku 2001 MKB Bank stał się uniwersalną instytucją kredytową (*History of MKB Bank*, b.d.), a w 2003 roku nabył Konzumbank, który został całkowicie przejęty w 2004 roku. W 2005 roku stał się większościowym udziałowcem w bułgarskim Unionbank, a w 2006 roku w rumuńskim Romexterra Bank (obecnie Nextebank) (*MKB Bank. Wikipédia*, b.d.).

W kolejnych latach sytuacja banku zaczęła ulegać pogorszeniu. Od 2010 roku bank stale odnotowywał straty (Komisja Europejska, 2015c, s. 3). W związku z tym Komisja Europejska w 2012 roku wydała decyzję o planie reorganizacji. Bayerische Landesbank jako główny udziałowiec nakazał MKB Bank sprzedaż zagranicznych spółek zależnych do kwietnia 2014 roku. Następnie we wrześniu 2014 roku wszelkie udziały MKB Banku przejęło od Bayerische Landesbank państwo węgierskie (*History of MKB Bank*, b.d.).

Przyczyny wszczęcia przymusowej restrukturyzacji MKB Banku

Decyzję o *resolution* podmiotu podjęto ze względu na wystąpienie przesłanek obligujących podmiot odpowiedzialny za przymusową restrukturyzację banków do wszczęcia działań restrukturyzacyjnych (Centralny Bank Węgier – MNB). Wśród nich należy wymienić (Magyar Nemzeti Bank, 2016, s. 1-2):

- 1) wystąpienie zagrożenia upadłości banku,
- 2) pojawienie się przesłanki interesu publicznego – wystąpiło zagrożenie stabilności finansowej, konieczność zapewnienia ciągłości pełnienia funkcji krytycznych oraz ochrona środków publicznych,
- 3) ochrona depozytów objętych systemem gwarantowania przez Krajowy Fundusz Ubezpieczeń Depozytów – NDIF,
- 4) utrzymanie zaufania publicznego,
- 5) brak przesłanek świadczących o możliwości uchronienia podmiotu przed upadłością w sytuacji podjęcia działań przez MKB Bank bądź też skorzystania z jakichkolwiek środków z sektora prywatnego.

Bank kwalifikuje się jako „zagrożony upadłością” w przypadku spełnienia przesłanek podanych przez Europejski Bank Centralny, w związku z czym jego kwalifikacja wygląda tak samo jak w pozostałych badanych podmiotach.

Chcąc w jak najdokładniejszy sposób określić zasadność wszczęcia przymusowej restrukturyzacji w podmiocie, należy skupić się na powodach, które doprowadziły bank do tak złej sytuacji. Główną przyczyną strat odnotowanych w 2014 roku były „wysokie odpisy aktualizujące i rezerwy na straty” (Komisja Europejska, 2015c, s. 3).

Sytuacja banku z roku na rok się pogarszała, co wynikało m.in. z nieodpowiednio dobranego modelu biznesowego. Bank prowadził agresywną politykę cenową oraz udzielał kredytów denominowanych w walutach obcych. Dodatkowo wiele jego kredytów na nieruchomości komercyjne było zabezpieczonych np. gruntami, co nie generowałoby przepływów pieniężnych. Jego strategia zmieniła się na bardziej konserwatywną w zakresie finansowania nieruchomości komercyjnych dopiero w momencie pojawienia się kryzysu finansowego. W pewnym momencie bank wycofał się z tych kredytów, a nowe transakcje były zawierane wyłącznie w określonych przypadkach. Kryzys finansowy znacząco zmienił sytuację MKB Banku nie tylko przez wzgląd na kredyty mieszkaniowe, lecz także z uwagi na jego kredyty-

ty denominowane w walutach obcych, ponieważ zmienność kursów doprowadziła do wzrostu kredytów zagrożonych (Komisja Europejska, 2015c, s. 5-6).

Jako istotny problem Komisja Europejska wymieniła również problemy w zarządzaniu ryzykiem. Wspomniano m.in. o „ryzyku w zakresie gwarantowania emisji, zawierania umów, monitorowania i postępowania z kredytami zagrożonymi” (Komisja Europejska, 2015c, s. 6).

Kondycję finansową MKB Banku pogarszał również udział dużych korporacji po stronie zarówno aktywów, jak i pasywów banku. Wynikało to m.in. z ich większych możliwości dotyczących negocjacji oprocentowania kredytów oraz odsetek otrzymywanych od depozytów. Spowodowało to dużo niższe odsetki od aktywów korporacyjnych i jedno z najwyższych oprocentowań depozytów korporacyjnych na rynku (Komisja Europejska, 2015c, s. 7).

Do pogorszenia sytuacji MKB Banku przyczyniły się również kredyty hipoteczne udzielane gospodarstwom domowym w walucie narodowej. Poziom kredytów zagrożonych był stosunkowo niski, jednak od końca 2008 roku do marca 2015 roku pojawiało się ich coraz więcej ze względu na deprecjację forinta węgierskiego (HUF) i rosnące stopy procentowe, co zwiększyło zobowiązania kredytobiorców i ryzyko niespłacenia tych kredytów. Należy podkreślić, że był to czynnik, na który bank nie miał wpływu, było to bowiem uzależnione od sytuacji w kraju (Komisja Europejska, 2015c, s. 6-7).

Jednym z ważnych czynników zewnętrznych były również działania rządu, przez które bank odnotował straty. Jednym z proponowanych przez władzę środków była możliwość „wcześniejszej spłaty walutowych kredytów hipotecznych po stałych kursach” (Komisja Europejska, 2015, s. 6-7). Działanie to doprowadziło do straty MKB Banku w wysokości 120 mln euro. Dodatkowo w trzecim kwartale 2014 roku rząd nałożył na bank „obowiązek konwersji HUF w przypadku kredytów denominowanych w walutach obcych i nakazał spłatę dochodów z tytułu nieuczciwej podwyżki stóp procentowych i nieuczciwej marży kursowej”, co doprowadziło do utworzenia rezerwy w wysokości 43 mld HUF (Komisja Europejska, 2015c, s. 7).

Na sytuację MKB Banku wpływ miało wiele czynników wewnętrznych oraz zewnętrznych. Wśród przyczyn, na które podmiot miał wpływ, wymienić można m.in. złą politykę kredytową, nieodpowiedni model biznesowy oraz problemy w zarządzaniu ryzykiem. Kwestia czynników zewnętrznych była równie istotna, jeśli nie istotniejsza, ponieważ wpływ na kształtowanie sytuacji podmiotu miało w bardzo dużej mierze państwo. Decyzje rządzących doprowadziły bank do jeszcze gorszej sytuacji niż ta, w której się znajdował. Można więc mieć wątpliwości co do sensowności wszczęcia przymusowej restrukturyzacji, jednak kwestia chęci poprawy swojej sytuacji ze strony banku poprzez ciągłe działanie oraz znaczący wpływ czynników zewnętrznych sprawiają, że wszczęcie działań w postaci *resolution* uznaje się w tym przypadku za zasadne.

Przebieg przymusowej restrukturyzacji MKB Banku

Decyzję w sprawie przymusowej restrukturyzacji MKB Banku podjęto 18 grudnia 2014 roku, a w lutym 2015 roku zatwierdzono plan działania dotyczący przebiegu *resolution*. Do przeprowadzenia przymusowej restrukturyzacji powołano Narodowy Bank Węgier (MNB), który miał nadzorować prawidłowy przebieg procesu. Ponadto zadecydowano o wykorzystaniu narzędzia przejęcia przedsiębiorstwa oraz skorzystaniu z możliwości wydzielenia aktywów (Magyar Nemzeti Bank, 2015, s. 1).

W planie restrukturyzacji założono, że konieczne jest uporządkowanie bilansu banku, zwiększenie adekwatności kapitałowej oraz poprawa rentowności, reorganizacja podmiotu oraz sprzedaż MKB Banku po separacji aktywów (Komisja Europejska, 2015c, s. 8-9). Postanowiono więc zakończyć linie biznesowe, które odpowiadały za sytuację krytyczną banku i nie wspomagały długoterminowej rentowności podmiotu. Kilukrotnie MNB zastosował w całym procesie narzędzie sprzedaży przedsiębiorstwa, dzięki czemu sprzedano znaczną część aktywów przeznaczonych na sprzedaż. Część, która nie mogła zostać sprzedana została przeniesiona do spółek zależnych, gdzie następnie wyemitowane przez te spółki akcje oraz wierzytelności kredytowe zostały przeniesione za pomocą narzędzia wydzielenia aktywów do węgierskiej spółki odpowiadającej za zarządzanie aktywami restrukturyzacji i uporządkowania likwidacji (Magyar Nemzeti Bank, 2016, s. 2).

Przymusowa restrukturyzacja nie miała negatywnego wpływu na klientów, mogli oni bowiem tak jak dotychczas korzystać z oferowanych im usług oraz produktów. Oznacza to, że zachowana została także ciągłość funkcji krytycznych banku. Dodatkowo deponenci nie ponosili jakichkolwiek strat z tytułu przeprowadzanego procesu. Kosztami obciążeni zostali byli właściciele banku. Udało się również zachować zaufanie publiczne do instytucji MKB Banku, co było bezpośrednio powiązane z zapewnieniem bezpieczeństwa środków na rachunkach bankowych (Magyar Nemzeti Bank, 2016, s. 4).

Dzięki szybkiej reakcji oraz odpowiedniemu zarządzaniu uniknięto zagrożenia zachwiania stabilności finansowej, która była znacząca w przypadku piątego co do wielkości banku na Węgrzech. Jego udział na rynku wynosił ponad 6,5%, co oznacza, że był on podmiotem o szczególnym znaczeniu (Magyar Nemzeti Bank, 2016, s. 3).

Założenia przymusowej restrukturyzacji zostały spełnione również w zakresie minimalizacji wykorzystania środków publicznych. Choć nie było możliwe całkowite zrezygnowanie z ich wykorzystania, to zminimalizowano ich użycie zgodnie z wymogami, w związku z czym *resolution* w tym aspekcie również spełniło swoje założenia (Magyar Nemzeti Bank, 2016, s. 3).

Po udanej sprzedaży toksycznych aktywów przystąpiono do rynkowej sprzedaży akcji banku, co miało na celu sprzedaż przedsiębiorstwa. Cały proces odbywał się w trybie jawnym, zgodnie z wymogami unijnymi. W trakcie negocjacji nie pojawiło się wiele zainteresowanych banków, natomiast wiele ofert składały fundusze *private equity*, przy czym decydująca była w ich przypadku oferowana cena. Najlepszą ofertę złożyło „konsorcjum Blue Robin Investments S.C.A. – METIS, prywatny fundusz kapitałowy – Pannónia Nyugdíjpénztár” i to właśnie ono nabyło akcje MKB Banku (Földényi i in., 2016, s. 18–19). Proces przymusowej restrukturyzacji zakończył się więc sukcesem 29 czerwca 2016 roku (Swaminathan, 2024, s. 259).

Podsumowanie przebiegu przymusowej restrukturyzacji MKB Banku

Restrukturyzacja banku przebiegała bezproblemowo, dookoła podmiotu nie pojawił się także szum donoszący o wystąpieniu innych czynników aniżeli te, które zostały opisane w przyczynach wszczęcia *resolution* w podmiocie. Cały proces trwał około 1,5 roku, a więc dość krótko.

Rozpoczęcie procesu ratowania banku należy uznać jak najbardziej za zasadne, ponieważ poza spełnieniem wymogów obligujących odpowiedni podmiot do powściągnięcia odpowiednich działań, spełnił również wszystkie kryteria, na podstawie których określana była w niniejszej pracy zasadność rozpoczęcia działań.

MKB Bank był dużym, komercyjnym podmiotem, który plasował się na piątym miejscu w węgierskim sektorze pod względem wielkości. Dodatkowo miał on znaczący udział w rynku, stanowiący ponad 6,5%. Upadek tak dużego podmiotu wiązałby się z wieloma problemami dla sektora i zachwianiem stabilności finansowej, w związku z czym uchronienie go przed tym było jak najbardziej zasadne.

Kwestia kryterium przyczynowego mogłaby wzbudzać swego rodzaju wątpliwości co do zasadności, ponieważ poza znaczącym wpływem czynników zewnętrznych na złą sytuację podmiotu, występowało również wiele czynników wewnętrznych. Należy podkreślić, że bank podejmował działania w celu zmniejszania ponoszonych strat, jednak decyzje podjęte lata wcześniej były nieodwracalne (m.in. udzielane kredyty). Trudno jest zatem jednoznacznie określić, czy zasadność wszczęcia przymusowej restrukturyzacji w tym wypadku wystąpiła.

Kryterium czasowe pozwala ocenić, czy decyzja o wszczęciu przymusowej restrukturyzacji wynikała z rzeczywistej potrzeby ratowania podmiotu, czy też mogła być podyktowana innymi przestankami, np. chęcią przetestowania nowego narzędzia, jakim jest *resolution*. W przypadku MKB Banku działania podjęto w bardzo krótkim czasie po wprowadzeniu tych rozwiązań, jednak nie należy tego interpretować jako próby eksperymentalnego wykorzystania instrumentu. Był to bowiem duży bank, o istotnym znaczeniu systemowym, którego ewentualna upadłość mogłaby wywołać rzeczywiste negatywne skutki dla stabilności systemu finansowego. W związku z powyższym wszczęcie przymusowej restrukturyzacji MKB Banku należy uznać za zasadne.

| Konkluzja dotycząca przebiegu przymusowych restrukturyzacji za granicą

Przymusowa restrukturyzacja miała miejsce w dwóch bankach włoskich: Banca Marche oraz Banca Etruria, w hiszpańskim Banco Popular Español oraz w węgierskim MKB Banku. Trzy z nich były bankami komercyjnymi, natomiast jeden (Banca Etruria) należało zakwalifikować jako bank spółdzielczy. Oznacza to, że nie było zależności między wielkością banku a decyzją o wszczęciu *resolution*.

Najszybciej restrukturyzacja została wykorzystana w przypadku MKB Banku (18 grudnia 2014 roku), następnie proces przeprowadzono w bankach włoskich, gdzie decyzja zapadła 22 listopada 2015 roku, natomiast na samym końcu *resolution* został poddany BPE – 7 czerwca 2017 roku.

W zależności od kraju za prawidłowy przebieg przymusowej restrukturyzacji były odpowiedzialne różne podmioty. We Włoszech był to Bank Włoch, w Hiszpanii FROB – władza ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, utworzony w 2009 roku w celu restrukturyzacji i ratowania banków, a na Węgrzech podmiotem odpowiedzialnym był Narodowy Bank Węgier (MNB).

Kolejne odmienności pojawiły się w kwestii przesłanek obligujących podmiot odpowiedzialny do wszczęcia odpowiednich działań. Przyczyny, które występowały pośród wszystkich banków, to m.in.:

- 1) wystąpienie zagrożenia upadłością banku,
- 2) wystąpienie przesłanki interesu publicznego: pojawienie się zagrożenia stabilności finansowej oraz chęci ograniczenia wykorzystania środków publicznych,
- 3) wystąpienie braku alternatywnych środków nadzoru lub środków rynkowych, które mogłyby zostać wdrożone w odpowiednim czasie.

Dodatkowo w Banco Popular oraz MKB Banku zwrócono szczególną uwagę na konieczność pełnienia przez niego funkcji krytycznych. W banku węgierskim, poza tą funkcją, zwrócono również szczególną uwagę na konieczność ochrony depozytów objętych gwarancjami oraz utrzymanie zaufania publicznego.

W przypadku Banca Marche oraz Banca Etruria **nie została stwierdzona zasadność** wszczęcia przymusowej restrukturyzacji poprzez wzgląd na interes publiczny oraz ryzyko zachwiania stabilności finansowej.

Cechą łączącą wszystkie banki była stale pogarszająca się sytuacja finansowa, zanim pojawiło się rozwiązanie w postaci *resolution*. Każdy podmiot próbował ratować się w tej sytuacji, jednak nieefektywne narzędzia dostępne w danym czasie na rynku nie pomagały. Należy podkreślić, że w Banca Marche oraz Banca Etruria decydujący wpływ na sytuację banku miały błędy wewnętrzne. Pojawiły się również czynniki zewnętrzne w postaci istotnego powiązania banku z władzami, jednak były one mniej znaczące aniżeli te, na które banki miały wpływ. W przypadku MKB Banku stwierdzono istotną rolę czynników wewnętrznych, jednak problemy w podmiocie wynikały raczej z decyzji podjętych kilka lat wcześniej aniżeli teraz. Dodatkowo na sytuację MKB ogromny wpływ wywierały decyzje rządzących. W Banco Popular większy wpływ na podmiot wywarły błędy wewnętrzne, jednak czynniki zewnętrzne również istotnie wpłynęły na jego sytuację. Oznacza to, że nie wystąpiła zależność pomiędzy przyczynami pogorszenia się sytuacji podmiotu a wszczęciem przymusowej restrukturyzacji w poszczególnych krajach.

Przebieg procesów różnił się między podmiotami, co wynikało z odmiennej sytuacji gospodarczej krajów, historii podmiotu, usytuowania banku na rynku, jego wielkości oraz wykorzystanego narzędzia.

A. Kryterium wielkościowe

Poza Banca Etruria wszystkie trzy banki kwalifikowane były jako banki komercyjne, jednak należy podkreślić, że tylko BPE oraz MBK były bankami dużymi, a więc znajdującymi się wśród dziesięciu największych banków w danym kraju. Banca Marche, pomimo bycia bankiem komercyjnym, posiadał zaledwie 0,37% udziałów w rynku. Drugi podmiot włoski był z kolei bankiem spółdzielczym o niewiele mniejszym udziale, wynoszącym 0,33%. Oba podmioty miały więc bardzo nieznaczny wpływ na sektor bankowy, a ich upadłość nie doprowadziłaby do zachwiania stabilności finansowej.

B. Kryterium przyczynowe

Powyższe kryterium miało na celu ustalenie przyczyn pogarszania się sytuacji banków, przy jednoczesnym stwierdzeniu, czy występuje zasadność, by taki podmiot ratować. Wśród przyczyn wewnętrznych wyróżniono: korupcję, problemy z zarządzaniem ryzykiem, nieodpowiedni model biznesowy, błędy zarządzających, nieodpowiednią politykę kredytową oraz brak chęci współpracy i poprawy sytuacji banku (m.in. w przypadku Banca Marche). Z przyczyn zewnętrznych najistotniejsze były: działania rządu na niekorzyść banku, kryzys w sektorze finansowym, problemy w kraju oraz silne powiązania między rządem a lokalnym bankiem. W przypadku Banca Marche, Banca Etruria oraz Banco Popolar dominującą rolę w pogorszeniu sytuacji odgrywały czynniki wewnętrzne. Odmienne przedstawiała się sytuacja MKB Banku, w którym zarówno czynniki wewnętrzne, jak i zewnętrzne miały porównywalny wpływ na kondycję instytucji, przy czym te drugie można uznać za potencjalnie bardziej znaczące. W analizie BPE oraz MKB Banku należy ponadto zwrócić uwagę na istotność decyzji podjętych w latach wcześniejszych, które w sposób długofalowy oddziaływały na ich sytuację finansową.

C. Kryterium czasowe

Celem zastosowania kryterium czasowego było m.in. wykluczenie wystąpienia restrukturyzacji banku z powodów innych aniżeli te przedstawiane oficjalnie. Należy podkreślić, że w przypadku tego kryterium istotna jest wielkość danego banku, przeprowadzanie bowiem restrukturyzacji na dużych, znaczących systemowo podmiotach w celu „sprawdzenia działania” *resolution* mija się z celem. Pierwsza restrukturyzacja odbyła się w grudniu 2014 roku i była zastosowana w węgierskim MKB Banku. Poprzez wzgląd na jego znaczenie, udział w rynku oraz wielkość wykluczona została przesłanka inna aniżeli ratowanie banku, który mógłby wywrzeć faktyczny wpływ na sektor finansowy. Kolejno w listopadzie 2015 roku przymusowej restrukturyzacji poddane zostały dwa banki włoskie, które posiadały wspólnie niespełna 0,7-pocentowy udział w całym sektorze bankowym. Taki stan rzeczy skłania ku stwierdzeniu, że poza potrzebą ratowania podmiotów wystąpiła również przesłanka w postaci chęci przetestowania działania *resolution* na nieznaczających systemowo bankach. Dodatkowo operacja została przeprowadzona niespełna tydzień po transponowaniu nowych rozwiązań do prawa włoskiego, co utwierdza w przekonaniu, że pojawiła się w tym przypadku inna przesłanka, aniżeli chęć zachowania stabilności finansowej czy też ochrony interesu publicznego. Ostatnia restrukturyzacja została wdrożona w Banco Popolar w czerwcu 2017 roku, a więc 3 lata od pojawienia się instytucji *resolution*. W jego przypadku również nie występują wątpliwości co do motywacji, ponieważ bank był znaczący systemowo oraz został poddany *resolution* najpóźniej ze wszystkich analizowanych banków.

Ocena zasadności wykorzystania przymusowej restrukturyzacji opierała się na analizie powyższych czynników oraz uwzględnieniu przesłanek, które obligują odpowiednie podmioty do wszczęcia działań. Na podstawie przeprowadzonego badania stwierdzono, że wszczęcie *resolution* było zasadne w Banco Popolar oraz MKB Banku.

Brak zasadności stwierdzono w przypadku dwóch banków włoskich, co związane było z ich nieznaczącym udziałem w sektorze bankowym, istotnymi błędami wewnętrznymi i dużo mniej znaczącymi problemami zewnętrznymi oraz prawdopodobnym pojawieniem się chęci przetestowania działania narzędzia na podmiotach mniej znaczących, nie chodziło zaś o rzeczywiste potrzeby ratowania banków.

Porównanie doświadczeń polskich i zagranicznych

Porównanie przebiegu *resolution* w Polsce oraz poza jej granicami miało na celu sprawdzenie, czy aspekty, w których się je zestawia, są do siebie podobne, czy też nie.

Czy doświadczenia polskie różnią się od doświadczeń zagranicznych?

Nie występowała zależność pomiędzy wszczeniem przymusowej restrukturyzacji a wielkością danego podmiotu, ponieważ zarówno w Polsce, jak i za granicą operacje były przeprowadzane na dużych i małych podmiotach. Warto w tym przypadku podkreślić, że banki włoskie mające bardzo mały udział w rynku jako pierwsze zostały poddane przymusowej restrukturyzacji. Podobnie sytuacja wyglądała w Polsce, ponieważ najpierw restrukturyzacji poddano dwa banki spółdzielcze, a dopiero później *resolution* zastosowano w bankach komercyjnych.

W Polsce stosunkowo późno pierwszy raz zastosowano rozwiązanie w postaci przymusowej restrukturyzacji, ponieważ miało to miejsce dopiero w styczniu 2020 roku. **Działania w tym zakresie za granicą podejmowano kilka lat wcześniej. Świadczyć to może o względnie stabilnej sytuacji w polskim sektorze finansowym na przestrzeni lat, co nie miało miejsca w innych krajach, które zmagaly się z wieloma problemami.**

Kwestia przyczyn wszczęcia *resolution* wygląda podobnie, bowiem bez względu na przeważający rodzaj przyczyn, które doprowadziły podmiot do złej sytuacji, restrukturyzacja i tak była wszczynana. **Czynniki wewnętrzne były bardzo podobne we wszystkich analizowanych bankach, natomiast różnice zachodziły w czynnikach zewnętrznych, co wiązało się niejako z momentem, w którym dany bank został poddany przymusowej restrukturyzacji, oraz ze specyfiką danego kraju i kulturą.**

Reakcje klientów na wszczęcie przymusowej restrukturyzacji banków były podobne zarówno w Polsce, jak i poza jej granicami. **Obawa oraz szybka reakcja w postaci wyciągania swoich depozytów świadczy o ogromnym braku zaufania do banków, które uchodzą za instytucje zaufania publicznego. Prowadzi to do stwierdzenia, że należy nad tą kwestią pracować, by zapobiegać runom na banki, co z pewnością pozwoli na stabilizację sytuacji banków już znajdujących się w trudnej sytuacji.**

Różnice w doświadczeniach polskich i zagranicznych spowodowane były przez podmioty, które odpowiadały w danym kraju za nadzór nad prawidłowym przebiegiem *resolution*. W Polsce czuwał nad tym Bankowy Fundusz Gwarancyjny, we Włoszech i na Węgrzech odpowiednio Bank Włoch oraz Narodowy Bank Węgier, a w Hiszpanii specjalnie utworzony na te potrzeby podmiot – FROB. **Taka różnorodność wskazuje na różne potrzeby państw, ponieważ niektóre z nich skorzystały z możliwości nadania tytułu instytucji nadzorującej już istniejącym podmiotom, natomiast inne decydowały się na utworzenie zupełnie nowych.**

Przymusowa restrukturyzacja banków za pomocą narzędzia przejęcia przedsiębiorstwa miała na celu uniknięcie negatywnych skutków związanych z potencjalną likwidacją banku. Istotne jest, by organ odpowiedzialny za przymusową restrukturyzację miał uprawnienia do transferu akcji, innych instrumentów wierzycielskich czy też aktywów. W Polsce *resolution* za pomocą tego narzędzia było przeprowadzane w Idea Banku oraz w BS w Przemkowie, natomiast za granicą – w Banco Popular oraz MKB Banku. **Pierwszą znaczącą różnicą był sposób ich restrukturyzacji, w Polsce bowiem wykorzystano wyłącznie narzędzie przejęcia przedsiębiorstwa. W Hiszpanii, poza *sale of business*, skorzystano również z narzędzia wydzielenia aktywów oraz *bail-in*, a na Węgrzech – z wydzielenia aktywów.** Należy podkreślić, że głównym narzędziem, za pomocą którego przeprowadzano *resolution* we wszystkich podmiotach, było przejęcie przedsiębiorstwa, jednak poza granicami Polski pojawiły się również narzędzia pomocnicze.

Kwestią różnicującą przebiegi była również wielkość podmiotów, ponieważ w Polsce był to zarówno bank komercyjny, jak i bank spółdzielczy, natomiast za granicą wyłącznie banki komercyjne. Wiązać się to może z atrakcyjnością danego banku, ponieważ pomimo wymaganych większych nakładów na ratowanie dużych podmiotów mogą one przynieść znacząco większe zyski w przyszłości. Warto również dodać, że w doświadczeniach polskich podmiotami przejmującymi były wyłącznie banki – Bank Pekao SA

oraz SGB – Bank SA, w Hiszpanii był to Banco Santander SA, a na Węgrzech prywatny fundusz kapitałowy Pannónia Nyugdíjpénztár.

Wykorzystanie narzędzia instytucji pomostowej jest drugą z możliwości przymusowej restrukturyzacji. Stosuje się je w przypadku konieczności zapewnienia kontynuacji dotychczasowych funkcji i chęci zachowania stabilności finansowej, podczas gdy nie pojawia się chętny podmiot na przejęcie przedsiębiorstwa. W Polsce skorzystano z tego narzędzia w celu restrukturyzacji banku komercyjnego Getin Noble Bank SA oraz PBS w Sanoku. We Włoszech również poddano *resolution* bank komercyjny Banca delle Marche S.p.A. oraz bank spółdzielczy Banca Etruria S.C., choć oba miały bardzo mały udział w sektorze w przeciwieństwie do polskich banków. Dookoła banków polskich, jak i włoskich pojawił się szum medialny, co było związane zarówno z zastosowaniem innowacyjnego rozwiązania, jak i z wielkością danego podmiotu. Niemniej ww. **banki zagraniczne nie spełniały wszystkich przesłanek obligujących odpowiedni organ do wszczęcia działań, co odróżnia doświadczenia włoskie od polskich.**

Czy wystąpiły różnice w przesłankach obligujących odpowiedni podmiot do wszczęcia przymusowej restrukturyzacji?

Przesłanki obligujące podmiot odpowiedzialny do wszczęcia przymusowej restrukturyzacji były w dużym stopniu podobne, co wynika z pewnego standardu zawartego w Dyrektywie BRRD (Dyrektywa 2014/59/UE). Wśród nich wymienić można:

- 1) pojawienie się zagrożenia upadłości banku,
- 2) wystąpienie braku przesłanek świadczących o tym, by działania banku, sektora prywatnego bądź też systemu ochrony instytucjonalnej mogły w odpowiednim czasie usunąć ryzyko zagrożenia upadłością.

W powyższych przesłankach nie wymieniono m.in. pojawienia się przesłanki interesu publicznego, w tym chęci zminimalizowania wykorzystania środków publicznych oraz zachowania stabilności sektora finansowego, pomimo iż wystąpiła ona w większości podmiotów. Wynika to z faktu, iż w BS w Przemkowie nie zaobserwowano interesu publicznego, co wiązało się z jego wielkością oraz przeniesieniem wszystkich środków do banku przejmującego. Nie została również ujęta przesłanka ciągłości pełnienia funkcji krytycznych, ponieważ organy odpowiedzialne nie wspominały o niej w BS w Przemkowie, w Idea Banku SA, Banca Marche S.p.A oraz Banca Etruria S.C.

Dodatkowo, choć nie w każdym przypadku było to wspomniane, przymusowa restrukturyzacja ma na celu ochronę depozytów gwarantowanych do równowartości 100 tysięcy euro.

Wyróżniającym się na tle pozostałych banków był niejako MKB Bank, w którym podkreślono znaczenie utrzymania zaufania publicznego. Jest to przesłanka, która nie pojawiła się w przypadkach polskich, włoskich czy hiszpańskim, co świadczyć może o poszerzeniu celów przymusowej restrukturyzacji na Węgrzech.

Czy w poszczególnych sytuacjach wszczęcie procesu przymusowej restrukturyzacji było jedyną słuszną formą ratowania banków czy też kierowano się innymi przesłankami?

Zarówno w Polsce, jak i za granicą pojawiły się przypadki, gdzie przymusowa restrukturyzacja nie została uznana za zasadną. Taka decyzja była związana z niespełnieniem pewnych przesłanek obligujących odpowiedni organ do wszczęcia działań, bądź też wynikała z niespełnienia jednego z trzech kryteriów branych pod uwagę w ocenie zasadności wykorzystania *resolution*. **Wśród zagranicznych banków stwierdzono, że przymusowa restrukturyzacja została zastosowana bez zasadności w dwóch bankach włoskich, natomiast w Polsce – w BS w Przemkowie. Taka decyzja związana była m.in. z domniemaniem pojawienia się innej przesłanki aniżeli konieczność ratowania banku – a mianowicie chęci sprawdzenia działania nowych rozwiązań na podmiotach mało znaczących systemowo.** Dodatkowo we wszystkich trzech podmiotach główną przyczyną upadłości banków były czynniki wewnętrzne. Stwierdza się więc, że w ww. przypadkach wszczęcie procesu przymusowej restrukturyzacji nie było jedyną słuszną formą ratowania banków.

Czy efekty wykorzystania przymusowej restrukturyzacji pokrywają się z ogólnie zakładanymi celami tego procesu?

Skutki przymusowej restrukturyzacji w każdym z badanych podmiotów były pozytywne i spełniały założenia *resolution*. Banki zostały uchronione przed upadłością, zadbano o interes publiczny, zminimalizowano wykorzystanie środków publicznych, zachowano stabilność finansową oraz ciągłość funkcji krytycznych, a same procesy przebiegały w sposób sprawny. Sukcesy na tej płaszczyźnie mogą przyczynić się do zwiększenia zaufania społeczeństwa do instytucji finansowych, jednak wymaga to poszerzania wiedzy nt. instytucji przymusowej restrukturyzacji, która wspomogłaby cały proces.

I Zakończenie

Problematyka przymusowej restrukturyzacji należy do bardzo złożonych i w zależności od miejsca, czasu i okoliczności przebiegała w nieco odmienny sposób, jednak efekty w każdym przypadku były do siebie zbliżone – spełnione zostały cele przymusowej restrukturyzacji. **Badanie *resolution* wydaje się konieczne, by zabezpieczyć zarówno klientów, jak i same banki, które powinny czuć się bezpiecznie w trakcie wykonywania swoich zadań. Zbyt częste korzystanie z rozwiązania przymusowej restrukturyzacji może wpływać negatywnie na te podmioty i przynosić efekty odwrotne do zamierzonych.**

Wszystkie analizowane przypadki uwydatniły słabość sektora – brak zaufania klientów. Każdorazowa restrukturyzacja wiązała się z ogromnym poruszeniem oraz masowym wyciąganiem przez klientów środków w obawie przed ich utratą, pomimo gwarancji odpowiednich instytucji. Jest to ogromny problem dla banku znajdującego się w restrukturyzacji, ponieważ w dużej mierze to dzięki depozytom może on prowadzić swoją działalność, a ich brak skutkuje dodatkowymi utrudnieniami w już i tak złej sytuacji. Taki stan rzeczy skłania ku stwierdzeniu, że **jeszcze wiele pracy pozostaje do wykonania, by obywatele nie postrzegali takich działań jako straty swoich środków, lecz jako naturalny proces, który ma ich chronić. Bez wątpienia jest to więc temat, który powinien być nagłaśniany nie wyłącznie w przypadku wszczęcia w danym podmiocie *resolution*, a również w innych komunikatach, które pozwolą społeczeństwu oswoić się z daną sytuacją, co będzie prowadziło do mniej nagłych zachowań w przypadkach, kiedy wdrożenie przymusowej restrukturyzacji okaże się konieczne.** W celu odniesienia sukcesu na tej płaszczyźnie warto przedstawiać zalety przymusowej restrukturyzacji, podkreślać ochronę środków przez odpowiednie instytucje oraz przedstawiać przypadki, w których proces zakończył się sukcesem i klienci nie ponosili negatywnych skutków działań mających na celu ratowanie banku.

Dotychczas przeprowadzono już wiele procesów *resolution*, jednak na podstawie przeprowadzonych badań banków należy podkreślić, że **wciąż nie jest to instrument idealny.** W trzech spośród ośmiu badanych podmiotów zasadność wszczęcia *resolution* nie została stwierdzona, natomiast podkreślono w nich domniemanie pojawienia się chęci sprawdzenia działania mechanizmu na podmiotach, których ewentualna upadłość nie spowoduje zachwiania stabilności finansowej. Należy zaznaczyć, że pojawienie się takich motywacji nie jest złe, jednak nie mogą być one istotniejsze aniżeli rzeczywista potrzeba ratowania banków. Równie istotne jest, by podkreślić w całej złożoności sytuacji poszczególnych banków kwestie, które wzbudzały największe wątpliwości przy ocenie zasadności powściągnięcia działań – czynniki wpływające na złą sytuację banków. Przyczyny wszczęcia *resolution* były jednym z kryteriów determinujących określenie sensowności wszczynania działań, jednak ich klasyfikacja wiązała się z wieloma problemami, kwestia bowiem wystąpienia rażących błędów wewnętrznych powinna zdeklasyfikować dany podmiot i rozpoczynanie działań zmierzających do ratowania banków nie powinno wystąpić. W dużej mierze decydującą zmienną w ocenie była wielkość danego podmiotu i choć problemy danych instytucji mogły być zbliżone, to ich zasięg znacząco od siebie się różnił – zasadność w jednym z nich była stwierdzana, w innym nie. Regulacje dotyczące przymusowej restrukturyzacji nie skupiają się na przyczynach powstania niekorzystnej sytuacji dla banku, przez co decyzja o wszczęciu działań jest zarówno subiektywna, jak i niepełna, ponieważ czynniki wpływające na złą kondycję finansową banku są niezwykle ważne. Obecnie opisywane sytuacje stanowią więc podstawę do doskonalenia przyszłych mechanizmów.

Warto podkreślić, że porównanie doświadczeń polskich i zagranicznych nie jest proste – poza różnicami dotyczącymi wielkości banków oraz momentów rozpoczęcia działań ogromne znaczenie w danym kraju mają prawo, warunki gospodarcze oraz pewne charakterystyczne dla danego regionu cechy, np. duży wpływ sił politycznych występujący we Włoszech. Dodatkowym aspektem utrudniającym prawidłowy osąd wszczęcia działań są materiały źródłowe, które w znaczącej większości przypadków były publikowane wyłącznie na stronach instytucji odpowiedzialnych za nadzór procesu (fundusze gwarancyjne, specjalnie powołane podmioty bądź też banki centralne), a nie na stronach europejskich.

Resolution miało miejsce zarówno w dużych, jak i w małych podmiotach, jednak w przypadku tych drugich zasadności nie stwierdzono, co nie miało żadnego powiązania z krajem, w którym do tych działań doszło. Dotychczasowe wdrażanie tego rozwiązania – nawet w celach sprawdzenia działania całego mechanizmu – można tłumaczyć chęcią zapoznania się z działaniem *resolution*, jednak takich praktyk powinno być jak najmniej i z czasem powinny zanikać. Znaczenie *resolution* dla sektora finansowego jest ogromne i choć funkcjonuje od stosunkowo krótkiego czasu, to pozwoliło wielokrotnie na zachowanie stabilności finansowej w sytuacji, gdy znaczący podmiot był bliski upadłości, która wywarłaby na sektor ogromny wpływ.

Na podstawie doświadczeń sprzed przymusowej restrukturyzacji stwierdza się, że nie ma dotychczas lepszego rozwiązania umożliwiającego pomoc dla banku, w sposób jak najmniej dotkliwy dla społeczeństwa i sektora finansowego.

Bibliografia

- Banca d'Italia – Domande e risposte sulla Banca Etruria – aggiornamento. (2016). <https://www.bancaditalia.it/media/approfondimenti/2016/d-e-r-banca-eturia/index.html#faq8761-2>
- Banca D'Italia. (2015a). *Banca popolare dell'Etruria e del Lazio – Liquidazione coatta amministrativa; nomina degli organi della procedura*. https://www.bancaditalia.it/compiti/risoluzione-gestione-crisi/provvedimenti-crisi/2015/provv-rilevanti/banca-pop-eturia-lazio/RGC_BP_ETURIA_LAZIO_91215-agg.pdf. s. 1
- Banca D'Italia. (2015b). *Banca delle Marche S.p.a – Liquidazione coatta amministrativa; nomina degli organi della procedura*. https://www.bancaditalia.it/compiti/risoluzione-gestione-crisi/provvedimenti-crisi/2015/provv-rilevanti/banca-marche/RGC_BANCA_MARCHE_91215-agg.pdf
- Banca D'Italia. (2015c). *Banca delle Marche Spa in l.c.a. – Sostituzione di un componente del Comitato di sorveglianza*. https://www.bancaditalia.it/compiti/risoluzione-gestione-crisi/provvedimenti-crisi/2015/provv-rilevanti/banca-marche/banca_marche_risoluzione_22112015.pdf. s. 1
- Banca D'Italia. (2015d). *Banca Popolare dell'Etruria e del Lazio – Avvio della risoluzione*. https://www.bancaditalia.it/compiti/risoluzione-gestione-crisi/provvedimenti-crisi/2015/provv-rilevanti/banca-pop-eturia-lazio/etrurialazio_risoluzione_22112015.pdf. s. 1
- Banca delle Marche. (b.d.). https://en.wikipedia.org/wiki/Banca_delle_Marche
- Banca Etruria: tutti assolti nel filone consulenze d'oro, anche Pierluigi Boschi. (2022). *MilanoFinanza News*. <https://www.milanofinanza.it/news/banca-eturia-tutti-assolti-nel-filone-consulenze-d-oro-anche-pierluigi-boschi-202206151414409667>
- Banca Marche: tutti i danni di politici e affaristi. (2013). *WSI*. <https://www.wallstreetitalia.com/banca-marche-tutti-i-danni-di-politici-e-affaristi/>
- Banca Popolare dell'Etruria e del Lazio. (b.d.). Wikipedia, wolna encyklopedia. https://it.wikipedia.org/wiki/Banca_Popolare_dell'Etruria_e_del_Lazio
- Banca Tirrenica. (b.d.). Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Banca_Tirrenica
- Banco Popular Español kupiony przez Banco Santander. (2017). Pobrano 8 kwietnia 2024 z <https://businessinsider.com.pl/gielda/wiadomosci/banco-popular-espanol-kupiony-przez-banco-santander/lwv5vnn>
- Banco Popular Español. (b.d.). Wikipedia, la enciclopedia libre. https://es.wikipedia.org/wiki/Banco_Popular_Espa%C3%B1ol
- Bank of Italy. (2015). *Information on resolution of Banca Marche, Banca Popolare dell'Etruria e del Lazio, Carichieti, and Cassa di Risparmio di Ferrara crises*. Pobrano 27 marca 2024 z <https://www.bancaditalia.it/media/approfondimenti/2015/info-soluzione-crisi/index.html?com.dotmarketing.htmlpage.language=1&dotcache=refresh>
- Bank of Marche. (b.d.). Wikipedia, wolna encyklopedia. https://it.wikipedia.org/wiki/Banca_delle_Marche
- Bankier.pl. (2020). *Polska bankowość w liczbach IV kwartał 2020*. https://www.bankier.pl/static/att/322000/8079458_polska_bankowosc_w_liczbach_iv_kw_2020.pdf. s. 14
- Bankowy Fundusz Gwarancyjny. (2019). *Raport z oszacowania 2*. <https://www.bfg.pl/wp-content/uploads/oszacowanie2-1.pdf>
- Bankowy Fundusz Gwarancyjny. (2020a). *Bankowy Fundusz Gwarancyjny rozpoczął przymusową restrukturyzację Podkarpackiego Banku Spółdzielczego w Sanoku*. <https://www.bfg.pl/wp-content/uploads/informacja-o-przyczynach-i-skutkach-przymusowej-restrukturyzacji-pbs-final.pdf>. s. 1-3
- Bankowy Fundusz Gwarancyjny. (2020b). *Bankowy Fundusz Gwarancyjny wszczął przymusową restrukturyzację Idea Bank S.A. (dalej „Bank”)*. <https://www.bfg.pl/wp-content/uploads/informacja-o-przyczynach-i-skutkach-wszczecia-przymusowej-restrukturyzacji-idea-bank-s-a.pdf>. s. 1
- Bankowy Fundusz Gwarancyjny. (2020c). *Decyzja w sprawie przymusowej restrukturyzacji BS w Przemkowie*. <https://www.bfg.pl/wp-content/uploads/tresc-decyzji.pdf>. s. 2-4
- Bankowy Fundusz Gwarancyjny. (2020d). *Decyzja w sprawie przymusowej restrukturyzacji PBS w Sanoku*. <https://www.bfg.pl/wp-content/uploads/decyzja-glowna.pdf>. s. 2
- Bankowy Fundusz Gwarancyjny. (2020e). *Raport z oszacowania 3*. <https://www.bfg.pl/wp-content/uploads/raport-oszacowanie-3.pdf>, s. 11, 17, 53
- Bankowy Fundusz Gwarancyjny. (2022a). *Informacja o przyczynach i skutkach przymusowej restrukturyzacji wobec Getin Noble Bank S.A.* <https://www.bfg.pl/wp-content/uploads/informacja-o-przyczynach-i-skutkach-1.pdf>. s. 1-2, 5-6
- Bankowy Fundusz Gwarancyjny. (2022b). *Pomoc państwa: Komisja zatwierdza pomoc na wsparcie przymusowej restrukturyzacji Getin Noble Bank S.A. w Polsce*. <https://www.bfg.pl/wp-content/uploads/pomoc-panstwa-komisja-zatwierdza-pomoc-na-wsparcie-przymusowej-restrukturyzacji-getin-noble-bank-s-a-w-polsce.pdf>. s. 1-2
- Bankowy Fundusz Gwarancyjny. (2023a). *Informacja o przyczynach i skutkach wydania decyzji o wydzieleniu wybranych praw majątkowych z VeloBank S.A. do Podmiotu Zarządzającego Aktywami S.A.* <https://www.bfg.pl/wp-content/uploads/informacja-o-przyczynach-i-skutkach-wydania-decyzji-dpr.720.1.2023.4-1.pdf>
- Bankowy Fundusz Gwarancyjny. (2023b). *Ogłoszenie o rozpoczęciu procesu sprzedaży 100% wyemitowanych i istniejących akcji w kapitale zakładowym VeloBank S.A.* <https://www.bfg.pl/wp-content/uploads/ogloszenie-o-rozpoczeciu-procesu-sprzedazy-velobank-s-a-1.pdf>. s. 1
- Boczoń, W. (2022). *Historia Getin Banku oczami klientów. Najważniejsze wydarzenia z historii*. *Bankier.pl*. <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Historia-Getin-Banku-oczami-klientow-Najwazniejsze-wydarzenia-z-historii-8414672.html>
- BS Przemków. (2020). *BFG*. <https://www.bfg.pl/bs-przemkow/>
- Cosa significa che una banca è in dissesto o a rischio di dissesto? (2017). Pobrano 13 kwietnia 2024 z https://www.bankingsupervision.europa.eu/about/ssmexplained/html/banks_failing.it.html
- Daniluk, D. (1996). *Postępowanie naprawcze. Regulacje i nadzór bankowy w Polsce* (s. 57-58). Biblioteka Menedżera i Bankowca „Zarządzanie i Finanse”.
- Fin del Banco Popular: Santander extingue la marca. (2018). Pobrano 9 kwietnia 2024 z https://www.economiadigital.es/empresas/fin-del-banco-popular-santander-extingue-la-marca_638186_102.html

Földényi, K., András, L., Antal, K. i Róbert, S. (2016). Bank Resolution as a New MNB Function – Resolution of MKB Bank. *Financial and Economic Review*, 15(3), 18–19.

Gabryś, M. (2009). Restrukturyzacja banków komercyjnych w warunkach kryzysu finansowego. W: A. Nalepka, A. Ujwary-Gil (red.), *Organizacje komercyjne i niekomercyjne wobec wzmożonej konkurencji oraz wzrastających wymagań konsumentów* (s. 363). Społeczna Akademia Nauk.

Godusławski, B. (2021). Przejście Idea Banku przez Pekao. Kulisy sprawy. Pobrano 4 marca 2024 z <https://businessinsider.com.pl/gielda/wiadomosci/przejecie-idea-banku-przez-pekao-kulisy-sprawy/zpedwrk>

Graca, M. (2021). Wykorzystanie procedury resolution oraz postępowania upadłościowego w europejskim i polskim sektorze bankowym – porównanie doświadczeń. *Bezpieczny Bank*, 2(2), 79–81.

History of MKB Bank. (b.d.). <https://www.mhbhbank.com/investor/investor-relations/history-of-mkb-bank>

Idea Bank – historia problemów banku Leszka Czarneckiego, afera GetBack. (2021). Pobrano 3 marca 2024 z <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/idea-bank-historia-problemow-banku-leszka-czarneckiego-afere-getback/kk6c3v4>

Idea Bank – Najnowsze informacje. (b.d.). WP Finanse. <https://finanse.wp.pl/idea-bank-6177752577078913c>

Idea Bank. (b.d.). Wikipedia, wolna encyklopedia. https://pl.wikipedia.org/wiki/Idea_Bank

Informacja dotycząca upadłości Getin Noble Bank S.A. BFG. (b.d.). <https://www.bfg.pl/informacja-dotyczaca-upadlosci-getin-noble-bank-s-a/#pe-content>

Informacja dotycząca upadłości Idea Bank S.A. BFG. (2022). <https://www.bfg.pl/informacja-dotyczaca-upadlosci-idea-bank-s-a/>

Informacja o przedwstępnej umowie sprzedaży akcji VeloBank S.A. (2024). BFG. <https://www.bfg.pl/informacja-o-przedwstepnej-umowie-sprzedazy-akcji-velobank-s-a/#pe-content>

Interpelacja nr I2527 – tekst – Sejm Rzeczypospolitej Polskiej. (2020). Pobrano 28 lutego 2024 z <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=BUJAWL>

Iwanicz-Drozdowska, M. (red.). (2015). Restrukturyzacja banków Unii Europejskiej w czasie globalnego kryzysu finansowego. Oficyna Wydawnicza Szkoła Główna Handlowa w Warszawie.

Iwańczuk-Kaliska, A. (2016). Zasady przymusowej restrukturyzacji banków a stabilność systemu płatniczego – analiza regulacji krajowych. *Problemy i Poglądy*, 3(64).

Jest nowy właściciel dawnego Podkarpackiego Banku Spółdzielczego. (2021). [parkiet.com](https://www.parkiet.com/banki/art19401681-jest-nowy-wlasciciel-dawnego-podkarpackiego-banku-spoldzielczego). <https://www.parkiet.com/banki/art19401681-jest-nowy-wlasciciel-dawnego-podkarpackiego-banku-spoldzielczego>

KNF nie zgodziła się na połączenie Idea Banku z Getin Noble Bankiem. (2019). [Money.pl](https://www.money.pl/gielda/knf-nie-zgodzila-sie-na-polaczenie-idea-banku-z-getin-noble-bankiem-6387888060303490a.html). <https://www.money.pl/gielda/knf-nie-zgodzila-sie-na-polaczenie-idea-banku-z-getin-noble-bankiem-6387888060303490a.html>

KNF: fakty i mity dotyczące kondycji Idea Banku oraz jego przymusowej restrukturyzacji. (2021). [Bank.pl](https://bank.pl/knf-fakty-i-mity-dotyczace-kondycji-idea-banku-oraz-jego-przymusowej-restrukturyzacji/). <https://bank.pl/knf-fakty-i-mity-dotyczace-kondycji-idea-banku-oraz-jego-przymusowej-restrukturyzacji/>

Komisja Europejska. (2015a). Commission decision of 22.11.2015 ON THE STATE AID SA.39543 (2015/N) Implemented by Italy Aid for the Resolution of Banca Marche. Pobrano 3 kwietnia 2024 z <https://ypfsresourcelibrary.blob.core.windows.net/fcic/YPFS/COMMISSION-DECISION-of-22-11-2015-ON-THE-STATE-AID-SA-39543.pdf>

Komisja Europejska. (2015b). State Aid: Commission Approves Resolution Plans for Four Small Italian Banks Banca Marche, Banca Etruria, Carife and Carichiati.

Komisja Europejska. (2015c). State Aid SA.40441 (2015/N) – Hungary Restructuring of Magyar Kereskedelmi Bank Zrt.

Komunikat KNF ws. uchylecia przez WSA decyzji o nałożeniu kary na Leszka Czarneckiego za niedochowanie zobowiązań inwestorskich. KNF. Pobrano 27 lutego 2024 z https://www.knf.gov.pl/komunikacja/komunikaty?articleId=83497&p_id=18

Kowalski, A. (2019). Etyczne aspekty przymusowej restrukturyzacji banków. Pobrano 30 października 2025 z [zbp.pl](https://zbp.pl/getmedia/07765d5e-7c8c-4b11-850d64f46b226c76/Etyczne_aspekty_przymusowej_restrukturyzacji_bankow.pdf)

Kozińska, M. (2018). Ryzyko bankowe i kryzys bankowy. Przymusowa restrukturyzacja banków w Unii Europejskiej (s. 19–21). CeDeWu Sp. z o.o.

Kurkliński, L. i Sz wajkowski, A. (2021). Koncepcja resolution w sektorze bankowym. Analiza porównawcza: Unia Europejska–USA–Hongkong na tle polskich doświadczeń. Szkoła Główna Handlowa w Warszawie.

La crisi di Banca delle Marche. (2016). Pobrano 1 kwietnia 2024 z <https://www.bancaditalia.it/media/approfondimenti/2016/crisi-banca-marche/index.html?>

La crisis del Banco Popular evidencia la prolongación de la crisis financiera y los defectos de su gestión. (b.d.). Podemos. <https://podemos.info/crisis-banco-popular-evidencia-prolongacion-crisis-financiera-defectos-gestion/>

La vicenda delle banche in dissesto, il caso Etruria e la regolamentazione dei mercati finanziari. (b.d.). Politica Semplice. <https://www.politicasemplice.it/capire-politica/passato-presente/vicenda-banche-dissesto-caso-etruria-regolamentazione-mercati-finanziari/>

Leszek Czarnecki zapowiada odwołanie od decyzji BFG dot. przejęcia Idea Banku. (2020). [Money.pl](https://www.money.pl/gielda/leszek-czarnecki-zapowiada-odwolanie-od-decyzji-bfg-dot-przejecia-idea-banku-6592212682856577a.html). <https://www.money.pl/gielda/leszek-czarnecki-zapowiada-odwolanie-od-decyzji-bfg-dot-przejecia-idea-banku-6592212682856577a.html>

Łaszek, A. (2011). Dlaczego gospodarka Włoch się chwieje? Pobrano 3 kwietnia 2024 z [for.org.pl](https://for.org.pl/upload/File/analizy/AnalizaFORWlochy42011.pdf)

Magyar Nemzeti Bank. (2015). Summary to the Decision No. H-SZN-I-37/2015 of the Central Bank of Hungary on the Application of the Sale of Business Tool in the Ongoing Resolution Process in Respect of MKB Bank Zrt. <https://www.mnb.hu/letoltes/mkb-szanalas-vagyonertekesites-autopark-en.pdf>. s. 1

Magyar Nemzeti Bank. (2016). Summary Decision No.H-SZN-I-75/2016. of the Magyar Nemzeti Bank to Terminate the Resolution Process of MKB Bank Zrt (s. 2–4). <https://www.mnb.hu/letoltes/mkb-szanalas-zarasa-osszefoglalo-eng.pdf>

Miklaszewska, E. (2018). Cele i kształt unii bankowej. Zmiany strategiczne na europejskim rynku bankowym w okresie pokryzysowym (s. 57–58). Poltext.

MKB Bank. Wikipédia. (b.d.). https://hu.wikipedia.org/wiki/MKB_Bank

Nowacki, G. (2021). Bank z najlepszą obsługą w Polsce 2021 r. (ranking). Puls Biznesu – [pb.pl](https://www.pb.pl/bank-z-najlepsza-obsluga-w-polsce-2020-r-ranking-1114474). <https://www.pb.pl/bank-z-najlepsza-obsluga-w-polsce-2020-r-ranking-1114474>

O nas. (b.d.). Getin Noble Bank. <https://www.gnb.pl/o-banku/o-nas>

Oświadczenie Prezesa Zarządu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego Piotra Tomaszewskiego w związku z przymusową restrukturyzacją Idea Bank S.A. (2021). Pobrano 3 marca 2024 z <https://www.bfg.pl/oswiadczenie-prezesa-zarzadu-bankowego-funduszu-gwarancyjnego-piotra-tomaszewskiego-w-zwiazku-z-przymusowa-restrukturyzacja-idea-bank-s-a/>

Pekao przejął Idea Bank. Najważniejsze informacje. (2021). Pobrano 3 marca 2024 z <https://businessinsider.com.pl/firmy/pekao-przejal-idea-bank-najwazniejsze-informacje/psw0jmy>

Pieniądze mieszkańców Podkarpacia wyparowały z kont banku PBS w Sanoku. I cisza. Gdzie jest państwo? (2021). Nowiny. <https://nowiny24.pl/pieniadze-mieszkancow-podkarpacia-wyparowaly-z-kont-banku-pbs-w-sanoku-i-cisza-gdzie-jest-panstwo/ar/c15-15402928>

Podkarpacki Bank Spółdzielczy. (b.d.). Wikipedia, wolna encyklopedia. Pobran 28 lutego 2024 z https://pl.wikipedia.org/wiki/Podkarpacki_Bank_Spółdzielczy

Przymusowa restrukturyzacja wobec PBS w Sanoku. NSA podjął decyzję. Bankier.pl. (2022). <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Przymusowa-restrukturyzacja-wobec-PBS-w-Sanoku-NSA-podjal-decyzje-8444346.html>

Pytania i odpowiedzi dla klientów BS w Przemkowie. (2020). Bankowy Fundusz Gwarancyjny. Pobrano 5 marca 2024 z <https://www.bfg.pl/wp-content/uploads/pytania-i-odpowiedzi-dla-klientow-bs-w-przemkowie.pdf>

Rada nadzorcza PBS w Sanoku zaskarży decyzję o przymusowej restrukturyzacji. KNF broni swojej opinii. (2020). Pobrano 28 lutego 2024 z <https://www.stockwatch.pl/wiadomosci/rada-nadzorcza-pbs-w-sanoku-zaskarzy-decyzje-o-przymusowej-restrukturyzacji-knf-broni-swojej-opinii,akcje,253939>

Ramotowski, J. (2017). Unia bankowa z trudem zdała pierwszy egzamin. Pobrano 7 kwietnia 2024 z <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/rynki-finansowe/bankowosc/unia-bankowa-z-trudem-zdala-pierwszy-egzamin/>

Sąd uchylił decyzję ws. nieuwzględnienia wniosku prokuratury o areszt wobec Leszka Czarneckiego. (2023). Puls Biznesu – [pb.pl. https://www.pb.pl/sad-uchylil-decyzje-ws-nieuwzględnienia-wniosku-prokuratury-o-areszt-wobec-leszka-czarneckiego-1190995](https://www.pb.pl/sad-uchylil-decyzje-ws-nieuwzględnienia-wniosku-prokuratury-o-areszt-wobec-leszka-czarneckiego-1190995)

Single Resolution Board. (2017). Notice Summarising the Effects of the Resolution Action Taken in Respect of Banco Popular Español Pursuant to Article 29(5) SRMR. https://www.srb.europa.eu/system/files/media/document/notice_summarising_effects_07062017.pdf. s. 1

Single Resolution Board. (2020). Decision of the Single Resolution Board of 17 March 2020. https://www.srb.europa.eu/system/files/media/document/srb_ees_2020_52_final_decision_en.pdf. 2

Stopczyński, A. (2019). Banki na progu upadłości-refleksje nad postępowaniem. *Bank i Kredyt*, 51(5), 533.

Stopczyński, A. (2020). Does bank resolution rule out the use of public funds? The case of the Podkarpacki Bank Spółdzielczy. *Finanse i Prawo Finansowe*, 1(25), 90. <https://doi.org/10.18778/2391-6478.1.25.06>

Swaminathan, L. (2024). Hungary: Magyar Kalkereskedelmi Bank Restructuring, 2014. *Journal of Financial Crises*, 6(1), 259.

Szczepańska, O., Dobrzańska, A. i Zdanowicz, B. (2015). Resolution, czyli nowe podejście do banków zagrożonych upadłością (s. 28–29, 33–40). Departament Stabilności Finansowej NBP.

The Resolution of Banca Delle Marche by the Italian Authorities Was in Essence Determined by That Bank's Failure. (2021). *Press Release*, 116(21), 1–3.

The Resolution of Banco Popular. (2017). Pobrano 8 kwietnia 2024 z <https://www.caixabankresearch.com/en/economics-markets/financial-markets/resolution-banco-popular?fbclid=IwAR3-Za2mFR9JCkoaOzuCvPtWxFKRbM-o8yd4lPT4wfbIQgN8KtRQlIKMI34>

Uratowały bank, dokonując rzeczy niemożliwych. (b.d.). Europejska Firma. <https://europejskafirma.pl/uratowaly-bank-dokonujac-rzeczy-niemozliwych>

Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (Dz. U. 2016, poz. 996)

Ustawa z dnia 26 czerwca 2014 r. o zarządzaniu, nadzorze i wypłacalności instytucji kredytowych. (Pub. L. No. 10/2014). <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2014-6726>

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 1997 r. Nr 140, poz. 939)

What Is a Bank Resolution? (b.d.). Single Resolution Board. <https://www.srb.europa.eu/en/content/what-bank-resolution>

Wyczański, P. i Gołajewska, M. (1995). *Polski system bankowy 1990–1994*. Friedrich Ebert Foundation Warsaw Office.

Zatoński, K. (2018). Getin Noble: mniejsze straty, ale wzmożone odpływy. Puls Biznesu – [pb.pl. https://www.pb.pl/getin-noble-mniejsze-straty-ale-wzmozone-odplywy-946766](https://www.pb.pl/getin-noble-mniejsze-straty-ale-wzmozone-odplywy-946766)

Zatrzymanie w śledztwie dot. szkody na rzecz Banku Spółdzielczego w Przemkowie. (2021). Pobrano 5 marca 2024 z <https://wroclaw.tvp.pl/56234421/zatrzymanie-w-sledztwie-dot-szkody-na-rzecz-banku-spoldzielczego-w-przemkowie>

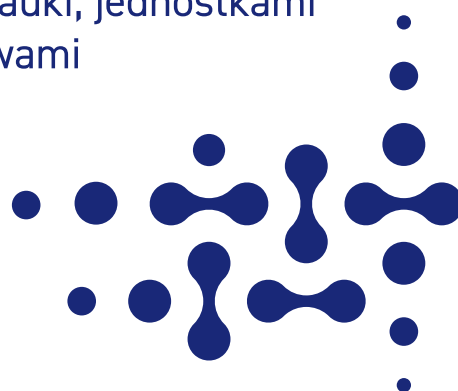

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
we Wrocławiu

IMPAKT DOLNY ŚLĄSK

THINK TANK UNIWERSYTETU
EKONOMICZNEGO WE WROCŁAWIU

- Diagnozujemy wyzwania i dostarczamy analizy o szczególnym znaczeniu dla społeczności Wrocławia, Dolnego Śląska i Polski
- Inicjujemy dyskusje na tematy gospodarcze
- Kreujemy rozwiązania w obszarze transferu wiedzy pomiędzy sektorem nauki, jednostkami publicznymi i przedsiębiorstwami

REDAKCJA

Menedżer Think Tanku

dr Małgorzata Gałęcka

Koordynator ds. marki

Jan Jakub Cendrowski

Redaktor naczelny czasopisma Impakt Dolny Śląsk

dr Aleksandra Burdukiewicz

Przewodniczący Rady Impakt Dolny Śląsk – Think Tanku

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

dr hab. Bogusław Półtorak, prof. UEW

Członkowie Rady Impakt Dolny Śląsk

dr hab. Bogusław Półtorak, prof. UEW – przewodniczący

prof. dr hab. Bogusława Drelich-Skulska

dr hab. Bartłomiej Nita, prof. UEW

prof. dr hab. Marek Kośny

dr Marek Ignor – Ogólnopolskie Stowarzyszenie Regionalnych
Funduszy Rozwoju

Tomasz Szpikowski – przedstawiciel przedsiębiorców

Malwina Wrotniak – finansistka i dziennikarka ekonomiczna

Ałła Witwicka-Dudek – Centrum Współpracy z Biznesem

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

<https://thinktank.ue.wroc.pl/>

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

53-345 Wrocław, ul. Komandorska 118/120

www.wydawnictwo.uew.pl

Na okładce zdjęcie z zasobów Adobe Stock

Praca opublikowana na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa

Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0).

Skrócona treść licencji na <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.pl>

ISBN 978-83-68699-21-0

DOI: [10.15611/2025.21.0](https://doi.org/10.15611/2025.21.0)